

Els barris de Barcelona i el moviment associatiu veïnal

Anna Alabart Vilà

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) i a través del Dipòsit Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX ni al Dipòsit Digital de la UB. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX o al Dipòsit Digital de la UB (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) y a través del Repositorio Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR o al Repositorio Digital de la UB. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR o al Repositorio Digital de la UB (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service and by the UB Digital Repository (diposit.ub.edu) has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized nor its spreading and availability from a site foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository is not authorized (framing). Those rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

152/4
22 febrers 82

INDEX GENERAL

FACULTAT DE CIÈNCIES ECONÒMIQUES I EMPRESARIALS

UNIVERSITAT DE BARCELONA

PRESENTACIÓ	1
INTRODUCCIÓ / METODOLOGIA I FONTS.....	5

VOLUM I : BARCELONA ELS SEUS BARRIS I LA SEVA POBLACIÓ

CAPÍTOL I. BARCELONA, DE LA CIUTAT A L'ÀREA

METROPOLITANA

1.1. PRIMER CREIXEMENT DE LA CIUTAT.....

1.2. CAP A LA GRAN CIUTAT. CREIXEMENT

ELS BARRIS DE BARCELONA I

EL MOVIMENT ASSOCIATIU VEÏNAL

CAPÍTOL II. PLANIFICACIÓ

2.1. L'ENDERROCAMENT DE LES MURALLES

I LA CONSTRUCCIÓ DE L'ETXAMPLE.....

2.2. PLANIFICACIÓ DURANT LA REPÚBLICA.....

2.3. PLANIFICACIÓ TERRITORIAL I URBÀ-

NISME DESPRÉS DE LA GUERRA

2.3.1. PRIMER PERÍODE (1939-59).....

2.3.2. PERÍODE 1959-1973.....

2.3.3. PERÍODE 1973-1981

CAPÍTOL III. EVOLUCIÓ DELS MUNICIPIS

BARCELONA

3.1. GRÀCIA

3.2. SANT MARTÍ DE PROVENÇALS.....

TESI DOCTORAL DIRIGIDA PEL
DR. EMILI BOIX I SELVA, DI-
RECTOR DEL DEPARTAMENT DE
SOCIOLOGIA, I PRESENTADA
PER ANNA ALABART VILÀ.

BARCELONA, DESEMBRE DE 1981

POBLACIÓ I DENSITAT DELS BARRIS I BARRIADES DE BARCELONA

La taula no 1 sintetitza les dades de les barriades de Barcelona. Tot i que les diferències quant a la seva grandària han estat ja esmentades, val la pena remarcar les dades més significatives sobre la seva població, que corroboren el que ja s'ha explicat.

Efectivament, al costat de barriades molt grans -l'Esquerra de l'Eixample (122.000 veïns), Sant Gervasi (123.000), els Nou Barris (142.000)-, se'n troben d'altres molt petites, - el Congrés (11.000) i la Font de la Guàrdia (9.500).

De fet, el Congrés i la Font de la Guàrdia suposen dues excepcions, explicables per motius diversos.

La barriada del Congrés fou una àrea concebuda i planejada perquè tingués unes característiques molt determinades: s'intentà d'aconseguir una barriada equilibrada, tant en l'aspecte d'equipaments i serveis, com en l'aspecte poblacional de la qual es tingué en compte les característiques. Aquesta barriada, en certa mesura artificial, tingué, doncs, unes peculiaritats ben diferents a les de les barriades que l'envolten. Aquest

1. ANÀLISI DE LA POBLACIÓ DE LES BARRIADES

considerar-la com a barriada i a no integrar-la en cap de les de l'entorn.

En el cas de la barriada de la Font de la Guàrdia les raons per

POBLACIÓ I DENSITAT DELS BARRIS I BARRIADES DE BARCELONA

La taula nº 1 sintetitza les dades de les barriades de Barcelona. Tot i que les diferències quant a la seva grandària han estat ja esmentades, val la pena remarcar les dades més significatives sobre la seva població, que corroboren el que ja s'ha explicat.

Efectivament, al costat de barriades molt grans -l'Esquerra de l'Eixample (122.000 veïns), Sant Gervasi (123.000), els Nou Barris (142.000)-, se'n troben d'altres molt petites , - el Congrés (11.000) i la Font de la Guatlla (9.500),

De fet , el Congrés i la Font de la Guatlla, suposen dues excepcions, explicables per motius diversos.

La barriada del Congrés fou una àrea concebuda i planejada perquè tingués unes característiques molt determinades: s'intentà d'aconseguir una barriada equilibrada, tant en l'aspecte d'equipaments i serveis, com en l'aspecte població, de la qual es tingué en compte les característiques. Aquesta barriada, en certa mesura artificial, tingué, doncs, unes peculiaritats ben diferents a les de les barriades que l'envolten. Aquest ha estat el motiu que ha portat a considerar-la com a barriada i a no integrar-la en cap de les de l'entorn.

En el cas de la barriada de la Font de la Guatlla les raons per

considerar-la com una barriada foren unes altres. Era una zona històricament lligada a Sants (1) que, en urbanitzar-se, constituí un barri empresonat entre la muntanya i la Gran Via, que el separà de Sants. Les característiques amb què es desenvolupà el nou barri foren tals, que no és possible ni considerar-lo formant part de la Barriada de la Zona Franca-Port, ni de la Barriada de Sants.

Més significatiu que les poblacions totals de cada barri o de cada barriada és l'anàlisi de les seves densitats (columna 3 de la taula nº 1)

L'anàlisi de les densitats mostra una zona central molt densa, composta per les barriades de el Raval, Sant Antoni, el Poble Sec, la Ciutat Vella i l'Esquerra de l'Eixample, amb una densitat mitjana de 560 habitants per hectàrea -el que significa superar en més del doble la mitjana de Barcelona-. Dins d'aquesta àrea, destaca, en primer lloc, la barriada del Raval, amb 702 habitants per Ha. (2), seguida de la del Poble Sec, amb 652 i la de Sant Antoni, amb 627.

La zona de densitat superior als 400 habitants per hectàrea s'estén, per la part oest, cap a la Barriada de Sants, per la part de l'est cap a la Sagrada Família, el Clot i Sant Martí de Provençals i pel nord cap a Gràcia, el Guinardó, el Congrés, Vilapiscina i el Carmel.

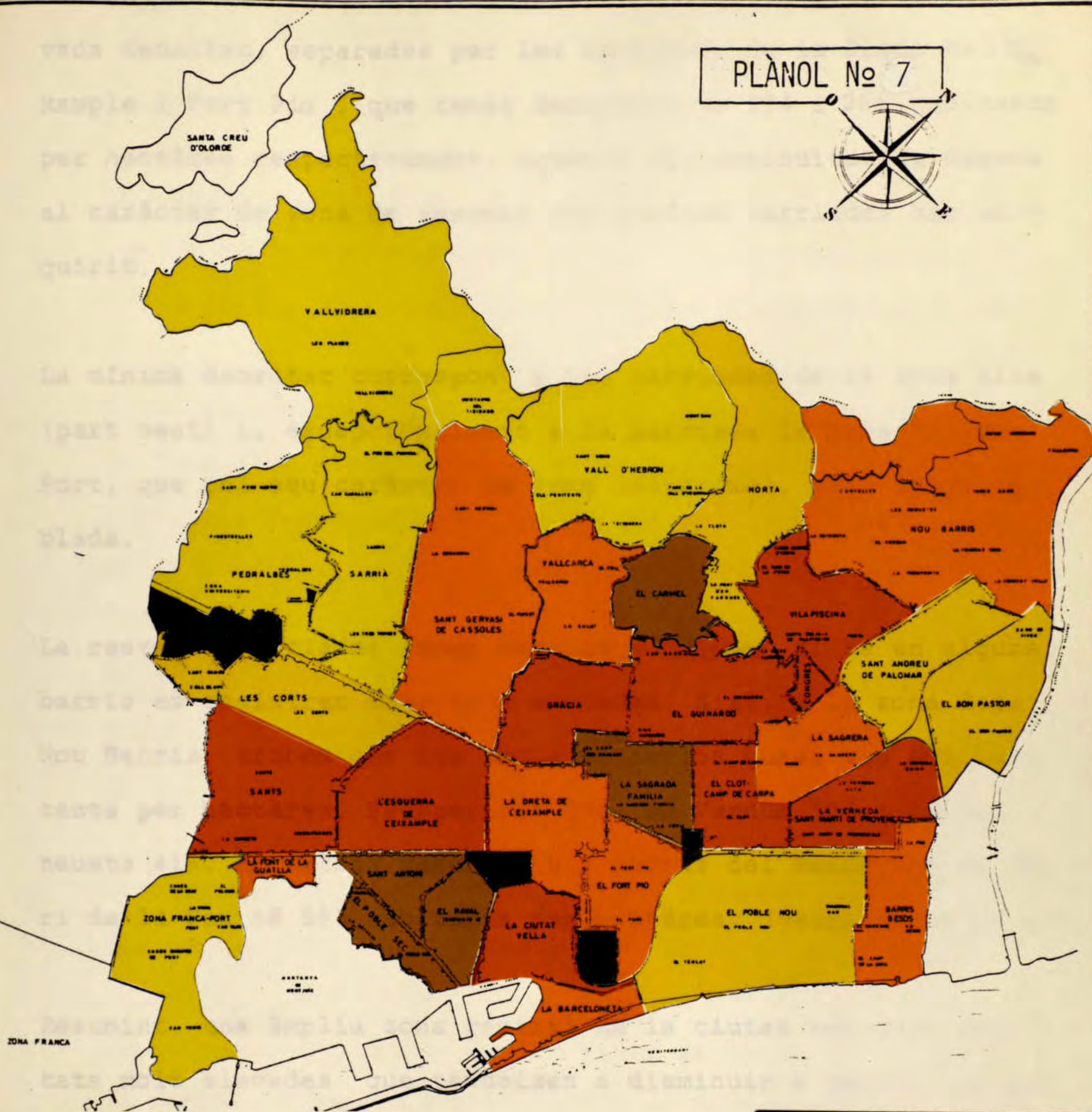
(1) Veure part corresponent a l'evolució de Sants, pàg. 83 i següents.

(2) Aquesta xifra és encara inferior a la real. Molts Veïns del Raval no consten a les estadístiques de Padró, per tenir situacions precàries (rellogats,...)

POBLACIÓ, SUPERFÍCIE I DENSITATS DE LES BARRIADES DE BARCELONA

barriades	població	superfície en hectàrees	Densitat
la Barceloneta	24.311	88	276
la Zona Franca-Port	29.134	305	96
la Font de la Guatlila	9.499	42	226
el Poble Sec	45.648	70	652
Sant Antoni	49.563	79	627
la Ciutat Vella	65.971	159	415
el Fort Pio	41.039	154	266
el Poble Nou	60.736	453	134
els Barris del Besos	40.528	166	244
Sants	134.789	300	449
l'Esquerra de l'Eixam.	122.083	245	498
la Dreta de l'Eixample	60.665	206	294
la Sagrada Família	90.103	145	621
el Clot-Camp de l'Arpa	69.762	130	537
el Carmel	64.794	100	648
la Sagrera	46.348	160	290
Sant Martí de Provençals	57.935	138	420
les Corts	34.373	222	155
Gràcia	93.727	180	521
el Guinardó	103.050	216	477
el Congrés	11.019	19	580
Sant Andreu	47.392	244	194
el Bon Pastor	18.719	160	117
Pedralbes	11.703	296	40
Sarrià	42.920	512	84
Sant Gervasi	123.265	603	204
Vallcarca	35.873	172	209
la Vall d'Hebron	32.501	660	49
Horta	44.000	280	157
Vilapiscina	85.188	186	451
el Raval	65.260	93	702
els Nou Barris	142.574	557	256
Vallvidrera	4.051	1.021	4

PLÀNOL No 7

MAPA DE DENSITATS

	menys de 100 h/Ha.
	de 100 a 200 h/Ha.
	de 200 a 300 h/Ha.
	de 300 a 600 h/Ha.
	+ de 600 h/Ha.

En conjunt es constitueixen, doncs, dues grans àrees d' elevada densitat, separades per les barriades de la Dreta de l'Eixample i Fort Pio , que tenen densitats de 294 i 266 habitants per hectàrea respectivament. Aquesta discontinuïtat és deguda al caràcter de zona de serveis que ambdues barriades han adquirit.

La mínima densitat correspon a les barriades de la zona alta (part oest) i, excepcionalment a la barriada de Zona Franca-Port, que pel seu caràcter de zona industrial, està menys poblada.

La resta de barriades tenen densitats mitjanes si bé en alguns barris es registren densitats elevades. Així, a la zona dels Nou Barris, trobem que les Roquetes arriba quasi als 600 habitants per hectàrea, Prosperitat 578, el Verdum 505 i la Guineueta 416. El mateix passa en els Barris del Besòs, on el barri de la Pau té 593 habitants per hectàrea. (veure taula nº 19-2)

Resumint, una àmplia zona central de la ciutat registra densitats molt elevades que tendeixen a disminuir a mesura que hom s'allunya del centre, però podent observar que, mentre la zona que és avui residència de la burgesia - Sant Gervasi, Sarrià, Pedralbes- manté les mínimes densitats en gairebé tots els seus punts, la corresponent a la residència de les classes treballadores no arriba mai a densitats més baixes de 100 habitants per hectàrea i, a més, en determinats barris les densitats són de les més elevades de la ciutat.

DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ SEGONS EDAT I SEXE

Les dades sobre l'edat de la població dels barris i barriades de Barcelona, agrupades de cinc en cinc anys, poden veure's a les taules elaborades amb les dades obtingudes del COM.

Aquí, per facilitar l'anàlisi, s'ha optat per fer agregacions en funció de l'edat activa de les persones. Així s'han establert els següents grups : població de 0 a 14 anys, població de 15 a 64 anys i població de més de 64 anys.

El primer grup correspon a les edats d'escolarització obligatòria (1), el segon a les edats potencialment actives, i el tercer, a la jubilació.

D'acord amb aquesta subdivisió s'ha elaborat la taula nº 2 que es transcriu a la propera pàgina.

Com s'observa, a partir de les dades de la taula, el conjunt de Barcelona compta amb un 20,5 % de persones menors de 15 anys. En canvi, a les barriades hi ha una forta dispersió respecte a aquesta mitjana. Des de barriades que registren un 27,3% de menors de 15 anys, com el Carmel, fins a d'altres com la Dreta de l'Eixample que tenen solament un 13% de veïns d'aquestes edats.

(1) De fet l'escolarització obligatòria correspon a les edats compreses entre els 6 i els 16 anys, però la informació estadística amb la qual es compta obliga a considerar solament fins a 15 anys

TAULA No 2

CIÓ DE LA POBLACIÓ SEGONS GRUPS D'EDAT,
PER BARRIADES. (en termes percentuals)

barriades	fins a 15 anys	de 15 a 64 anys	més de 64 anys
la Barceloneta	17,2	64,1	17,-
la Zona Franca	23,5	69,7	6,8
la Font de la Guatlla	20,3	66,4	13,1
el Poble Sec	16,3	64,9	18,8
Sant Antoni	16,5	64,-	19,5
la Ciutat Vella	14,-	64,3	21,7
el Fort Pio	19,-	64,7	16,3
el Poble Nou	20,5	65,3	14,2
els Barris del Besòs	23,3	69,7	7,-
Sants	19,2	66,3	14,5
l'Esquerra de l'Eixam.	16,8	63,6	19,6
la Dreta de l'Eixample	13	54,-	24
la Sagrada Família	18,3	64,8	16,9
el Clot	21,4	65,-	13,6
el Carmel	27,3	65,6	7,1
la Sagrera	24,7	66,7	8,6
Sant Martí de Provenç.	26,4	66,8	6,8
les Corts	23,5	65,6	10,9
Gràcia	16,8	63,5	19,7
el Guinardó	22,3	67,-	10,7
el Congrés	15,-	75,4	9,6
Sant Andreu	23,7	64,1	12,2
el Bon Pastor	23,5	68,-	8,5
Pedralbes	21,-	69,7	9,3
Sarrià	20,6	66,8	12,6
Sant Gervasi	19,-	66,8	14,2
Vallcarca	22,-	66,-	12,-
la Valld'Hebron	24,5	65,8	9,7
Horta	24,6	64,9	10,5
Vilapiscina	21,9	68,5	9,6
el Raval	13,9	65,-	21,1
els Nou Barris	26,6	66,4	7,-
Vallvidrera	20,5	66,7	12,8
BARCELONA	20,5	66,-	13,8

Les barriades es poden classificar, d'acord amb el nombre de veïns menors de 15 anys , en quatre grups (1) :

- En el primer estan les barriades que tenen entre un 13 i un 16,5% de menors de 15 anys. Són, la Dreta de l'Eixample, la Ciutat Vella, el Congrés, el Poble Sec , Sant Antoni i el Raval.
- en el segon grup (entre un 16,6 i un 20% de menors de 15 anys) estan : l'Esquerra de l'Eixample, Gràcia, la Barceloneta, la Sagrada Família, el Fort Pio, Sant Gervasi i Sants
- el tercer grup és el constituït per les barriades que es troben a l'entorn de la mitjana de Barcelona, quant a percentatge de població de menys de 15 anys. Són les següents: La Font de la Guatlla, el Poble Nou, Vallvidrera, Sarrià, Pedralbes, el Camp de l'Arpa-Clot, Vilapiscina , Vålcarca, el Guinardó, la Pau, les Corts, el Bon Pastor i la Zona Franca- Port.
- finalment, el darrer grup, el constitueixen aquelles barriades que registren un percentatge de menors de 15 anys molt elevat, superior al 23,6%. Són : Sant Andreu, la Sagrera, la Vall d'Hebron, els Nou Barris, Sant Martí de Provençals, Horta i el Carmel

(1) per a fer la classificació s'ha partit el recorregut en quatre intervals , analitzant després quines barriades quedaven dins de cada interval . El càlcul ha estat el següent: percentatge màxim registrat (27,3%) menys el percentatge mínim (13%) = 14,3 que és el recorregut

Amb la població de més de 64 anys es pot fer, també, una anàlisi similar, classificant les barriades en funció dels seus percentatges de persones grans. La dispersió és en aquest cas encara major : d'un valor mínim del 6,8%, s'arriba a un valor màxim del 24 %. Si aquest recorregut es divideix en quatre intervals es té la següent classificació de les barriades :

- barriades que tenen entre un 6,8% i un 11,1% de veïns majors de 64 anys : la Zona Franca, Sant Martí de Provençals, els Nou Barris, el Carmel, el Bon Pastor, la Sagrera, Pedralbes, el Congrés, Vilapiscina, la Vall d'Hebron, Horta, el Guinardó i les Corts, els Barris del Besòs
- en el segon grup es troben aquelles barriades que tenen percentatges compresos entre 11,2 i 15,4. Són les següents : Vallcarca, Sant Andreu, Sarrià, la Font de la Guatlla, el Clot-Camp de l'Arpa, Sant Gervasi, el Poble Nou i Sants.
- entre un 15,4 i un 19,7 % de persones majors de 65 anys, registren les barriades : el Fort Pio, la Sagrada Família la Barceloneta, el Poble Sec, Sant Antoni, l'Esquerra de l'Eixample i Gràcia.
- finalment, el Raval, la Ciutat Vella i la Dreta de l'Eixample estan per sobre del 19,7 % de persones majors de

64 anys, sent la Dreta de l'Eixample el cas extrem amb un 24 %.

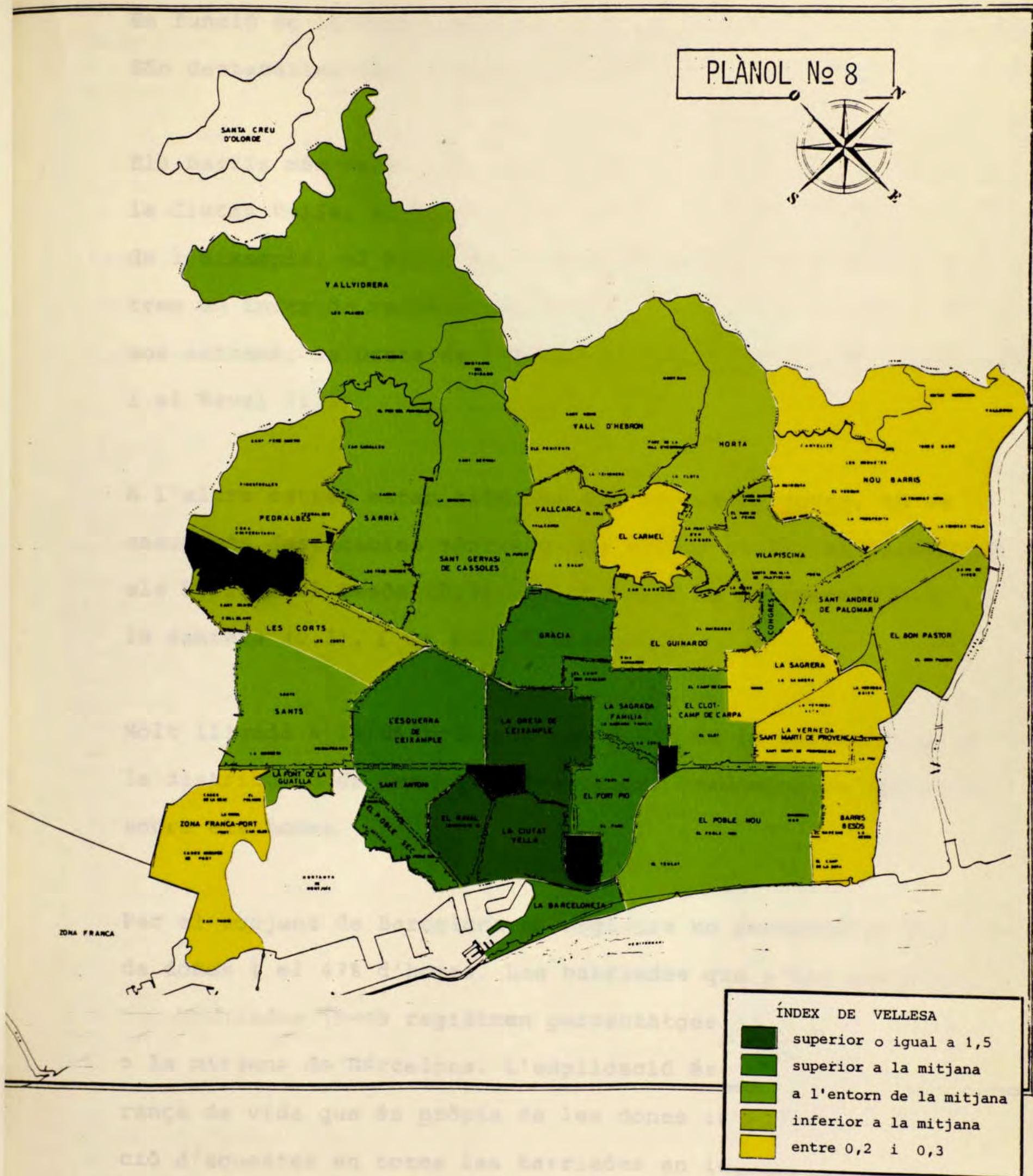
La comparació entre les dades fins aquí analitzades ens mostraria una clara relació entre els barris que detecten majors percentatges de persones menors de 15 anys i els que detecten els mínims tants per cents de veïns més grans de 64 anys, però l'anàlisi resulta més acurada si es calculen els índex de vellesa que hi ha a les diferents barriades. Els resultats són els que mostra la taula nº 3 (1)

TAULA Nº 3

ÍNDEX DE VELLESA

barriada .	índex	barriada	índex
la Barceloneta	1,0	les Corts	0,5
la Zona Franca-Port	0,3	Gràcia	1,2
la Font de la Guatlla	0,6	el Guinardó	0,5
el Poble Sec	1,2	el Congrés	0,6
Sant Antoni	1,2	Sant Andreu de Pal.	0,5
la Ciutat Vella	1,5	el Bon Pastor	0,4
el Fort Pio	0,9	Pedralbes	0,4
el Poble Nou	0,7	Sarrià	0,6
els Barris del Besòs	0,3	Sant Gervasi	0,7
Sants	0,7	Vallcarca	0,5
l'Esquerra de l'Eix.	1,2	la Vall d'Hebron	0,4
la Dreta de l'Eix.	1,8	Horta	0,4
la Sagrada Família	0,9	Vilapiscina	0,4
el Clot	0,6	el Raval	1,5
el Carmel	0,3	els Nou Barris	0,2
la Sagrera	0,3	Vallvidrera	0,6
Sant Martí de Provençals	0,3	BARCELONA	0,7

(1) Per calcular l'índex de vellesa s'ha aplicat el criteri d'en Sauvy, posant en relació els menors de 15 anys amb els de més de 65.

En funció de la taula anterior s'ha elaborat el mapa nº 6,
Són destacables les següents dades:

Els barris més vells són, per ordre, la Dreta de l'Eixample, la Ciutat Vella, el Raval, Sant Antoni, Gràcia, l'Esquerra de l'Eixample, el Poble Sec i la Barceloneta. Tots ells registren un índex de vellesa superior a 1 i destaquen, com a casos extrems, la Dreta de l'Eixample (1,8), la Ciutat Vella (1,5) i el Raval (1,5)

A l'altre extrem estan situades les barriades joves, on es casos més destacables són: els Nou Barris (0,2), el Carmel (0,3) els Barris del Besòs (0,3) , Sant Martí de Provençals (0,3) , la Sagrera (0,3), i la Zona Franca (0,3)

Molt lligada a la distribució per edats de la població, està la distribució de les barriades segons predomini de les dones sobre els homes.

Per al conjunt de Barcelona es registra un percentatge del 53% de dones i el 47% d'homes. Les barriades que s'han qualificat com barriades joves registren percentatges d'homes superiors a la mitjana de Barcelona. L'explicació és que la major esperança de vida que és pròpia de les dones incrementa la proporció d'aquestes en totes les barriades en les quals el nombre de persones grans és elevat.

LA IMMIGRACIÓ A BARCELONA

Barcelona ha estat tradicionalment una ciutat receptora d'immigrants. De la població actual un 43,1 % ha nascut fora de la ciutat. En termes absoluts això significa que a Barcelona hi ha 830.000 persones que han arribat d'altres indrets.

Resulta interessant de conèixer on s'han situat aquestes 830 mil persones, dins el conjunt de barriades de la ciutat. La informació està recollida a la taula següent:

TAULA Nº 4

DISTRIBUCIÓ DE LA IMMIGRACIÓ PER BARRIADES

barriada	nº immigrants	percentatge
Vallvidrera	2.207	0,22
el Congrés	4.566	0,51
la Font de la Guatlilla	4.795	0,53
Pedralbes	5.131	0,55
el Bon Pastor	9.306	1,01
la Barceloneta	10.207	1,10
les Corts	15.235	1,66
la Zona Franca-Port	15.115	1,67
Vallcarca	16.604	1,80
la Vall d'Hebron	17.420	1,92
Sarrià	18.037	1,96
el Fort Pio	19.611	2,11
Horta	21.181	2,18
el Poble Sec	20.175	2,24
Sant Andreu	21.266	2,29
Barris Besos	21.644	2,35
Sant Antoni	21.721	2,38
la Sagrera	22.450	2,45
el Poble Nou	26.547	2,85
la Dreta de l'Eixample	26.465	2,88
el Clot-Camp de l'Arpa	30.759	3,22
Sant Martí de Provençals	31.019	3,38
el Raval	32.887	3,60
la Ciutat Vella	34.277	3,75
Gràcia	37.777	4,06
el Carmel	38.099	4,33
la Sagrada Família	40.924	4,49
Vilapiscina	45.169	5,03
el Guinardó	48.857	5,43
Sant Gervasi	50.919	5,55
l'Esquerra de l'Eixample	55.148	6,09
Sants	59.122	6,53
els Nou Barris	81.701	8,93

A la taula anterior s'han classificat les barriades segons ordre d'importància com a receptores d'immigració. El que s'observa és que els procedents de fora de Barcelona s'han distribuït per tota la ciutat, si bé el màxim nombre d'immigrants s'han establert al Guinardó, Vilapiscina i els Nou Barris per una banda, i a Sants, a l'Esquerra de l'Eixample i Sant Gervasi, per altra.

Immigració per períodes i barriades

És interessant d'analitzar els anys d'arribada dels immigrants a Barcelona i les zones on han anat situant-se, dins el conjunt de Barcelona (veure taula nº 6)

Per a estudiar la immigració classificada segons any d'arribada a Barcelona, s'han considerat set períodes. Els valors absoluts dels immigrants que arriben a cada un dels períodes i els percentatges corresponents s'especifiquen a la següent taula :

TAULA Nº 5

DISTRIBUCIÓ DE LA IMMIGRACIÓ
SEGONS ANY D'ARRIBADA A BARCELONA (1)

període	immigrants	percentatge
abans del 1941	172.654	20,8
1941 - 1950	108.626	13,1
1951 - 1960	164.600	19,8
1961 - 1965	139.487	16,8
1966 - 1970	138.234	16,6
1970 - 1975	82.678	9,9
després del 1975	22.900	2,7

Les dades estan referides als habitants de Barcelona l'any 1978

TAULA N° 6

[illegible]

La immigració registra el seu punt màxim en el període comprès entre 1951 i 1960, i es manté elevada durant els deu anys següents, per a disminuir fortament a partir del 1970.

A cada una d'aquestes etapes, la immigració es dirigeix, fonamentalment, cap a unes determinades barriades.

1. Etapa anterior a 1941. Les barriades que registren major nombre d'immigrants són: l'Esquerra de l'Eixample, Sants, la Sagrada Família, Gràcia, Sant Gervasi, el Raval i la Ciutat Vella. S'inicia durant aquest període l'arribada d'immigrants a les barriades del Carmel, els Nou Barris, Sant Martí de Porvençals, Sant Andreu, etc...
2. Etapa del 1941 al 1950. Es manté el corrent migratori cap a les barriades de Sants, l'Esquerra de l'Eixample, Sant Gervasi la Sagrada Família i el Raval. En aquests anys té ja considerable importància la immigració que es dirigeix cap a les barriades del nord de la ciutat, especialment la que va cap el Guinardó, els Nou Barris i Vilapiscina.
3. Etapa 1951 a 1960. La immigració es dirigeix preferentment cap a la zona nord de Barcelona sent els Nou Barris, Vilapiscina, el Guinardó i el Carmel les barriades que més destaquen com a receptores d'immigrants. Tanmateix continuen rebent immigrants les barriades de Sants, l'Esquerra de l'Eixample i Sant Gervasi.

4. Etapa 1961-1970 . Manté idèntica tònica que el període anterior.
5. Etapa 1971-1975. És destacable l'increment d'immigrants que es dirigeix cap a la barriada de Sants, mantenint-se la resta de barriades com en els dos períodes anteriors.
6. Després de 1975. És la barriada de Sants la que rep el major nombre d'immigrants. Tornen a adquirir importància , Gràcia i Sant Gervasi, mantenint-se solament, a la zona nord de la ciutat, els Nou Barris en un lloc destacat com receptor d'immigració.

Porcedència i distribució de la immigració

No solament els anys d'arribada són importants per a poder valorar la immigració a les diferents barriades sinó que també ho és el coneixement de la seva procedència. La distribució de la població de Barcelona segons el seu origen es reflecteix a la taula següent :

DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ DE BARCELONA SEGONS LLOC D'ORIGEN

TAULA Nº 7

origen	nº d'habitants	percentatge
Barcelona	1.007.733	52,6
Resta de la Província	88.338	4,2
Resta de Catalunya	102.530	5,4
Resta dels Països Catalans	104.114	5,4
Andalusia	209.824	11,-
Castella-Extremadura-LLeó	189.681	10,-
Nord- Aragó	169.422	8,8
Canàries-Africa	4.884	0,2
Estranger	46.706	2,4
TOTAL	1.916.232	100,-

Com s'observa, a partir de les dades de la taula, a Barcelona hi ha persones procedents de tots els indrets d'Espanya, amb una proporció molt similar. Així, els procedents del conjunt dels Països Catalans suposen un 15%, els d'Andalusia un 11%, els de Castella-Extremadura un 10% i els del Nord-Aragó un 9% del total de veïns de Barcelona

Si analitzem on s'han situat amb preferència els immigrants de cada una d'aquestes zones, es té que, (taula nº 8) :

- Els procedents de la Província de Barcelona s'han instal·lat, preferentment, a les barriades de Sant Gervasi, l'Esquerra de l'Eixample i Sants, en primer terme, i a les de Gràcia, la Sagrada Família, el Guinardó i la Dreta de l'Eixample, en segon terme.
- Els immigrants procedents de les províncies de Tarragona, Girona i Lleida, han anat a viure a les barriades de l'Esquerra de l'Eixample, Sant Gervasi, Sants, la Sagrada Família i Gràcia i, en menys quantia, al Guinardó, al Clot i a la Dreta de l'Eixample.
- Els qui han vingut a viure a Barcelona, procedents de la resta de Països Catalans, s'han distribuït per una àrea molt àmplia, en la qual destaquen les barriades de Sants, els Nou Barris, l'Esquerra de l'Eixample, i on es troben, a més, el Raval, Vilapiscina, el Guinardó, la Sagrada Família, el Poble Nou, Gràcia, Sant Gervasi i la Ciutat Vella.

- la població d'origen andalús es concentra molt especialment a les barriades dels Nou Barris i el Carmel. També és important el nombre de persones d'origen andalús que hi ha a Sants, el Guinardó, Vilapiscina, Sant Martí de Provençals i els Barris del Besòs.
- Els castellans i els extremenys sobresurten als Nou Barris, Vilapiscina, Sants, l'Esquerra de l'Eixample, i el Guinardó, sent també nombrosos a Sant Gervasi, el Carmel, Sant Martí de Provençals i la Sagrada Família.
- Els procedents del Nord i d'Aragó estan uniformement repartits per les barriades de l'Esquerra de l'Eixample, els Nou Barris, el Guinardó, Sant Gervasi, Vilapiscina, la Sagrada Família, la Ciutat Vella, Gràcia i el Raval.
- Finalment els estrangers sobresurten especialment a Sant Gervasi, i amb menor importància a l'Esquerra de l'Eixample, al Guinardó, a la Sagrada Família i a Sarrià

INCIDÈNCIA DE LA IMMIGRACIÓ A LES BARRIADES

El pes de la immigració, l'època d'arribada i la seva procedència són elements importants per analitzar el caràcter de les diferents barriades.

La informació sobre la immigració total que ha anat situant-se a les barriades, és la que s'ha indicat a la taula nº 8, i ja ha estat comentada. Però aquesta primera informació cal matisar-la : s'ha de saber quina importància relativa té dins el conjunt de població de cada barriada. La taula nº 9 contempla el percentatge d'immigrants sobre el total de població, ordenant les barriades d'acord amb els resultats :

TAULA Nº 9

INCIDÈNCIA DE LA IMMIGRACIÓ PER BARRIADES

Barriada	% immigrats/ població	Barriada	% immigrants/ població
Gràcia	40	Vallcarca	46
Sant Gervasi	41	el Fort Pio	48
el Congrés	41	la Sagrera	48
la Barceloneta	42	el Guinardó	48
Sarrià	42	Horta	48
el Poble Nou	44	la Font de la Guatlla	50
el Poble Sec	44	el Bon Pastor	50
les Corts	44	el Raval	50
Sants	44	la Ciutat Vella	52
Pedralbes	44	la Zona Franca	52
Sant Antoni	44	Vilapiscina	53
el Clot- el Camp de l'Arpa	44	els Barris del Besòs	53
la Dreta de l'Eixample	44	Vallvidrera	54
l'Esquerra de l'Eixample	45	Sant Martí de Prov.	54
Sant Andreu	45	la Vall d'Hebron	54
la Sagrada Família	45	els Nou Barris	57
		el Carmel	59

Únicament en els casos de les grans barriades que són de fet producte de la immigració, a la que deuen el seu creixement, es manté la posició -pel que fa a la importància de la immigració- en termes absoluts i en termes relatius. Els exemples més clars són el del Carmel i el dels Nou Barris.

Observant la taula nº 9, es comprova que la importància de la immigració és molt notable a la zona centre de la ciutat -el Raval i la Ciutat Vella; que disminueix després, i incrementa novament a mesura que hom s'allunya del Centre, exceptuant la part més occidental de Barcelona -és a dir les barriades de Sant Gervasi i de Sarrià-. També el Congrés, com en tants altres aspectes constitueix una excepció.

Pot semblar estrany que barriades com la Barceloneta, el Poble Sec o el Poble Nou registrin percentatges d'immigració força baixos -inferiors al 45%-. L'explicació és la següent : aquestes barriades van rebre un volum important d'immigrants durant el segle XIX i principis del segle XX. Després, l'arribada a aquests indrets de persones de fora de Barcelona, va anar disminuint, tot i mantenint-se fins el 1941. La consolidació de la Barceloneta i del Poble Sec, i la importància de les instal·lacions industrials i terciàries al Poble Nou van fer que es preferissin altres àrees per a la construcció posterior d'habitatges, àrees que, per la quantitat de sòl lliure amb el que comptaven, permetien l'edificació de grans polígons d'edificis.

La baixa immigració que registren les barriades de Sant Gervasi i Sarrià s'explica per ser aquestes les àrees de residència de la burgesia de Barcelona, com després es veurà, on hi va una immigració reduïda i selecta, com es comprovarà en tractar de l'origen dels immigrants.

Incidència de la immigració per períodes

Si es classifiquen les barriades segons els anys en els quals reben la màxima immigració, en resulten quatre grups (taula 10):

- barriades que reben el màxim d'immigració abans del 1941 :
el Raval, la Ciutat Vella, el Poble Sec, el Poble Nou, la Barceloneta, el Fort Pio, la Sagrada Família, la Dreta de l'Eixample, l'Esquerra de l'Eixample, la Font de la Guatlla Sants, Gràcia i Sant Gervasi
- barriades que reben el màxim d'immigració entre 1951 i 1960:
La Zona Franca-Port, els Barris del Besòs, Sant Martí de Provençals, el Clot-Camp de l'Arpa, el Guinardó, el Congrés, Sant Andreu, el Bon Pastor, Vallcarca, Vilapiscina, Horta, els Nou Barris, la Vall d'Hebron i Vallvidrera
- barriades que reben el màxim d'immigració entre el 1961-1965:
la Sagrera i el Carmel
- barriades que reben el màxim d'immigració entre 1966-1970:
les Corts, Sarrià i Pedralbes.

TAULA Nº 10

INCIDÈNCIA DE LA IMMIGRACIÓ PER PERÍODES

períodes barriades	abans 1941	41-50	51-60	61-65	66-70	71-75	després 1975	TOTAL
la Barceloneta	12,90	6,96	6,12	3,60	4,12	3,42	0,88	38
la Zona Franca-Port	4,93	7,11	12,56	9,62	7,94	4,56	1,42	48
la Font de la Guatlla	9,92	6,23	9,91	7,39	7,39	5,35	1,40	48
el Poble Sec	13,95	6,60	7,14	4,79	4,71	3,12	0,90	41
Sant Antoni	13,31	5,65	6,46	4,68	5,64	3,64	0,98	40
la Ciutat Vella	15,08	6,51	7,78	5,35	6,72	3,74	1,18	47
el Fort Pio	11,13	5,18	7,19	6,03	7,24	4,83	1,55	43
el Poble Nou	10,31	5,29	7,36	5,16	5,01	4,72	1,36	39
els Barris del Besòs	4,19	7,48	15,14	11,39	7,13	2,51	0,83	49
Sants	10,53	5,04	7,21	5,34	6,44	4,46	1,56	41
l'Esquerra de l'Eix.	13,45	5,46	6,55	5,25	6,74	3,20	1,12	42
la Dreta de l'Eix.	13,52	4,99	5,65	4,53	6,78	3,18	1,06	40
la Sagrada Família	13,04	5,90	7,35	5,15	5,40	3,95	0,92	42
el Clot-Camp de l'A.	9,07	4,80	7,51	5,92	6,03	5,21	1,33	40
el Carmel	2,92	4,87	12,75	15,56	11,69	7,17	1,02	56
la Sagrera	5,55	4,52	8,54	9,63	7,57	5,46	1,34	43
Sant Martí de Prov.	3,99	5,72	12,14	9,70	10,02	6,16	1,24	49
les Corts	7,90	4,39	7,49	5,56	8,94	4,68	1,56	41
Gràcia	11,53	4,76	5,99	4,44	4,71	3,21	1,66	36
el Guinardó	7,45	6,32	10,65	7,60	7,11	4,25	0,77	44
el Congrés	9,06	10,03	12,02	3,89	2,26	1,47	0,30	39
Sant Andreu	6,93	4,18	7,46	6,57	7,14	6,64	1,65	41
el Bon Pastor	7,46	7,81	10,29	7,82	6,25	4,63	1,22	46
Pedralbes	5,97	3,87	7,05	5,46	10,57	4,56	2,04	40
Sarrià	7,14	4,15	5,42	5,64	9,05	4,61	1,24	38
Sant Gervasi	8,59	5,18	6,46	5,58	7,74	3,15	1,03	38
Vallcarca	7,35	5,46	8,77	8,18	7,41	3,95	0,97	42
la Vall d'Hebron	4,73	5,49	12,22	11,88	8,46	5,34	1,41	50
l'Horta	5,00	4,70	11,51	9,37	7,77	4,73	1,00	44
l'Ilapiscina	5,92	6,91	14,31	10,11	7,15	4,23	0,90	50
el Raval	14,51	7,01	8,74	6,15	6,72	2,86	0,96	50
els Nou Barris	3,13	6,07	13,41	12,93	10,03	5,60	1,33	53
Vallvidrera	7,28	6,07	12,68	8,73	7,77	3,55	1,01	47

Les diferents onades immigratòries suposen, també, diverses procedències dels immigrants. Es considera a continuació la composició i la importància relativa que la immigració té a cada barriada, dins de l'etapa en la qual l'arribada de persones de fora de Barcelona té la màxima incidència en la seva població (veure taula nº 10) :

1. Incidència de la immigració abans del 1941

D'entre les barriades que experimenten durant aquest període la màxima recepció d'immigrants, cal resaltar, per la incidència d'aquesta en el creixement de la seva població, les de la Barcelona Vella -El Raval i la Ciutat Vella-, i les de l'Eixample : Dreta i Esquerra de l'Eixample i Sant Antoni.

L'expansió i construcció de l'Eixample suposa la possibilitat de trobar-hi habitatges per part de les persones arribades de fora. Suposa també que molts barcelonins poguessin canviar la seva residència, desplaçant-se des de la Ciutat Vella a les noves cases de l'Eixample. Això explica la composició de la població de l'Eixample, alhora que l'increment d'immigrants a la Ciutat Vella, ocupant les residències que la burgesia anava abandonant.

Tot i que per manca de dades és impossible de precisar per etapes el tipus d'immigració que es dirigeix a cada barriada, cal suposar que, pel caràcter de zona residencial de la burgesia que tenia en aquells moments l'Eixample, els immigrants que s'hi dirigiren tenien característiques i origen

diferents als qui anaren a engrossir la població de la Barcelona Vella.

L'apreciació sobre l'origen de la població que es dirigí a les diferents barriades es confirma a partir de l'observació de l'actual composició de la població en elles: Dreta de l'Eixample 70% de població és catalana, Esquerra de l'Eixample 69%, Sant Antoni 69%, la Ciutat Vella 58% i el Raval 59%.

La resta de les barriades per a les quals els anys de màxima incidència de la immigració son els anteriors al 1941, són aquelles que es troben a l'entorn del nucli central i ben comunicades amb ell.

Les barriades que tot i registrant la màxima incidència de la immigració durant aquests anys, l'experimenten més dèbilment són les de la Barceloneta, el Poble Nou, el Poble Sec, la Font de la Guatlla i Sant Gervasi. De la Barceloneta i del Poble Nou ja se n'ha parlat en comentar com s'anà reduint la seva immigració a través dels anys. Val la pena d'esmentar aquí el cas de Sant Gervasi, que registra durant aquest període la màxima immigració, tot i sent una zona amb fortes possibilitats expansives. El motiu és que aquesta barriada passarà a ser després la zona residencial de la burgesia barcelonina, que serà qui ocuparà els estatges i cases de Sant Gervasi. Durant aquesta època la immigració que a ell es va dirigir fou essencialment catalana, similar a

la que anà cap a l'Eixample. El resultat és que, en l'actualitat, Sant Gervasi té un 72% de població catalana

2. Incidència de la immigració del 1941 al 1951

El període comprès entre el 1941 i el 1951 no és rellevant per a cap barriada en concret, el que no vol pas dir que no hi hagi immigració durant aquesta època. És a dir, cap barriada no experimenta una màxima recepció d'immigrants durant aquests anys. (1)

3. Incidència de la immigració del 1951 al 1960

És aquest el període de màxima immigració a Barcelona. La incidència d'aquesta immigració és particularment important a l'àrea nord de la ciutat i a la Zona Franca.

Dins el conjunt de barriades de l'àrea nord, el Bon Pastor, Sant Andreu, el Guinardó i Vallcarca són les menys influenciades per la immigració. Això és degut, en part, al fet que la població que arriba es dilueix entre la ja existent, essencialment catalana, i, en part, perquè la construcció d'habitatges en aquestes barriades és comparativament més baixa que en d'altres, com Vilapiscina i els Nou Barris.

(1) veure taula nº 10 , pàg, 139

La màxima incidència dins d'aquesta àrea es detecta als Barris del Besòs, Vilapiscina i els Nou Barris. Com ja s'ha explicat, en tractar del desenvolupament dels que foren municipis independents (1) , és en aquesta època quan es desenvolupen aquestes barriades, conseqüència precisament de la immigració, de la qual registren els índex més elevats de la ciutat.

Sense arribar a les cotes d'immigració que registren els Nou Barris, Vilapiscina o el Besòs, les barriades de Sant Martí de Porvençals, Horta, la Vall d'Hebron, Vallvidrera i la Zona Franca experimenten una important incorporació de persones arribades de fora, sent també aquesta la component bàsica del seu creixement.

4. Incidència de la immigració durant el període 1961-65

Durant aquests anys solament es destaquen les barriades del Carmel i de la Sagrera. Possiblement la mala accessibilitat del Carmel va dificultar el seu creixement i el retardà. En el cas de la Sagrera, l'obertura de la Meridiana fomentà la construcció d'habitatges durant aquest període.

5. Incidència de la immigració en el període 1966-70

Les Corts, Pedralbes i Sarrià, són les barriades que registren, durant aquests anys, la màxima recepció d'immigrants

Són els anys de màxim desenvolupament d'aquestes barriades i a elles es desplacen persones de nivell socio-econòmic - elevat : siguin veïns d'altres indrets de la ciutat, especialment de la Dreta de l'Eixample, siguin persones recent arribades a Barcelona, que poden costejar els preus dels estalges d'aquestes zones.

6. Incidència de la immigració a partir de 1971

Des del 1970 , com ja s'ha analitzat, la immigració es redueix notablement, pel que no resulta rellevant a cap barriada.

1) Població autòctona.

Els màxims percentatges de població nascuda a Barcelona es registren a les barriades de Sarrià, Sant Gervasi i Gràcia, al Gòtic i la Barceloneta. Totes elles superen el 57 % de veïns nascuts a Barcelona. I estan més de quatre punts per sobre de la mitjana de la ciutat (53% de barcelonins).

A l'altre extrem estan les barriades de la Nova Eixida, la Verneda, la Vall d'Heure, el Camp i Vil·la Olímpica, que registren un percentatge de barcelonins inferior al 50%.

COMPOSICIÓ DE LA POBLACIÓ DE LES BARRIADES, SEGONS
LLOC DE NAIXEMENT

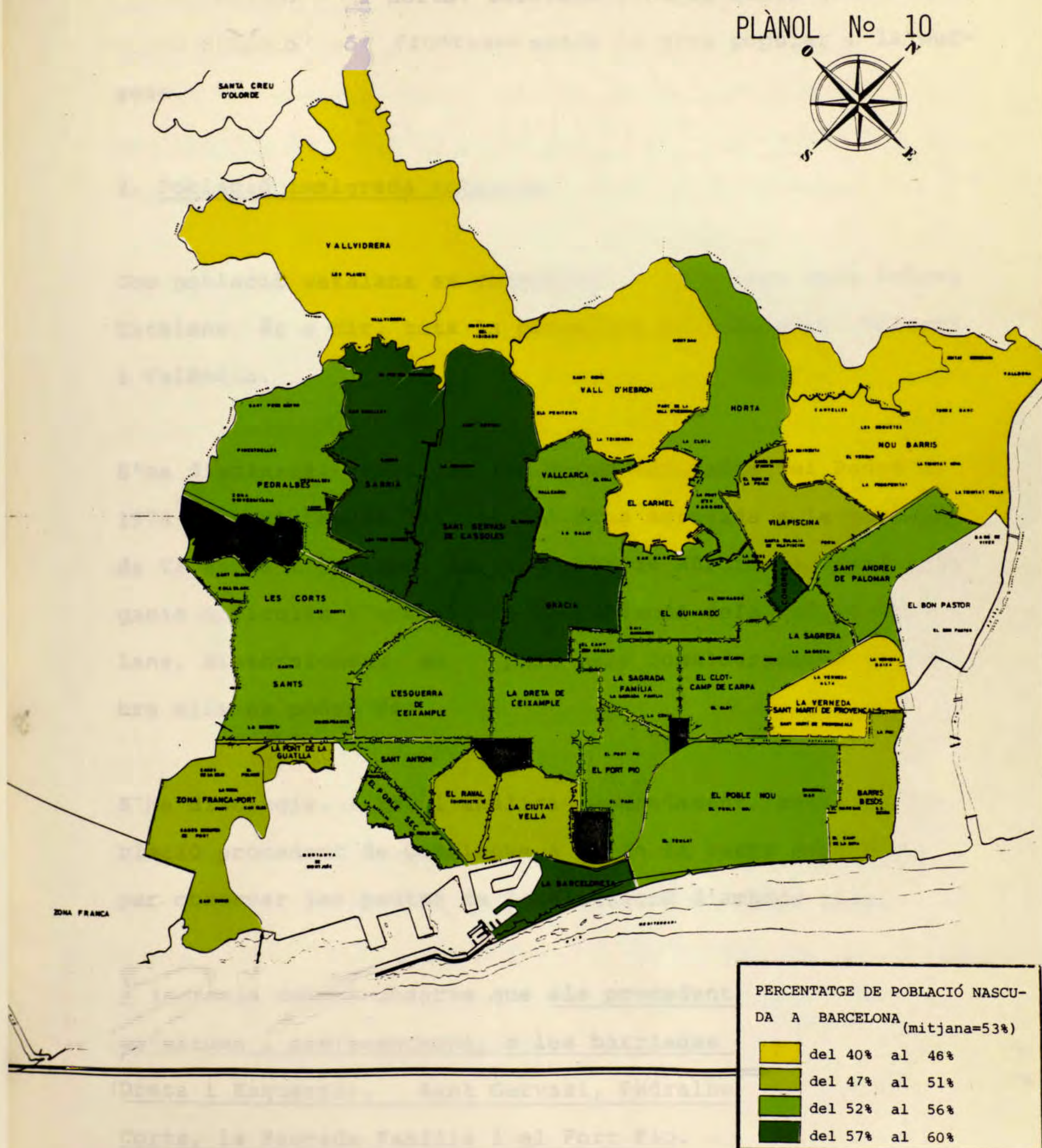
La distribució de la població per barriades i origen es sintetitza a la taula nº 11 .

Per analitzar les barriades segons aquest aspecte es considerarà separatament: 1) la població autòctona, 2) la població immigrada catalana, 3) la població immigrada no catalana. Dins el darrer apartat es considerarà especialment la població procedent d'Andalusia, i Castella-Extremadura.

1) Població autòctona.

Els màxims percentatges de població nascuda a Barcelona els registren les barriades de Sarrià, Sant Gervasi i Gràcia, el Congrés i la Barceloneta. Totes elles superen el 57 % de veïns nascuts a Barcelona, i estan més de quatre punts per sobre de la mitjana de la ciutat (53% de barcelonins).

A l'atre extrem estan les barriades de els Nou Barris, la Verneda, la Vall d'Hebron , el Carmel i Vallvidrera, que registren un percentatge de persones nascudes a Barcelona inferior al 46%.

Percentatges de població autòctona a l'entorn de la mitjana els registren les barriades del Fort Pio, la Sagrera, el Guinardó, Vallcarca i Horta. Barriades, totes elles que, com es veurà després, són frontissa entre la zona popular i la burgesa.

2. Població immigrada catalana

Com població catalana es considera la provinent dels Països Catalans, és a dir, tota la procedent de Catalunya, Balears i València.

S'ha d'aclarir, però, que les dades tabulades del Padró de 1978 (actualització del del 75) dóna agregada a la població de València i Balears, la procedent de Múrcia. Aquesta agregació dificulta l'anàlisi de la població dels Països Catalans, distorsionant en part dels consideracions que sobre ella es poden fer.

S'ha distingit, i fet l'anàlisi separatament, entre la població procedent de Catalunya i la de la resta dels PP.CC. per observar les pautes de localització d'ambdós grups.

A la taula noll s'observa que els procedents de Catalunya es situen, preferentment, a les barriades de l'Eixample, (Dreta i Esquerra), Sant Gervasi, Pedralbes, Sarrià, les Corts, la Sagrada Família i el Fort Pio.

Comparant els percentatges de població autòctona amb els de la procedent de Catalunya, s'observa que els màxims percentatges de població procedent de Catalunya es registren a les barriades on hi ha també percentatges màxims de població barcelonina; per contra, s'observa també que cap de les barriades amb un percentatge de població autòctona inferior a la mitjana té una proporció important de immigrants de Catalunya.

Ambdues constatacions indiquen que, en la seva localització, els provinents del Principat actuen de forma similar als barcelonins. I, tenint en compte que Barcelona és una ciutat clarament estratificada, el que es dedueix és que la immigració procedent de Catalunya té un nivell sócio-econòmic més elevat que la procedent de la resta d'Espanya, i que, conseqüentment, es situa a les zones que, com després es veurà, són les residencials de la burgesia.

D'altra banda, la immigració procedent de la resta de Països Catalans es reparteix de forma molt més homogènia per tota la ciutat (veure taula nº 11), sent les barriades de: Vallvidrera, Vilapiscina, Sants, el Poble Nou, el Bon Pastor, Sant Martí de Provençals, la Barceloneta, la Barcelona Vella (Ciutat Vella i el Raval), el Poble Sec, la Font de la Guatlla i la Zona Franca, les barriades que registren percentatges superiors a la mitjana de Barcelona (5%).

Per contra, cap de les barriades que s'ha vist, tenien màxima població autòctona no registra percentatges elevats de població

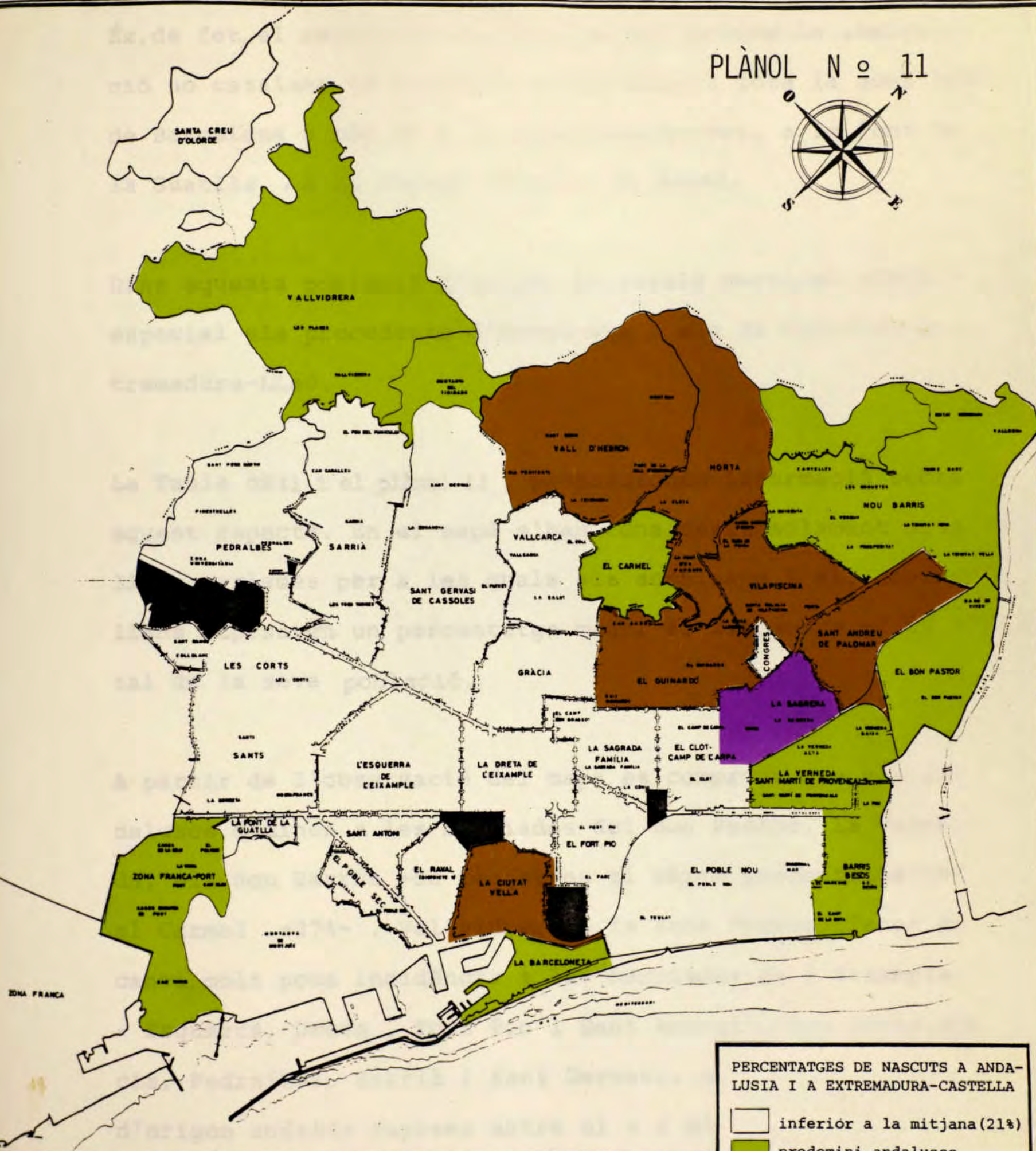
nascuda a la resta de Països Catalans.

La distribució que s'ha analitzat fa pensar que, dins aquest grup, hi ha un fort contingent de murcians que van arribar a Barcelona, principalment abans de la guerra, i que es van anar situant a les barriades obreres de la ciutat.

Resumint, es pot afirmar que les pautes d'ubicació residencial dels procedents del Principat i dels nascuts a la resta dels PP.CC, són del tot diferents i que mentre els primers s'integren a les barriades burgeses - perquè aquesta és la classe social a la qual majoritàriament pertanyen-, els procedents de la resta dels PP.CC han establert la seva residència a les barriades populars, seguint, com de seguida es veurà, unes pautes molt similars a les dels immigrants nascuts a la resta d'Espanya.

Si hom traça una línia en la direcció oest-est, Barcelona queda partida en dues grans zones. La del nord registra els màxims percentatges d'immigració procedent d'Andalusia, Castella-Extremadura-Lleó i Nord-Aragó. La del sud té, en canvi, els percentatges màxims de població immigrada dels Països Catalans, amb les excepcions de la Barceloneta i de la zona Franca. Dins la zona nord, s'han d'exceptuar les barriades del Bon Pastor, Sant Andreu, el Congrés i la Sagrera que, tot i registrant important afluència immigratòria dels Països Catalans, en reben també de la resta d'Espanya.

PLÀNOL N ° 11

Immigració no catalana

És, de fet, el revers del fenomen fins aquí examinat. La immigració no catalana té especial importància a tota la zona nord de Barcelona a més de a la Zona Franca-Port, a la Font de la Guatlla , a la Ciutat Vella i al Raval.

Dins aquesta població d'origen no català mereixen atenció especial els procedents d'Andalusia i els de Castella-Extremadura-Lleó.

La Taula nº 11 i el plànol 11 , proporcionen informació sobre aquest aspecte. En el mapa s'han considerat solament aquelles barriades per a les quals els andalusos i els castellans suposaven un percentatge major al 21% sobre el total de la seva població.

A partir de l'observació del mapa es comprova que els andalusos dominen a les barriades del Bon Pastor, la Verneja, els Nou Barris -on registren el màxim percentatge 25%- el Carmel -27%- , Vallvidrera i la Zona Franca. Tenen, en canvi, molt poca incidència a les barriades de l'Eixample - Esquerra, Dreta , Fort Pio i Sant Antoni-, les Corts, Gràcia, Pedralbes, Sarrià i Sant Gervasi, on els immigrants d'origen andalus suposen entre el 4 i el 6% de la població total.

La població procedent de Castella-Extremadura-Lleó, tot i

que té importància a totes les barriades que constitueixen la zona d'immigració no catalana, es situa de forma dominant a la Sagrera.

La Vall d'Hebron, Horta, Vilapiscina, el Guinardó, Sant Andreu i la Ciutat Vella deuen part del seu creixement a la immigració procedent de Castella i d'Andalusia, sense que cap dels dos grups d'immigrants sigui fortament dominant.

Barricada	Barcelonès	cast. juov.	cast. Catal.	València Múrcia Paísarà	Andalú alia	Cast. Extrem. Lleid.
La Barceloneta	58	2	3	8	15	6
La Font Branca-Pau	40	3	2	6	19	12
La font de la Cortilla	50	4	5	6	9	11
el Vell de Sant	50	3	6	7	8	8
Sant Andreu	50	5	11	6	6	9
La Ciutat Vella	48	4	6	6	11	10
el Port Pau	53	5	7	6	7	10
el Pedró Nou	50	6	4	8	10	9
Barrio del Socós	43	3	3	6	23	12
Pau	50	5	6	7	8	9
la Sagrera de l'Hebró	55	6	6	5	5	8
la Horta de l'Hebró	56	8	8	6	8	8
la Sagrera Vella	55	5	8	6	6	8
el Vell i el Camp de l'A.	56	4	6	6	8	8
el Carreut	41	3	5	4	17	14
la Sagrera	52	4	8	6	10	13
San Martí de Provença	40	4	3	6	10	11

DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ SEGONS LLOC DE NAIXEMENT I BARRIADES (%)

Barriada	Barcelona	resta prov.	resta Catal.	València Múrcia Balears	Andalu sia	Castella Extrem Lleó	Nord Aragó	Canàries Àfrica	Estranger
la Barceloneta	58	2	3	8	15	6	7	0,3	1
la Zona Franca-Port	48	3	2	6	19	12	9	0,3	2
la Font de la Guatlilla	50	4	5	6	9	11	12	0,5	2
el Poble Sec	56	3	6	7	8	8	10	0,3	2
Sant Antoni	56	5	8	6	6	8	9	0,3	2
la Ciutat Vella	48	4	6	6	11	10	13	0,4	2
el Fort Pio	52	5	7	5	7	10	10	0,6	2
el Poble Nou	56	4	4	8	10	8	8	0,2	1
Barris del Besòs	47	3	2	6	22	12	7	0,3	1
Sants	56	5	6	7	8	9	9	0,2	1
l' Esquerra de l'Eix.	55	6	8	5	5	8	9	0,3	3
la Dreta de l'Eixamp.	56	6	8	4	5	8	9	0,2	3
la Sagrada Família	55	5	8	5	6	8	10	0,2	3
el Clot i el Camp de l'A.	56	4	6	5	8	9	9	0,2	3
el Carmel	41	1	2	4	27	14	8	0,1	2
la Sagrera	52	4	5	5	10	13	9	0,2	2
Sant Martí de Proven.	46	4	3	6	16	13	9	0,3	2

DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ SEGONS LLOC DE NAIXEMENT I BARRIADES (%) (continuació)

Barriada	Barcelona	resta provín.	resta Catal.	València Múrcia Balears	Anda- lusia	Castella Extre. Lleó	Nord Aragó	Canàries Africa	Estranger
Corts	56	6	7	5	5	8	8	0,3	4
Gràcia	60	5	7	5	6	7	8	0,2	2
el Guinardó	53	4	6	5	11	10	10	0,2	3
el Congrés	59	4	5	5	8	10	9	0,1	1
Sant Andreu	55	5	4	5	11	11	7	0,3	2
el Bon Pastor	50	4	2	8	18	10	6	0,2	1
Pedralbes	56	6	7	3	5	9	7	0,5	7
Sarrià	58	6	6	4	4	8	8	0,2	6
Sant Gervasi	59	6	7	3	4	8	8	0,2	5
Vallcarca	54	4	6	5	9	11	9	0,2	3
la Vall d'Hebron	46	4	3	4	15	14	10	0,1	3
Horta	52	3	4	5	14	12	8	0,1	2
Vilapiscina	47	3	4	6	13	14	11	0,2	2
el Raval	50	4	5	8	11	9	11	0,2	2
els Nou Barris	43	2	2	5	25	14	7	0,2	2
Vallvidrera	46	4	4	6	17	8	6	0,3	9
TOTAL	53	4	5	5	11	10	9	0,2	2

CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ

En els darres vuit anys (1970-78) i segons les dades dels padrons -o les de la seva actualització feta pel COM-, Barcelona ha experimentat un creixement del 9 %. Aquesta xifra, ja de per si no massa elevada si es compara amb les corresponents a anys anteriors, està força inflada. El padró actualitzat del 1978 és una documentació que conté un important error per excés.

De mantenir-se la tendència que s'ha produït en els darrers anys, i de la qual la taula nº12 proporciona les xifres:

TAULA Nº 12

CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ DE BARCELONA

	població	△ absolut	% △
1945	1.205.000		
1950	1.280.000	75.000	6 %
1955	1.403.000	123.000	10 %
1960	1.558.000	155.000	11 %
1965	1.656.000	98.000	6 %
1970	1.750.000	94.000	6 %
1975	1.800.000	50.000	3 %

l'any 1978 Barcelona hauria comptabilitzat, com a màxim, 1.850.000 habitants, en lloc del milió nou-cents mil que donen les xifres oficials. Es pot esperar que el Padró del 1981 doni un creixement nul.

Malgrat aquesta tendència a l'estancament que caracteritza el conjunt de Barcelona, la població que viu en els diversos barris i barriades ha seguit evolucions diverses: unes barriades han iniciat ja el procés de pèrdua de població, d'altres s'han mantingut pràcticament estancades i altres, en canvi, han vist créixer el nombre de veïns en major o menor proporció.

A la taula nº 13 s'han classificat les barriades segons la magnitud del seu creixement:

TAULA Nº 13

CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ 1970-80

barriades	%	barriades	%
la Ciutat Vella	- 14,3	Vilapiscina	+ 10,3
el Raval	- 10,7	el Fort Pio	+ 11,5
la Barceloneta	- 9,8	Sants	+ 12
els Barris del Besòs	- 8,9	la Sagrada Família	+ 13,4
el Congrés	- 6,9	Vallcarca	+ 14,3
la Dreta de l'Eixample	- 6,2	la Vall d'Hebron	+ 15,3
el Poble Sec	- 3,5	els Nou Barris	+ 15,6
el Poble Nou	- 0,4	les Corts	+ 17,-
Vallvidrera	0,	Sarrià	+ 19,8
l'Esquerra de l'Eixample	+ 1,2	Sant Martí de Provençals	+ 20,4
el Bon Pastor	+ 1,9	el Guinardó	+ 21,6
la Zona Franca	+ 3,2	Pedralbes	+ 21,9
la Font de la Guatlla	+ 3,4	el Clot-Camp de l'Arpa	+ 24,8
Gràcia	+ 5,7	Horta	+ 26,8
Sant Gervasi	+ 7,1	la Sagrera	+ 27,6
Sant Antoni	+ 7,7	Sant Andreu	+ 36,3
		el Carmel	+ 38,4

Observant la taula es comprova que les barriades que perden població són, a més de la Barcelona Vella -intcluint la Barceloneta-, les del Poble Sec, la Dreta de l'Eixample, el Poble Nou, els Barris del Besòs i el Congrés

Les primeres perden població per la degradació progressiva dels edificis de vivendes. La Dreta de l'Eixample ha sofert un procés, encara no aturat, de substitució d'habitatges - per despatxos.

En els barris del Besòs, la reducció de la població obeeix a la desocupació de les cases velles, que eren quasi totes d'autoconstrucció, alhora que obeeix també, a un absolut atur de la construcció de cases noves a la barriada.

A la barriada del Congrés, la pèrdua de població acompanya el natural envelliment d'una barriada on la consolidació impedeix de fer noves construccions i on els fills, a mesura que van constituint noves famílies, han de cercar altres indrets com a residència.

Les barriades que mantenen un creixement zero o inferior a la mitjana de Barcelona (9,3%), durant aquests anys, són totes aquelles que estan arribant a la saturació : Sant Antoni, la Font de la Guatlla, Gràcia, Sant Gervasi. També estan en aquest grup, per altres motius: l'Esquerra de l'Eixample, Vallvidrera, el Bon Pastor i la Zona Franca.

L'Esquerra de l'Eixample ha invertit el procés que havia caracteritzat tot l'Eixample -i que encara es manté a la Dreta-, de substitució dels habitatges per comerços i despatxos. Des del 1970, aproximadament, moltes de les noves construccions tornen a ser dedicades a ús residencial. Es previsible, doncs, que

ACTIVITAT DE LA POBLACIÓ

l'increment de població es mantingui, o inclús augmenti en aquesta barriada.

El creixement nul registrat per Vallvidrera respon a les dificultats d'accessibilitat i a les disposicions establertes pel Pla Comarcal de Barcelona, que restringeixen les possibilitats de noves construccions.

A l'altre extrem de la llista estan situades les barriades que han guanyat població durant el període 1970-78. Són les del Carmel, Sant Andreu, la Sagrera, el Clot i el Camp de l'Arpa, Horta, el Guinardó, Sant Martí de Provençals i Pedralbes, que superen, totes elles el 20% de creixement.

la Font de la Guàrdia	9	10	28
el Poblenou	7	27	30
Sant Antoni	8	18	24
la Ciutat Vella	7	40	22
el Port del	7	10	21
el Poblenou	3	24	22
els Barris del Nord	3	15	21
Santa	13	27	20
l'Esplanada de l'Eix.	11	27	20
la Creu de l'Eix.	2	14	17
la Sagrada Família	9	10	17
el Clot-Camp de l'A.	8	12	17
el Carmel	7	11	20
la Sagrera	7	11	17
Sant Martí de Provençals	1	14	21
les Corts	12	21	21
Gràcia	10	17	19
el Guinardó	10	14	20
el Congrés	10	12	18
Sant Andreu	8	12	18
el Poblenou	9	11	18
Pedralbes	10	14	17
Barrià	17	14	18
Sant Gervasi	14	12	17
Vallcarlos	14	11	17
la Vall d'Heure	12	11	18
Horta	9	11	17
Vilapetrada	11	12	17
el Nave	11	10	17
els Nou Barris	8	14	18
Vallvidrera	11	17	18

ACTIVITAT DE LA POBLACIÓ

Les dades que es dedueixen del Padró Municipal del 1.978, pel que fa referència a la població activa, tenen un percentatge de "no consta" prou elevat com perquè l'anàlisi s'hagi de prendre amb reserves.

La distribució per barriades de l'activitat de la població, en termes percentuals, està reflectida a la taula següent:

TAULA No 14

DISTRIBUCIÓ SEGONS ACTIVITAT

barriada	no consta	% població activa	% població no activa
la Barceloneta	6	36	58
la Zona Franca	13	33	54
la Font de la Guatlilla	9	36	55
el Poble Sec	7	37	56
Sant Antoni	8	38	54
la Ciutat Vella	7	40	53
el Fort Pio	7	36	57
el Poble Nou	3	34	63
els Barris del Besòs	3	35	62
Sants	13	37	50
l'Esquerra de l'Eix.	11	37	52
la Dreta de l'Eixam.	9	39	52
la Sagrada Família	8	35	57
el Clot-Camp de l'A.	7	36	57
el Carmel	7	33	60
la Sagrera	7	36	57
Sant Martí de Prov.	5	34	61
les Corts	14	34	52
Gràcia	14	37	49
el Guinardó	10	34	56
el Congrés	10	36	54
Sant Andreu	9	35	56
el Bon Pastor	9	34	57
Pedralbes	16	32	52
Sarrià	12	34	54
Sant Gervasi	14	35	51
Vallcarca	15	34	51
la Vall d'Hebron	12	33	55
Horta	9	33	58
Vilapiscina	10	34	56
el Raval	11	40	49
els Nou Barris	9	34	57
Vallvidrera	11	33	56

El total de la població activa de Barcelona és de 685.000 , la no activa de 1.050.000 i el grup "no consta" de 189.000, el que suposa en termes de percentatges un 36%, un 54% i un 10%. És possible que l'elevat percentatge de "no consta" inclogui l'atur existent l'any 1.978, però no es pot fer ús d'aquesta dada per manca d'informació sobre el seu contingut.

Tanmateix és difícil de comparar les barriades entre elles per les variacions existents en el grup de "no consta". Solament es poden destacar aquelles que sobrepassen la mitjana de Barcelona, tant pel que fa al percentatge de població activa com pel que fa al del grup "no consta". En aquest cas es troben les barriades de: Sants, l'Esquerra de l'Eixample, Gràcia, el Congrés, Sant Gervasi i el Raval; barriades, totes elles, on el percentatge de persones majors de quinze anys és elevat.

Tot i el problema de la manca de concreció de les dades, el que sí és possible de fer és l'anàlisi de la població activa i la seva composició professional a les diferents barriades, i l'anàlisi, igualment per barriades, de la població no activa.

Les activitats professionals han estat agregades en cinc grans grups: 1) directius; 2) professionals liberals i tècnics superiors; 3) altres tècnics, administratius i venendors i quadres intermedis ; 4) artesants i, 5) obrers. No s'ha fet, en canvi, distinció entre els diferents sectors productius -indústria, comerç i serveis- que sí consten en les da-

des base de l'estudi, per considerar-les irrellevants per al tipus d'anàlisi que s'està fent.

La taula nº 15 proporciona la informació, en tants per cents, de la població activa que, a cada barriada, integra cada un dels grups professionals establerts:

TAULA Nº 15

DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ ACTIVA
SEGONS PROFESSIONS PER BARRIADES

barriades	direc- tius	prof. liberals i tèc- super.	arte- sans	quadres interm. venedors i admin.	obrers	TOTAL
la Barceloneta	4	1	3	30	62	100
la Zona Franca	2	2	3	24	69	100
la Font de la Guatlla	5	5	6	36	48	100
el Poble Sec	4	2	4	36	53	100
Sant Antoni	9	8	4	43	37	100
la Ciutat Vella	6	4	4	32	54	100
el Fort Pio	7	9	5	45	35	100
el Poble Nou	3	2	3	35	57	100
els Barris del Besòs	1	1	2	29	67	100
Sants	5	5	4	35	51	100
l'Esquerra de l'Eix.	9	12	4	41	34	100
la Dreta de l'Eix.	9	17	4	35	34	100
la Sagrada Família	8	7	3	44	38	100
el Clot	5	5	3	41	45	100
el Carmel	2	2	2	20	74	100
la Sagrera	4	5	3	44	44	100
Sant Martí	2	3	4	35	56	100
les Corts	11	17	4	37	31	100
Gràcia	8	8	6	38	40	100
el Guinardó	6	6	4	39	45	100
el Congrés	3	3	3	48	43	100
Sant Andreu	4	4	3	38	50	100
el Bon Pastor	2	1	3	26	68	100
Pedralbes	17	21	8	28	26	100
Sarrià	13	20	7	29	30	100
Sant Gervasi	15	20	5	31	29	100
Vallcarca	7	9	5	37	42	100
la Vall d'Hebron	3	5	6	29	57	100
Horta	5	5	4	31	55	100
Vilapiscina	3	3	3	35	56	100
el Raval	5	2	4	26	64	100
els Nou Barris	2	2	2	24	70	100
Vallvidrera	6	6	6	21	62	100

La característica de les professions és, junt amb la del lloc de naixement, una de les més significatives per a diferenciar unes barriades de les altres, en funció de la població que en elles viu.

Observant la taula anterior es comprova que el comportament dels diversos grups professionals és divers, i potser cal fer-ne un breu comentari: mentre que els artesans i els quadres intermitjos es reparteixen força homogèniament, per tota la ciutat; els directius, els professionals liberals, d'una banda, i els obrers, de l'altra, tendeixen a concentrar-se en determinades barriades. Es pot observar, endemés, que la proporció dels dos darrers grups -directius-professionals liberals / obrers- mantenen una relació quasi perfectament inversa, a totes les barriades. És a dir, aquelles barriades que comptabilitzen un elevat tant per cent de directius i professionals liberals, són les que compten amb un menor percentatge d'obrers.

Els directius es concentren, especialment, a les barriades de: les Corts, Pedralbes, Sarrià i Sant Gervasi.

Els professionals liberals i els tècnics superiors resideixen, sobretot, a Pedralbes, Sarrià i Sant Gervasi, on suposen entre una quinta part de la població activa; a la Dreta de l'Eixample i a les Corts es registren percentatges del 17% i a l'Esquerra de l'Eixample del 12%

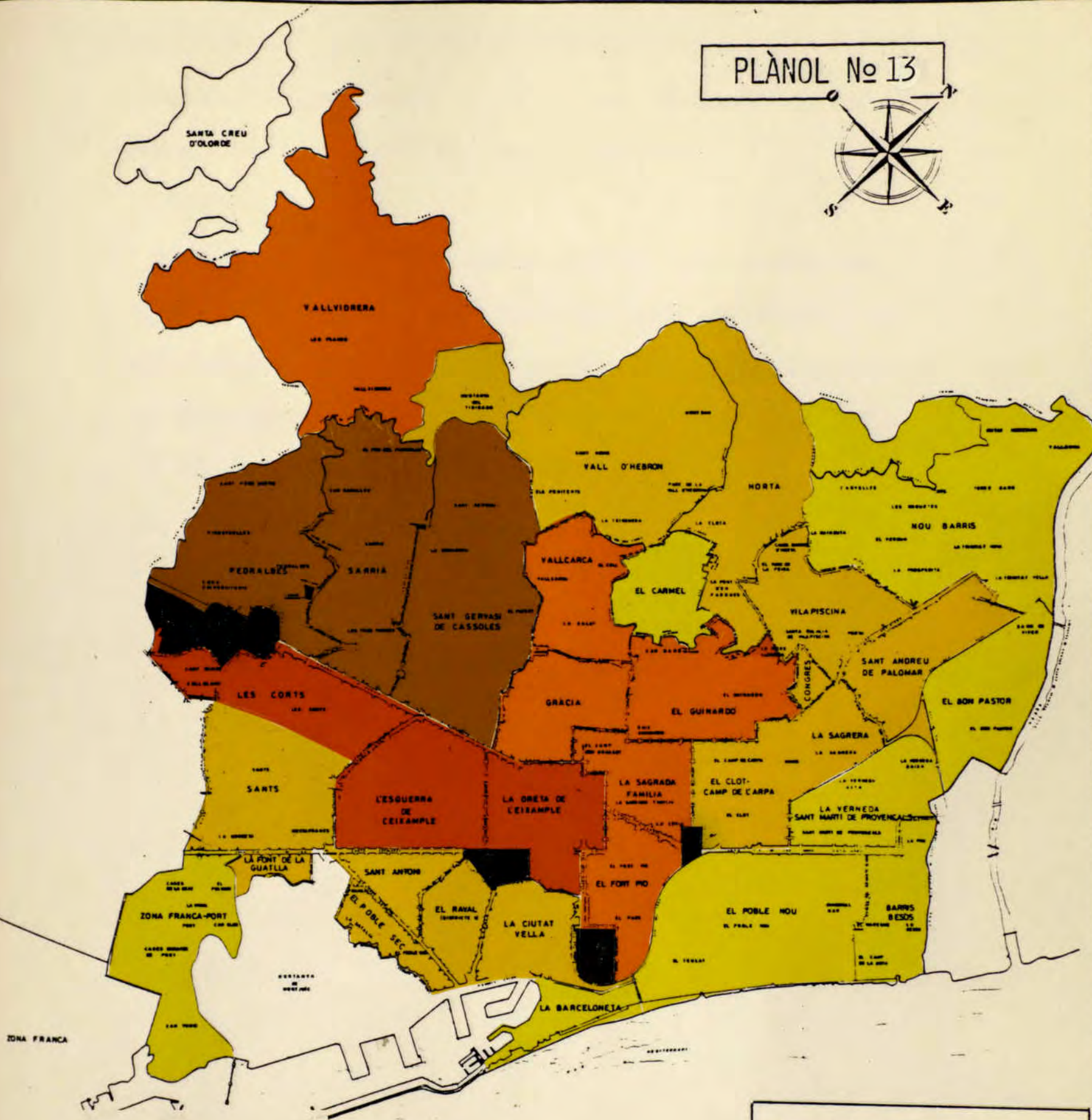
Si es sumen els directius i els professionals liberals i tècnics superiors s'obtenen diferències encara més remarcables entre les diverses barriades, així mentre a Pedralbes, Sarrià i Sant Gervasi aquests signifiquen més d'una tercera part de la població activa (38%, 33% i 35 %) ; als Nou barris solament hi ha un 4% de la població activa que formi part d'aquests grups professionals, i el mateix passa al Carmel o al Bon Pastor.

De fet en funció de l'agregació d'aquests dos grups professionals es pot fer una classificació de les barriades de Barcelona. Veure mapa nº 13. L'estratificació de la ciutat en barriades de classe alta, mitjana i obrera queda clara.

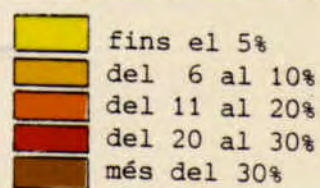
El revers de la situació dels professionals lliures i dels directius, el suposen els obrers. També en funció del percentatge dels qui viuen a cada barriada pot fer-se el plànol de l'estratificació social de les barriades. Queda reforçat el que anteriorment s'ha comentat (veure mapa nº 14).

Les barriades que registren major percentatge d'obriers són les de: el Carmel, els Nou Barris, la Barceloneta, la Zona Franca, els Barris del Besòs, el Bon Pastor, el Raval i Vallvidrera. En aquest cas, els mínims percentatges es donen a les barriades de Pedralbes, Sant Gervasi, Sarrià i les Corts.

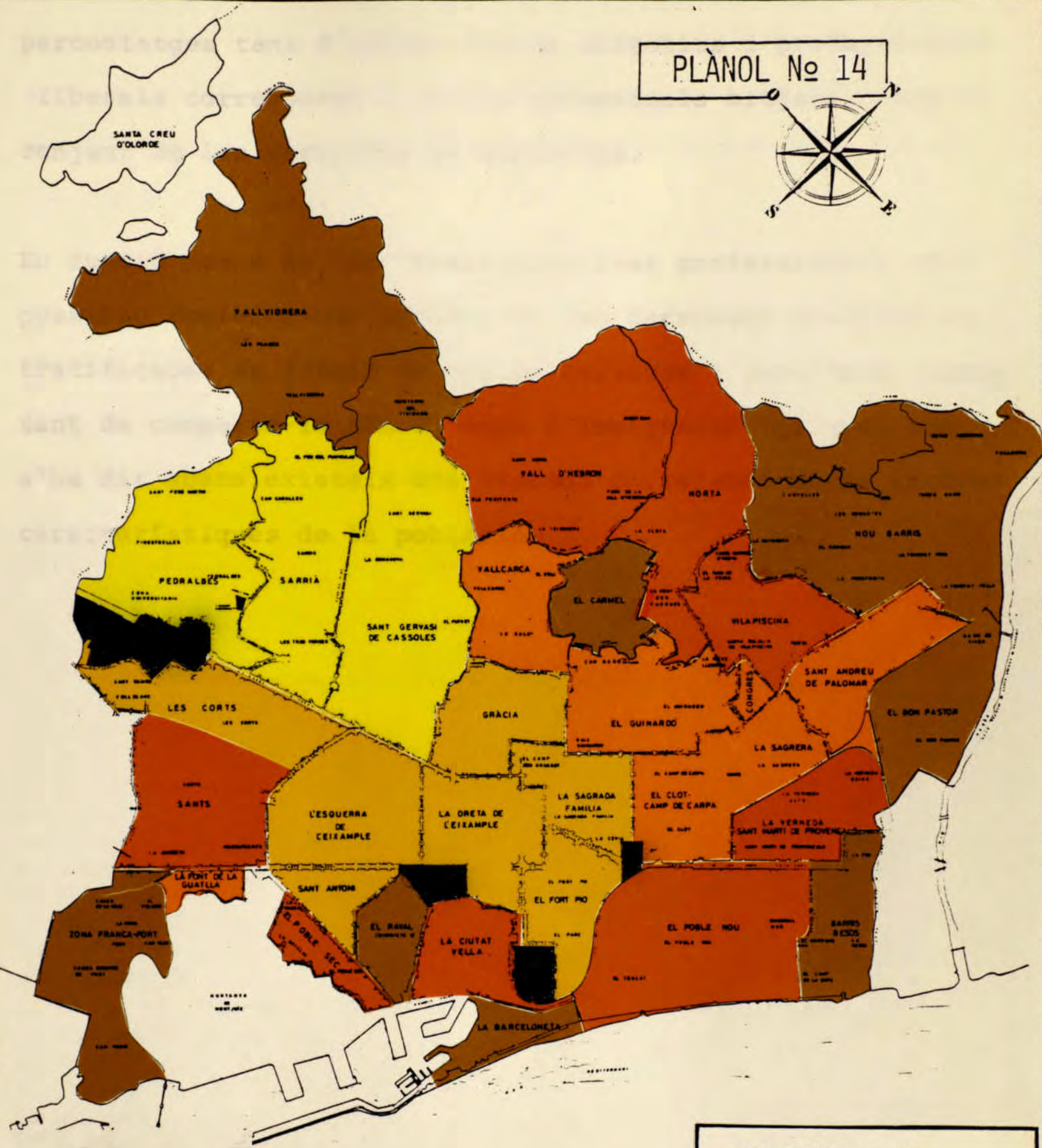
Les barriades que tenen una major proporció de quadres intermedis són : el Congrés, el Fort Pio, la Font de la Guatlla, Sant Antoni, la Sagrera, la Sagrada Família, l'Esquerra

PERCENTATGE DE DIRECTIUS I PRO-
 PROFESSIONALS LLIBERALS

PLÀNOL No 14

PERCENTATGE D'OBREERS

- fins 30% / població activ.
- del 31% al 40%
- del 41% al 50%
- del 51% al 60%
- més del 60%

de l'Eixample i el Clot. Coincideixen amb barriades on els percentatges tant d'obrers com de directius i professionals liberals corresponen a valors percentuals mitjans, dins el conjunt de les barriades de Barcelona.

En funció doncs de les característiques professionals serà possible confeccionar un mapa on les barriades resultin estratificades en funció de les professions i resultarà interessant de comparar-lo amb el mapa d'immigració, ja que, com s'ha dit abans existeix una marcada correlació entre ambdues característiques de la població.

Barriades	% Senyors i estudiants	% obrers
la Barceloneta	25	10
la Nova Friburg	33	17
la Font de la Fonteta	29	16
el Poble Sec	28	15
Sant Antoni	26	14
la Ciutat Vella	23	13
el Port Piu	22	12
el Poble Nou	22	12
els Barris del Nord	21	11
Santa	27	14
l'Esquerre de l'Eixample	27	13
la Dreta de l'Eixample	26	12
la Sagrada Família	26	12
el Clot	26	12
el Carmel	26	12
la Sagrada	23	12
Sant Martí de Provença	23	12
les Corts	24	12
Gràcia	23	12
el Guinard	23	12
el Camarero	23	12
Sant Andreu	23	12
el San Pere	23	12
Federals	23	12
Sarrià	23	12
Sant Gervasi de Cas.	23	12
Valldor	23	12
la Vall d'Hebron	23	12
Born	23	12
Vilapetrada	23	12
el Març	23	12
els Barris	23	12
Valldor	23	12

Per a fer l'anàlisi de la població no activa s'ha considerat interessant de distingir entre els qui suposen, per definició, població no activa -menors, estudiants i jubilats- i les mestresses de llar.

La taula nº 16 dóna, per barriades, els percentatges de menors i estudiants i els de jubilats. La seva distribució està enormement relacionada amb la composició per edats de la població de les barriades

TAULA Nº 16

MENORS I JUBILATS PER BARRIADES

barriades	% menors i estudiants	jubilats	
la Barceloneta	25	9	34
la Zona Franca	33	4	37
la Font de la Guatlla	29	7	36
el Poble Sec	24	9	33
Sant Antoni	26	8	34
la Ciutat Vella	23	9	32
el Fort Pio	29	8	37
el Poble Nou	29	9	38
els Barris del Besòs	33	5	38
Sants	27	8	35
l'Esquerra de l'Eixam.	27	8	35
la Dreta de l'Eixample	26	8	34
la Sagrada Família	28	8	36
el Clot	29	8	37
el Carmel	36	3	39
la Sagrera	33	5	38
Sant Martí de Provenç.	35	4	39
les Corts	34	5	39
Gràcia	25	9	34
el Guinardó	32	5	37
el Congrés	29	5	34
Sant Andreu	31	8	39
el Bon Pastor	32	5	37
Pedralbes	36	3	39
Sarrià	34	5	39
Sant Gervasi de Cas.	32	5	37
Vallcarca	31	6	37
la Vall d'Hebron	35	6	41
Horta	34	5	39
Vilapiscina	21	5	26
el Raval	23	9	32
els Nou Barris	34	4	38
Vallvidrera	30	6	36

Tot i la relació, evident , entre les dades de la taula anterior i l'estructura d'edats de les barriades , apareixen certes diferències entre unes i altres.

Efectivament, a totes les barriades el nombre de menors i estudiants és més elevat que el nombre de persones menors de 15 anys que en elles hi ha, però aquesta diferència augmenta lleument a les barriades de l'Esquerra i la Dreta de l'Eixample , Sarrià, Pedralbes i Sant Gervasi.

D'altra banda, en el cas dels jubilats es registra l'efecte contrari: consten com a jubilats una proporció menor que la que suposen les persones de més de 64 anys, no produint-se altres diferències que les que es deriven del major o menor nombre de població de més de 64 anys que hi ha a les barriades. Així, aquelles barriades que tenen un nombre més petit de persones grans obtenen menys diferències entre els qui consten com a jubilats i el total de majors de 64 anys que les que registren molta població gran.

L'altra component de la població no activa és el grup constituït per les mestresses de casa. La seva anàlisi anirà molt lligada al de la població activa femenina, que es important de realitzar.

La taula nº 17 sistematitza el total de població activa femenina en base als percentatges que sobre la població total i sobre la població femenina, suposa.

TAULA Nº 17

POBLACIÓ ACTIVA FEMENINA PER BARRIADES

barriada	% dones actives/ població total	% dones actives/ població femenina
la Barceloneta	8,8	16,8
la Zona Franca-Port	6,8	13,6
la Font de la Guatlla	8,-	15,5
el Poble Sec	9,4	17,4
Sant Antoni	11,4	21,-
la Ciutat Vella	11,7	21,9
el Fort Pio	10,2	19,1
el Poble Nou	8,-	15,5
els Barris del Besòs	7,7	15,2
Sants	9,-	17,3
l'Esquerra de l'Eixample	11,9	22,-
la Dreta de l'Eixample	15,4	26,9
la Sagrada Família	10,4	19,5
el Clot-Camp de l'Arpa	9,5	18,1
el Carmel	6,7	13,3
la Sagrera	9,-	17,5
Sant Martí de Provençals	7,3	14,6
les Corts	9,1	17,5
Gràcia	11,3	21,-
el Guinardó	10,2	19,1
el Congrés	8,8	17,-
Sant Andreu	9,9	19,-
el Bon Pastor	7,1	14,3
Pedralbes	9,4	17,9
Sarrià	11,9	22,-
Sant Gervasi	12,6	22,7
Vallcarca	9,8	18,6
la Vall d'Hebron	8,-	15,9
Horta	7,5	14,7
Vilapiscina	7,5	14,8
el Raval	10,6	20,2
els Nou Barris	6,7	13,6
Vallvidrera	8,1	15,9

Les dades de la taula no poden ser més clares: els percentatges més elevats de població activa femenina corresponen a les barriades de la burgesia, mentre que els percentatges baixos són registrats per les barriades perifèriques, amb les úniques excepcions de Pedralbes, d'una banda, i de la Ciutat Vella i el Raval, d'altra banda.

Efectivament, les barriades que tenen percentatges més baixos de població femenina activa són: els Nou Barris (13,6), el Bon Pastor (14,3) , el Carmel (13,3) i la Zona Franca (13,6); - les que tenen major proporció de dones dedicades al treball productiu són: la Dreta de l'Eixample (26,9), Sant Gervasi (22,7) i Sarrià i l'Esquerra de l'Eixample (22).

Molts són els elements que expliquen la correlació activitat - femenina-classe social. Des de la mentalitat de les classes treballadores i mitjanes que valoren positivament que la dona resti a la llar, fins al nivell d'instrucció i les perspectives d'un treball atractiu i interessant. Aquests elements estan estretament relacionats : el nivell d'instrucció determina les possibilitats de treballs creatius alhora que influeixia la mentalitat de les persones i modifica les relacions socials. Així no és pas gens estrany que la dita "l'home, quan pugui, que treballi, la dona, quan pugui, que no treballi" tingui més força a les barriades on el nivell socio-econòmic és més baix.

TAULA Nº 18

PERCENTATGE DE MESTRESSES DE CASA RESPECTE A LA POBLACIÓ FEMENINA
--

barriada	%	barriada	%
la Barceloneta	44	les Corts	24
la Zona Franca	32	Gràcia	26
la Font de la guatlla	38	el Guinardó	35
el Poble Sec	42	el Congrés	38
Sant Antoni	37	Sant Andreu	34
la Ciutat Vella	39	el Bon Pastor	39
el For Pío	38	Pedralbes	24
el Poble Nou	46	Sarrià	26
els Barris del Besòs	47	Sant Gervasi	24
Sants	29	Vallcarca	25
l'Esquerra de l'Eix.	30	la Vall d'Hebron	28
la Dreta de l'Eixam	31	Horta	37
la Sagrada Família	39	Vilapiscina	37
el Clot-Camp de l'Arpa	39	el Raval	33
el Carmel	41	els Nou Barris	37
la Sagrada Família	37	Vallvidrera	37
	42		

La taula reafirma el que ja s'ha comentat sobre el treball femení : els màxims percentatges de dones que tenen com activitat la d'ocupar-se de la casa i de la família es registren als Barris del Besòs, al Poble Nou, a Sant Martí, a la Barceloneta i al Poble Sec.

2. ANÀLISI DE LA POBLACIÓ DELS BARRIS

PLANNING No. 15

2. ANÀLISI DE LA POBLACIÓ DELS BARRIS

---	BARRIS
---	BARRIS
---	ZONA DE BARRIS

PLÀNOL No 15

PLÀNOL DELS BARRIS I BARRIADES

- BARRIADES
- - - BARRIS
- ... TROS DE BARRI

LA ZONA FRANCA-PORT

Set barris ben diferenciats constitueixen aquesta barriada on els habitatges coexisteixen amb les indústries, configurant una zona obrera i industrial.

El creixement més fort de la barriada es va produir durant la dècada de 1950-1960, i es mantení durant els anys següents. Fou en aquesta època quan a la barriada es construïren les cases dels barris de Can Clos, la Vinya i el Polvorí, així com una part dels estatges fets per la Seat. No és, doncs, estrany que aquests fossin els anys de màxim creixement.

De 1970 a 1978 el creixement de la barriada és molt lleuger (3,2%) i està per sota del creixement mig de Barcelona. Però aquest increment no és pas homogeni a tota la Zona Franca : Can Tunis perd pràcticament tota de la seva població i també veu decreïxer el nombre dels seus veïns, el barri de les Cases Barates i el de Can Clos; en canvi els barris de les Cases de la Seat, el Polvorí, la Vinya i el Port incrementen les seves poblacions en un 48%, 15%, 32% i 15% , respectivament. Els que perden població són solament els barris amb habitatges degradats. En el cas concret de Can Tunis, el barri, que era de barraques i d'autoconstrucció, ha quasi desaparegut.

Els esmentats creixements d'alguns dels barris porten a densitats no suportables especialment en el cas del barri de la Vinya: 1276 habitants per hectàrea. De fet tota la Zona Franca té una densitat més elevada del que els nombres indiquen (96 hab/Ha.) ja que en ser una zona d'indústria i vivenda la superfície total no és significativa per al càlcul de les densitats. Si és té en compte solament la superfície útil per a habitatges les densitats s'elevan substancialment a la majoria dels barris.

La població que viu en aquesta barriada és bàsicament immigrada. Únicament el barri més antic, les Cases Barates, té un percentatge important de nascuts a Barcelona (66%); la resta dels barris compten amb quasi la meitat de veïns immigrants, destacant-se, el Polvorí i la Vinya on les dues terceres parts de la població és forana.

El component més important d'aquesta immigració és de procedència andalusa (19%) i castellana-extremenya. La població andalusa es reparteix per tots els barris, inclòs el de les Cases Barates, però és especialment important al Polvorí i a Can Clos, on suposa el 27% i el 26% de la població total.

Els procedents de Castella i Extremadura són majoria al barri de la Vinya i també en el barri del Port.

En conjunt, la Zona Franca és una barriada jove amb un 23,5% de menors de quinze anys i un 6,8% de majors de seixanta-quatre, el que suposa un índex de vellesa del 0,3, un dels més baixos de Barcelona.

Els barris de Port i les Cases Barates, que són els més antics, tenen una població comparativament més vella (índex de vellesa, 0,6).

La Zona Franca Port, com ja s'ha dit, és una barriada obrera, el 69% de la població activa és obrera. Les professions liberals i els càrrecs directius són pràcticament inexistent amb l'excepció del barri de les Cases de la Seat que té un percentatge de professionals liberals i tècnics superiors semblant al de les barriades centrals de la Ciutat. És degut a la ubicació del barri, prop de la Gran Via, i al fet que la major part dels estatges hagin estat promoguts en règim de cooperativa. (1)

(1) Generalment els socis de les cooperatives són persones de classe mitjana, amb estudis mitjos o superiors, el que explica, junt amb el reduït nombre de veïns que hi ha al barri, l'elevat percentatge de professionals liberals.

LA CIUTAT VELLA

Correspon a l'espai que voltaren les muralles fetes construir per Jaume I. A dins van sorgir nombrosos barris pe tits que, actualment, tot i que molts d'ells conserven els noms, s'han vist desbordats per la ciutat moderna.

Això ha fet que es considerin dins aquesta barriada dos bar ris : el del Gòtic i el del Casc Antic. En realitat no es tracta de barris sinó de conjunts de petits barris. Per la importància que té, tant històrica com actual, el barri de la Ribera s'ha separat del Casc Antic.

En els darrers anys la població ha disminuït en el conjunt de la Barcelona Vella (14,3%) especialment en el barri Gòtic i en el de la Ribera i menys en el Casc Antic (- 9,3%).

En conjunt la Ciutat Vella és una barriada força densa (415 habitants per hectàrea). Aquesta densitat no és però homogènia: al Barri de la Ribera disminueix fins a 216 habitants per hectàrea, mentre que a la part alta del Casc Antic (limitada per Via Layetana, Princesa, Trafalgar i Lluís Companys) registra una de les densitats més elevades de Barcelona: 733 habitants/hectàrea.

Cal esmentar, respecte al Barri Gòtic, que la seva densitat és superior a la que les xifres manifesten, ja que la

zona alta està dedicada a equipaments i serveis i la població s'acumula a la part més propera al port.

El contingent més important d'immigrants va arribar a la Ciutat Vella abans del 1.941, encara que posteriorment s'ha mantingut una continuada afluència de persones de fora de Barcelona. Això fa que el percentatge d'immigrants sigui important; els nascuts a Barcelona representen solament el 48% del total de veïns.

Els immigrants que viuen a la Ciutat Vella procedeixen principalment de la zona nord-aragonesa i de la resta de Catalunya. També és important la població d'origen castellà-extremeny i andalús. Els quatre grups es distribueixen de forma homogènia per tot el conjunt de la barriada.

Comú a tota la barriada és també el procés d'envelliment, que s'agreuja en disminuir la població. L'índex de vellesa és del 1,5%, un dels més elevats de Barcelona.

El tipus de gent que viuen a la Ciutat Vella són majoritàriament obrers (54% de la població activa), sent el barri Gòtic on es registra un percentatge més elevat de professionals, degut al "descobriment" del barri per part d'aquests, especialment en els darrers anys.

EL FORT PIO

El Fort Pio constitueix , de fet, la part baixa de la Dreta de l'Eixample; així no és estrany que moltes de les característiques d'amdues barriades siguin similars.

El Fort Pio ha experimentat en els darrers anys un creixement lleugerament superior a la mitjana de Barcelona, sent el Barri del Parc el que major increment ha tingut (13,2).

L'increment experimentat no ha estat pas suficient per a compensar l'envelliment de la població de la barriada. El seu índex de vellesa és del 0,9, i un xic inferior en el barri del Parc, conseqüència del seu major creixement.

Els veïns del Fort Pio són majoritàriament nascuts a Barcelona; els del barri del Parc, en canvi, provenen en major proporció de fora de la ciutat. La importància quantitativa dels qui viuen al barri del Fort Pio, respecte als qui viuen al Parc, dóna com a resultat una composició de la barriada essencialment catalana.

Els immigrants de la barriada són d'origen català i nord - aragonès, encara que en el barri del Parc, dominen els procedents de Castella-Extremadura i LLeó.

La densitat no és excessivament elevada (266 hab/Ha) i és encara inferior a la zona del barri del Parc (189 hab/Ha.)

Els quadres intermedis suposen el 45% de la població activa de la barriada del Fort Pio, sent també important el percentatge de professions liberals, que es concentren en el barri del Fort Pio. En el Parc destaca, en canvi el percentatge d'artesans

EL POBLE NOU

Dins el Poble nou s'han considerat quatre barris: el Teulat, Paraguay Perú, Diagonal Mar i la resta del Poble Nou.

La part més antiga de la barriada és la que formen el Teulat i el que s'ha denominat Poble Nou (resta), que eren ja barris de Sant Martí de Provençals, quan aquest era un municipi independent. Diagonal Mar i Paraguay-Perú són, en canvi, barris de recent construcció. Les diferències entre la zona vella i la nova són notables en el Poble Nou, com de seguida es veurà:

La barriada en el seu conjunt, ha tingut des del 1970 al 1978 un decrexement lleuger de la seva població (-0,4%),

resultat de la notable disminució de població experimentada pel barri del Teulat que ha quedat compensada pel creixement dels dos barris nous, és a dir, del barri de Paraguay-Perú i del barri de Diagonal Mar.

El Poble Nou és una de les barriades de Barcelona amb densitat acceptable, conseqüència d'haver estat una zona on les indústries i les empreses de transport han estat nombroses, i d'haver experimentat un creixement reduït a la postguerra.

La incidència de la immigració es va donar, fonamentalment, abans del 1941, el que explica que la població total sigui fonamentalment nascuda a Barcelona (56%). El barri amb major proporció de barcelonins és el barri més antic : el Teulat, que compta amb un 61% de nascuts a Barcelona. A l'altre extrem està el barri de Paraguay -Perú , amb un 45% de població autòctona.

Dins el conjunt de veïns no nascuts a Barcelona, els més nombrosos són els que procedeixen d'Andalusia, excepte al barri de Paraguay-Perú on hi ha predomini de població castellana, i al Teulat on destaquen els procedents del Principat

La zona antiga del Poble Nou té una població vella: un índex de vellesa del 1,1 en el barri del Teulat i un 0,6 en el Poble Nou (resta). En canvi, els barris de Diagonal Mar i Paraguay-Perú són joves , contrarrestant en part els barris antics, de manera que l' índex de vellesa de la barriada queda al nivell de la mitjana de Barcelona (0,7)

Respecte a la distribució professional de la seva població activa, el Poble Nou té majoria d'obrers (57%) especialment en el barri de Diagonal Mar on suposen un 67% del total de persones que treballen.

ELS BARRIS DEL BESÒS

Barriada constituïda per barris construïts després de la guerra: la Pau, el Maresme, el Sud-Oest Besòs. L'única excepció és el Camp de la Bota que com a barri de barraques i cases d'autoconstrucció existí des de molt abans.

El creixement dels Barris del Besòs es produeix essencialment a la dècada de 1.950-60, mantenint-se fins al 1.970, moment a partir del qual no solament s'atura l'augment de la barriada, sinó que tendeix a disminuir. Així, del 1.970 al 1978, la barriada ha experimentat una disminució del 8,9%.

Si es consideren separatament cada un dels barris d'aquesta barriada es comprova que mentre el Camp de la Bota perd més de la meitat de la seva població durant el darrer període, la Pau, tot i sent el barri més dens, redueix solament en un 4% el total dels seus veïns.

La densitat mitjana de la barriada és de 244 habitants per

hectàrea. La població no està però repartida homogèniament als diferents barris: la Pau registra la densitat màxima (593 habitants/Ha.) , el Maresme i el Camp de la Bota són els dos barris de més baixa densitat (114 i 44 hab/Ha., respectivament), mentre que el barri del Sud-Oest del Besòs té una densitat similar a la mitjana del conjunt de la barriada.

La immigració suposa un 53% dels veïns dels Barris del Besòs. L'únic barri que defuig de la norma és el Camp de la Bota, que té un 67% de població barcelonina, explicable per la pròpia antiguitat del barri i per la regressió experimentada en la seva població. Tant la barriada com cada un dels barris tenen majoria d'andalusos entre els seus veïns immigrants.

La població dels Barris del Besòs és en conjunt molt jove, encara que en els darrers anys ha experimentat una certa tendència a l'envelliment, com a conseqüència de la reducció de la natalitat. Novament el barri del Camp de la Bota constitueix una excepció : no registra l'increment d'índex de vellesa que s'ha donat a la resta de barris del Besòs i és el que té la població més jove de tot Barcelona. Les característiques de la població del Camp de la Bota i en concret l'elevada pauta de natalitat són la causa de la diferenciació comentada (1)

Tota la Barriada dels Barris del Besòs és de component obrera (67% de la població activa) sense que es doni en aquest aspecte cap diferenciació entre els barris que la componen

(1) En el camp de la Bota hi ha nombrosa població gitana

SANTS

La barriada de Sants té dins seu tres barris amb forta personalitat pròpia: Hostafrancs, la Bordeta i Sants.

Dins aquest darrer, i perquè havien sorgit AA.VV que els havien fomentat, s'han considerat dos subbarris: Sol de Baix i el Triangle de Sants.

Sants ha seguit un creixement regular i continuat al llarg dels anys. Aquest creixement no sembla que vagi a aturar-se; així en el període 1970-78 el creixement global de la barriada ha estat del 12%. L'únic barri que sembla saturat és el del Triangle, que solament ha crescut en un 1,7% durant aquests anys. El més expansiu ha estat el de Sol de Baix, amb un 17,1% de creixement, (1)

La densitat de Sants, tot i sent elevada, pot encara augmentar ja que existeixen una sèrie d'espais ocupats per locals industrials que són susceptibles, segons el Pla Comarcal de 1976, de ser destinats a la construcció d'habitacles (2). La densitat mitjana de la barriada és de 449 habitants per hectàrea, amb escasses diferències entre els barris. Destaca, però, la densitat de la Bordeta (526 hab/Ha.), on l'obertura del cinturó de ronda va fomentar l'edificació.

(1) Sol de Baix és de fet la zona d'eixample de Sants, mentre que el Triangle és una de les zones més consolidades del barri de Sants, no és doncs estrany que els creixements d'ambdós siguin tan dispars

(2) El Pla Comarcal estableix la qualificació de residencial intensiu per indrets que van ser llocs industrials

Sants ha rebut una immigració constant i variada. Tot i que l'època de màxima recepció immigratòria correspon als anys anteriors a 1941 el flux ha continuat fins avui.

Els immigrants de Sants són majoritàriament persones nascudes a Catalunya, excepte a Badal-Bordeta on es detecta un major percentatge de andalusos. Malgrat aquesta primàcia global dels procedents de Catalunya, els immigrants de la resta d'Espanya tenen a Sants un pes important, i han tendit a agrupar-se per barris. Així a Badal-Bordeta hi predominen els andalusos, a Hostafrancs tenen molta importància els nord-aragonesos, al Triangle els murcians, i a Sol de Baix i a la resta de Sants els castellans-extremenys.

La tendència a l'envelliment de la població és clara tant en el conjunt de la barriada com en els barris que la componen. L'índex de vellesa de la barriada és 0,7 (igual al de Barcelona). És especialment vella la població dels barris d'Hostafrancs i del Triangle.

El 51% de la població activa de la barriada de Sants són obrers i la proporció es manté, amb lleugeres diferències a tots els barris.

LA SAGRADA FAMÍLIA

A la Sagrada Família s'ha considerat dos barris: el del Camp d'en Grassot i el de la Sagrada Família. El primer fou un barri de Gràcia, que, com s'explica en tractar de l'evolució del municipi que van ser independents, va ser urbanitzat seguint la trama eixample. Aquest fet va ocasionar que,

de mica en mica, el barri anés integrant-se amb la Sagrada Família. Avui les característiques dels dos barris són absolutament semblants, com es pot comprovar en estudiar les de la seva població.

La barriada de la Sagrada Família ha experimentat un creixement mantingut, que en el darrer període 1970-78 és del 13%

La densitat mitjana de la barriada arriba als 621 habitants per hectàrea, sent lleugerament superior la del Camp d'en Grassot que la del barri de la Sagrada Família.

La població de la barriada és fonamentalment autòctona (55% ha nascut a Barcelona), la immigració preponderant procedeix de Catalunya i de la zona de Nord-Aragó, igual que a la resta de les barriades de l'entorn

L'índex de vellesa de la Sagrada Família és del 0,9, el que suposa una població més vella que la mitjana de Barcelona, però sense arribar a l'extrem dels barris de l'Eixample, que registren índex molt superiors. Són exactament iguals els índex del Camp d'en Grassot i el de la Sagrada Família, tot i que la seva estructura d'edats és lleugerament diferent: el Camp d'en Grassot té un percentatge més elevat de persones de menys de 15 anys i de persones majors de 65, mentre que la Sagrada Família té un percentatge més gran d'edats intermèdies.

Quant a l'activitat professional dels veïns, la Sagrada Família mostra domini dels quadres intermedis (treballadors de coll blanc), comptant amb un 38% d'obrers i 15% de directius, professionals liberals i tècnics superiors. És, des d'un punt de vista de distribució professional, la típica barriada mitjana. Aquesta estructura és idèntica en els dos barris que integren la Sagrada Família.

Com correspon a una barriada que no és nova i on resideixen classes mitjanes, la major part dels qui hi viuen són nascuts a Barcelona (55%), sent aquest percentatge lleugerament més elevat en el barri del Camp d'en Grassot (59%).

LA SAGRERA

En tractar de Sant Martí de Provençals s'ha fet ja esment de la significació de la Sagrera i del seu desplaçament al llarg dels anys, des de l'entorn de l'església de Sant Martí fins a la seva situació actual, vorejant la carretera vella de Sant Andreu.

De fet el que avui es considera com la barriada de la Sagrera està compost per dos nuclis molt ben diferenciats: la Sagrera i Navas. El primer d'aquests barris aplega una zona de casc antic -que és de la que fins ara s'ha parlat- amb una

de nova construcció, apareguda gairebé tota en obrir-se la Meridiana. El segon barri, el de Navas, ha estat format a cavall de dues barriades : la Sagrera i el Clot-Camp de l'Arpa. Ocupa una part del que fou terme de "Muntanya" i una altra part del que es considerava que constituïa la Sagrera. La construcció de Navas és molt recent, malgrat que compti amb algun petit nucli de cases antigues i és aquesta característica de barri de nova creació el que dóna sentit a la seva existència com a tal barri diferenciats.

El creixement màxim del conjunt de la barriada es produeix durant els anys que van des de 1951 a 1965, i aquest increment és en gran part comú als dos barris. La diferència és que, mentre la Sagrera comptava ja amb una població important, el barri de Navas es desenvolupà quasi íntegrament en aquesta època.

El desenvolupament posterior de la barriada s'ha centrat més en el barri de la Sagrera que en el de Navas, perquè aquest quedà saturat mentre que la Sagrera, encara avui, ofereix possibilitats expansives. Les densitats corresponents als dos barris corroboren aquest fet: Navas té avui 341 habitants per hectàrea i la Sagrera 263.

La gent que s'ha establert a la barriada és majoritàriament barcelonina (52%), proporció que s'accentua lleugerament en el barri de Navas (54%). D'entre els immigrants són majoria

els procedents de Castella-Extremadura i LLeó per al conjunt de la barriada, sent aquesta una constant per als seus dos barris, malgrat en el barri de Navas els procedents de Catalunya comparteixen amb aquells la primacia.

Els dos barris de la Sagrera són essencialment joves -índex de vellesa de 0,3- com correspon a una zona desenvolupada recentment. Com tot Barcelona, però, mostra certa tendència a l'envelliment de la seva població així el percentatge de joves, menors de 15 anys, era el 1970, 26,0 i el 1978 de 24,7

Respecte a la distribució professional de la població activa la barriada mostra un equilibri entre quadres intermedis i població obrera, sent reduïda la proporció de directius i professionals liberals que hi viuen. Atenent les diferències per barris, s'observa que, mentre al barri de la Sagrera hi ha un cert predomini d'obrers (46%), a Navas hi ha majoria de quadres intermedis.

Totes les característiques de la Sagrera són les pròpies d'una barriada frontissa entre la ciutat burgesa i la ciutat proletària.

SANT MARTÍ DE PROVENÇALS-LA VERNEDA

El que avui és aquesta barriada va ser, durant molts anys, uns terrenys sense edificar, reservats per a un gran parc, d'acord amb les directrius d'en Cerdà -era el que en el seu pla en denominava "el gran bosque". Però en els anys cinquanta vàries actuacions urbanístiques van fomentar la construcció de l'indret. Tot i que el pla d'urbanisme promogut per la Comissió d'Urbanisme de Barcelona, portava el nom de Sant Martí, el fet que als primers conjunts de cases se les conegués com les de la zona de la Verneda -nom popularitzat per la Caixa i per d'altres promotors- va fer que el toponímic de Sant Martí de Provençals quedés en oblit. Fou l'AA.VV del barri que es coneixia com "el Fons de Sant Martí" la que novament recupera el nom de l'antic municipi. Dos eren, doncs, els noms que pugnaven per imposar-se en aquesta barriada : el de la Verneda i el de Sant Martí de Provençals.

Dins la barriada es poden considerar tres barris que han sorgit, en principi, promoguts per les AA.VV respectives: la Verneda Baixa, la Verneda Alta i Sant Martí de Provençals. (dins aquests, darrerament, ha sorgit, diferenciant-se de la resta, el sub-barri de la Palmera de Sant Martí, que constitueix la part més nova del mateix). Aquests barris tenen, com seguidament es podrà observar, fortes diferències entre ells, el que confirma la seva naturalesa de

de barris amb personalitat pròpia.

El creixement global de la barriada (20,4%) des del 1970 al 1978, no és significatiu si no és considerat com el resultat de l'evolució dels diferents barris que la componen. Així la Verneda Baixa, que és el que té pitjors condicions urbanístiques, ha sofert una disminució del 24%. La Verneda Alta, en canvi, ha vist incrementar la seva població en un 32%. D'altra banda, mentre el conjunt del barri de Sant Martí de Provençals ha restat quasi estancat, el seu subbarri : la Palmera de Sant Martí ha concentrat tot el creixement, i ha doblat la seva població.

La densitat de la barriada és elevada i homogènia a tots els barris (420 hab./Ha), amb l'única excepció de la Verneda Baixa (68hab/Ha.),

La immigració, que ha seguit un procés d'assentament a la barriada paral·lel al creixement d'aquesta, suposa un 54% del total de la població, sent a la Verneda Alta on té major importància (64%). Són els andalusos els qui tenen més preponderància a la barriada

La barriada en el seu conjunt té una població jove (índex de vellesa del 0,3), amb l'excepció de la Verneda Baixa que s'ha envellit com a conseqüència del seu despoblament.

D'entre la població activa sobresurt el percentatge d'obrers (56%), característica que s'accentua extraordinàriament a la Verneda Baixa (78%), i que disminueix a Sant Martí i a la Palmera de Sant Martí, que és de fet un tros del barri, on, en canvi, incrementa la proporció de quadres intermedis, que suposen el 40% de la població activa.

LES CORTS

Dos barris s'han considerat dins aquesta barriada: Collblanc-Sant Ramon i les Corts.

Malgrat que les Corts va ser municipi independent entre 1836 i 1897, sempre va tenir molt escassa població. De fet el seu creixement important s'ha produït després de la guerra civil, tot i conservant bona part del seus nuclis de casc antic.

Sant Ramon és íntegrament un barri de nova creació, construït ja a la dècada dels anys seixanta, i que des d'aleshores ha mantingut un creixement constant. Entre 1970 i 1978 va incrementar un 55% la seva població.

En conjunt, doncs, les Corts és una barriada nova i aquesta circumstància queda reflectida en l'estructura d'edat de la població: un índex de vellesa del 0,5.

Les Corts és una barriada de baixa densitat (155 habitants/hectàrea) conseqüència de la ubicació dins el seu terme d'importants equipaments i de la permanència d'algunes zones de cases unifamiliars entre mitgeres.

El conjunt de la barriada té una població majoritàriament d'origen barceloní (56%). Entre els arribats de fora tenen rellevància els nascuts a la resta de Catalunya, seguits pels nord-aragonesos, sense que en aquest sentit existeixin diferències entre els dos barris

Fent referència a les activitats professionals dels seus veïns, cal dir que a les Corts, tot i que la proporció més elevada de població activa correspon als quadres intermedis, el fet rellevant en aquesta barriada és l'elevat percentatge de directius (11%) i professionals liberals (17%).

EL GUINARDÓ

El Guinardó sorgeix com a barri de torretes unifamiliars generalment d'estiueig, a partir de la segona meitat del segle XIX. El terme d'aquesta barriada havia format part dels que foren territoris de Sant Martí de Provençals i dels que ho foren del municipi d'Horta.

El creixement important el registra el Guinardó durant els

anys que van des de 1951 a 1960, mantenint-se però l'increment de població, encara que amb menys força, fins avui. Entre 1970 i 1978 aquest increment ha estat del 21,6%, el que suposa un dels màxims creixements registrats per les barriades de Barcelona.

Dins el Guinardó es consideren tres barris: Can Baró, el Baix Guinardó i el Guinardó (resta). L'evolució del Guinardó i la del Baix Guinardó ha estat parella, en canvi, Can Baró, ha sofert el creixement més important durant els darrers anys.

La densitat mitjana de la barriada és de 477 habitants per hectàrea, sent especialment elevada al barri de Can Baró, on ascendeix a 689 hab./Ha.

La població del Guinardó, que en un principi va ser quasi exclusivament barcelonina, manté encara una proporció elevada de veïns nascuts a la ciutat (52%). Gran part, però, del seu creixement va ser degut a la immigració, dins la qual destaquen els procedents de Catalunya i d'Andalusia que suposen, respectivament, un 10,8 i un 10,6 del total de població de la barriada, mentre que els nascuts a Castella-Extremadura són un 9,6 i els del Nord-Aragó un 9,6

Si l'anàlisi es fa detallada per barris, s'observa que a Can Baró hi ha una majoria d'andalusos, al Baix Guinardó de nord-aragonesos i catalans i al Guinardó la immi

gració més important és la procedent de Catalunya, seguida de la castellana. Així doncs, dins aquesta barriada, la immigració ha tendit a situar-se en diferents indrets segons els orígens, estant, però, molt relacionada la proporció dels nascuts en un o altre lloc amb les diferents onades migratòries que han arribat a la barriada.

L'estructura d'edats del Guinardó coincideix pràcticament amb la mitjana de Barcelona (1) : un índex de vellesa del 0,5, que és idèntic a tots els barris que formen el Guinardó.

Respecte a l'activitat professional dels qui viuen al Guinardó destaca l'equilibri entre obrers (45%) i de quadres intermedis (39%), sent el barri de Can Baró el que compta amb més població obrera (55%) i amb una proporció menor de quadres intermedis (32%).

EL BON PASTOR

Composta per dos barris ben diferenciats territorialment, encara que de característiques urbanístiques similars, la barriada del Bon Pastor combina les zones residencials amb les industrials, donant com a resultat una barriada d'escassa densitat, però que, de considerar-se únicament l'espai dedicat a habitatges, incrementaria notablement.

(1) Comença en la majoria de les seves característiques el Guinardó barriada molt propera a la mitjana de Barcelona

Els dos barris del Bon Pastor, que són Baró de Viver i el Bon Pastor, varen ser iniciats durant l'època de la Dictadura de Primo de Rivera. Fou llavors quan es feren 381 estatges a Baró de Viver i 781 al Bon Pastor. (1). Posteriorment s'ha continuat construint als dos barris, que han experimentat un creixement quasi constant entre 1941 i 1970. A partir d'aquesta data el barri del Bon Pastor continua incrementant la seva població mentre que Baró de Viver tendeix a reduir-la (de 1970 a 1978 ha experimentat un decreixement d'un 13,3%). Les expropiacions per a futures construccions de vials han estat la causa d'aquesta regressió del barri de Baró de Viver (2). El decreixement de Baró de Viver és compensat pel creixement del barri del Bon Pastor, i dona com a resultat un creixement molt migrat per a la barriada (1,9%).

Conseqüència de la pèrdua de població de Baró de Viver és el seu relatiu envelliment (0,5 és l'índex de vellesa) en comparació amb el barri del Bon Pastor que té un índex de vellesa del 0,3.

(1) Els dos grups d'habitatges van ser promoguts pel "Patronato de la Habitación". El Nom de Baro de Viver es va donar al barri per ser el de l'alcalde de Barcelona durant la Dictadura

(2) Contra aquestes expropiacions s'ha dirigit la major part de l'activitat de l'A.VV del barri, aconseguint reduir el nombre de vials que estava projectat i minimitzar les expropiacions.

L'antiguitat d'una part de la barriada fa que la població del Bon Pastor sigui, avui, meitat autòctona i meitat immigrada. Dins els immigrants destaquen els procedents d'Andalusia.

Els dos barris són essencialment obrers tot i que la població activa obrera és superior, en termes relatius, en el Barri de Baró de Viver (72%).

PEDRALBES

Situat a la part oest de la ciutat, Pedralbes és una barriada que s'ha desenvolupat en els darrers vint anys. Dins ella s'han distingit tres barris (1) : Sant Pere Màrtir, la Zona Universitària i el barri de Pedralbes.

El creixement més important de la barriada es produeix entre 1970 i 1978 i suposa un increment del 22% de la població. Amb anterioritat havia estat construït el polígon de la Mercè, - cap al 1946, a la zona de Sant Pere Màrtir i algunes cases - per als militars a l'àrea del barri de la Zona Universitària. Però en el seu conjunt la barriada va romandre estancada fins a finals dels anys seixanta.

(1) hi ha AA.VV a dos barris: Pedralbes i Zona Universitària. La difícil delimitació del de Sant Pere Màrtir i les característiques diferents de la zona han fet considerar-lo separatament

El creixement del darrer període ha estat protagonitzat pels barris de Pedralbes (un 24%) i la Zona Universitària (27%) , mentre que Sant Pere Màrtir ha incrementat solament en un 3,6% la seva població, a conseqüència d'haver esgotat les possibilitats de creixement urbanístic que el Pla Comarcal de Barcelona establí.

La barriada de Pedralbes, en créixer, s'ha nodrit de població autòctona i de població immigrada qualificada. Els barcelonins abandonaren d'altres barriades, com la de la Dreta de l'Eixample, que en el seu procés de terciarització havien deixat de ser pròpiament residencials, per desplaçar-se cap a Pedralbes, cercant una nova zona residencial de luxe. Els immigrants, procedeixen majoritàriament del Principat, de Castella i de l'estranger. Aquests darrers són especialment importants quantitativament en el barri de Pedralbes, on representen un 8% de la població total.

Conseqüència del relativament recent desenvolupament de Pedralbes és l'estructura d'edats de la seva població. Sense arribar als índex de vellesa sensiblement baixos de la zona nord de Barcelona, l'índex de vellesa de Pedralbes és del 0,4. Únicament la part que fa més temps que està edificada, la del barri de Sant Pere Màrtir, significa una excepció amb un índex del 1,6. Però en el seu conjunt, la barriada de Pedralbes és, junt amb la de les Corts, les dues úniques barriades de la part inferior a l'eix oest-est, que tenen un índex de vellesa inferior a la mitjana de Barcelona.

Quant a l'estructura professional, Pedralbes és la barriada de Barcelona que compta amb major proporció de directius i professionals liberals i tècnics superiors - 17% i 21% respectivament-, registrant-se un percentatge força menor a la zona de Sant Pere Màrtir i sent el més destacat el del barri de Pedralbes (17% directius, 24% professionals liberals i tècnics superiors). Contrastant amb aquests elevats percentatges, Pedralbes comptabilitza la mínima proporció d'obriers de tot Barcelona, únicament a la zona de Sant Pere Màrtir augmenta una mica el nombre d'obriers suposant un 37% de la població activa total.

SARRIÀ

Amb un creixement molt similar al de Pedralbes, Sarrià comptava, però, amb un casc antic important. Amb tot, el seu desenvolupament es produeix al llarg dels darrers vint anys i especialment a partir de finals dels seixanta. De 1970 a 1978, Sarrià ha crescut un 20%.

Aquest creixement ha estat molt més important en algunes zones del terme de Sarrià, que el que mostra el conjunt. A les Tres Torres, per exemple, el creixement experimentat entre el 70 i el 78 ha estat del 31%.

Conseqüència del creixement no homogeni han estat les diferents densitats que, segons zones, hi ha a Sarrià. Així, mentre el conjunt de la barriada té 84 habitants per hectàrea, el barri de les Tres Torres en comptabilitza 396.

La població que ha fixat la seva residència a Sarrià és, sovint, gent procedent d'altres barriades, que cerquen la tranquil·litat d'un barri residencial de luxe, i que sovint, com s'ha constatat per a Pedralbes, provenen de la Dreta de l'Eixample. Aquest fet és el que explica que Sarrià, tot i tenint un creixement recent, compti amb un 58% de població barcelonina, sense existir cap diferència entre les Tres Torres i el barri de Sarrià. La resta de població, la no autòctona, és sobretot població catalana (12%) mentre la resta d'altres indrets d'Espanya hi tenen població en proporcions molt idèntiques (entre un 6% i un 8%), amb l'única excepció dels andalusos, que solament suposen un 4% del total de veïns de Sarrià. Els estrangers (un 6%) tenen en aquesta barriada un dels seus nuclis d'assentament important.

En l'aspecte professional, com en l'aspecte d'origen de la població, no existeixen diferències entre els barris que formen Sarrià. La població activa està constituïda, bàsicament, per directius, professionals liberals i tècnics superiors, mentre que els obrers tenen en aquesta barriada escassa presència comparativa.

VALLCARCA

Dins la barriada es consideren dos barris: el de Coll-Vallcarca i el de la Salut. De fet, tot i que no es pot comprovar per manca de límits definits, el Coll i Vallcarca constitueixen dos barris amb característiques diferenciades. Aquí però es consideren conjuntament.

La barriada de Vallcarca, com es veurà, constitueix un tot força homogeni des del punt de vista de l'anàlisi de les característiques de la població.

La densitat de Vallcarca (209 hab/Ha.) és propera a la mitjana de Barcelona, sent el barri de Coll-Vallcarca el que comptabilitza menor nombre d'habitants en relació amb la seva superfície, donades les característiques força accidentades del terreny en què està ubicat.

El desenvolupament de la barriada es va produir, principalment, durant els anys cinquanta, mantenint-se després el creixement i registrant en el període 1970-78 un increment de població notable : el 14,3%

La població que viu a Vallcarca és essencialment una població jove (índex de vellesa del 0,5), amb majoria de veïns nascuts a Barcelona (54%), sent els procedents de la resta del Principat els qui constitueixen la component

migratòria més important del barri de la Salut, i els procedents de Castella els que suposen majoria en el barri del Coll-Valcarca. A la Salut, els castellans suposen també una proporció important.

L'estructura professional de Vallcarca és la pròpia de les que s'han denominat barriades frontissa: una proporció de directius i professionals liberals lleugerament superior a la mitjana de Barcelona i un percentatge d'obrers (42%) una mica per sota de la mitjana, sense que es doni, quant a l'estructura professional, cap diferència entre els dos barris de Vallcarca.

LA VALL D'HEBRON

És la barriada més extensa de Barcelona si s'exceptua la de Vallvidrera. Té 660 hectàrees i aplega una població de 32.000 habitants, repartits pels cinc barris que componen la barriada: Sant Genís, els Penitents, la Teixonera, Montbau i el Parc de la Vall d'Hebron.

La densitat de tota la barriada, així com la de tots els barris, menys el de la Teixonera, és molt baixa : un 49% de mitjana. El tipus de topografia de la zona explica la baixa densitat existent, que ha tendit, però, a incrementar durant els anys 1970-80 , en què el conjunt de la barriada ha crescut -

un 15%, però durant els quals alguns barris han experimentat increments superiors al 30% - els Penitents i la Teixonera - (1).

Amb lleugeres diferències entre els barris, la Vall d'Hebron és una barriada jove, com correspon a una zona que, tot i tenint nuclis de població antics, s'ha desenvolupat recentment, (màxim creixement de la barriada entre 1951-60). El seu índex promitjat de vellesa és del 0,4, sent els Penitents el barri relativament més vell amb un índex del 0,6.

Menys de la meitat dels veïns han nascut a Barcelona (46%) i, d'entre els immigrants, dominen segons els barris els provinents d'un o altre indret d'Espanya: andalusos a Sant Genís i a la Teixonera, castellans a Montbau i al Parc de la Vall d'Hebron, i nord-aragonesos als Penitents. Per al conjunt de la barriada la font immigratòria més important la constitueix Andalusia.

En l'aspecte de l'activitat professional dels seus veïns, la Vall d'Hebron es pot considerar com una barriada obrera (el 57% de la seva població activa són obrers), amb percentatges baixos de càrrecs directius, professionals liberals i tècnics superiors (entre tots aquests grups suposen un 11% de la població activa), excepte als barris de la Vall d'Hebron i dels Penitents, on habitatges construïts amb règim de coope-

(1) L'increment de construccions i conseqüent augment de densitat ha estat en part impedit pels veïns en oposar-se a les operacions especulatives com la que es pensava dur a terme al barri del Parc de la Vall d'Hebron. Tota la barriada va participar en l'elaboració del Pla alternatiu per a l'àrea de "Martí Codolar".

perativa han atret major nombre d'aquestes categories professionals. Els barris amb un nivell sócio-professional més baix són els de Sant Genís i la Teixonera on els directius, professionals liberals i titulats superiors no arriben al 10% de la població activa, mentre que els obrers suposen el 64% .

HORTA

La barriada d'Horta actualment composta pels barris de la Font d'en Fargues i Horta, té una densitat relativament poc elevada, que, malgrat s'eleva en alguns punts de la barriada , és força homogènia en els dos barris . (densitat mitjana: 157 habitants per hectàrea)

El creixement i desenvolupament d'Horta ha estat continuat i progressiu des de l'època que aquella constituïa el nucli més important del municipi independent. Amb tot, l'època del seu màxim creixement correspon als anys 1951-60, i es manté fins al 1970. Des del 1970 al 1978 Horta creix encara un 26%.

L'augment dels barris d'Horta ha estat, però, molt desigual. La Font d'en Fargues s'ha desenvolupat molt més tardanament que la resta de la barriada. Durant el darrer període la Font d'en Fargues ha incrementat en un 43% la seva població.

Veïnatge essencialment jove, amb un índex de vellesa del 0,4,

mostrant, com el conjunt de Barcelona, certa tendència a l'envelliment (1), caracteritzen els dos barris d'Horta.

L'estructura professional d'Horta és la pròpia de les barriades frontissa: entre professionals liberals i títols superiors i càrrecs directius comptabilitzen un 10% de la població activa, els obrers suposen el 55% i els càrrecs intermedis un 31%.

La distribució segons professions de la població activa varia d'un a l'altre barri, sent la Font d'en Fargues el que té major nombre de directius i professionals (18%) i menor nombre d'obriers (41%).

La majoria dels veïns d'aquesta barriada ha nascut a Barcelona (52%), és a dir pràcticament idèntic percentatge que el de la mitjana de Barcelona. A la Font d'en Fargues la proporció de població autòctona és més elevada (59%) que al barri d'Horta (51%). Entre els veïns que han arribat d'altres indrets d'Espanya els més nombrosos són els d'origen andalús (14%) i els procedents de Castella (12%). El barri de la Font d'en Fargues té, en canvi, com a principal component immigratori, el procedent del Principat.

(1) El 1970 l'índex de vellesa de la barriada d'Horta era el 0,3. El 1978 passà a ser el 0,4

VILAPISCINA

Vilapiscina s'ha desenrotllat de forma molt irregular en els diversos barris. La zona més antiga . Santa Eulàlia de Vilapiscina, era ja un nucli poblat en el conjunt del municipi - de Sant Andreu de Palomar. Es va desenvolupar de forma considerable a finals del segle XIX. Les Cases Barates, van ser - construïdes a l'època d'en Primo de Rivera. El Turó de la Peira i el polígon Porta van sorgir a partir dels corresponents plans parcials, fets al llarg dels anys seixanta i, finalment Torre Llobeta és el conjunt de cases construït - l'any 1947 pel Patronat Municipal de la Vivenda.

La diversitat temporal en la formació dels barris de Vilapiscina explica les diferències existents en les característiques de la seva població.

La densitat mitjana de la barriada és de 451 habitants per hectàrea - quasi el doble de la mitjana de Barcelona- .L'elevada densitat és característica comuna a tots els barris de Vilapiscina, tot i que en uns és més accentuada que en d'altres. Així a Torre Lobeta hi ha 640 habitants per hectàrea , mentre que a les Cases Barates la densitat és de 315 habitants/Ha.; i aquests suposen els dos extrems quant a densitats.

El creixement de Vilapiscina durant els anys 1970-1978 - ha estat moderat: 10%. Però aquest creixement moderat és el resultat de dues tendències contràries en els barris que - componen aquesta barriada: d'una banda, Torre Llobeta, Turó de la Peira i les Cases Barates han perdut a l'entorn del- 6% de la seva població; d'altra banda, Santa Eulàlia de Vilapiscina i Porta han incrementat en un 15% el volum dels - seus veïns.

També l'estructura d'edats dels barris de Vilapiscina és variada. Hi ha barris que es poden qualificar de vells (Torre Llobeta, amb un 1,1 d'índex de vellesa, les Cases Barates, - amb un 0,9) i barris que són formats per població jove (Santa Eulàlia de Vilapiscina, 0,4; Porta, 0,3; i el Turó de la Peira, 0,6.

Professionalment, la població activa de la barriada, registra un 56% d'obrers, tot i tenint importància els càrrecs intermedis (35%). No hi ha, en canvi, en una proporció important càrrecs directius, ni professionals liberals ni tècnics superiors. El caire obrer de la barriada s'accentua als barris de Porta i de les Cases Barates, on els obrers superen el 60% de la població activa. El barri menys obrer és el de Torre Llobeta, on els quadres intermedis tenen la major rellevància.

Dels veïns que no han nascut a Barcelona, els més nombrosos a la barriada de Vilapiscina són els de Castella, tot i que la seva preponderància no es dóna pas a tots els barris.

Inclús, en alguns dels barris, en els que fa més temps que estan construïts, la població autòctona supera la immigrada, així les Cases Barates registren un 56% de població barcelonina, i el barri de Torre Llobeta un 50%.

ELS NOU BARRIS

És la barriada de Barcelona més clarament producte de la -
immigració , sense que cap dels deu barris que la coponen
suposi una excepció

El creixement de la barriada s'ha produït, quasi íntegra -
ment des del 1951 (1) i s'ha mantingut fins al 1970; a par-
tir d'aquest any, tot i mantenint-se l'augment de població
dels Nou Barris tendeix a perdre intensitat. Entre 1970 i
1978 ha estat d'un 15,6%, sent molt variable segons els barris.
Efectivament, mentre Vallbona, el Verdum i, sobretot ,
la Trinitat Nova perden població en el darrer període; Tor-
re Baró, Ciutat Meridiana, la Trinitat Vella i Prosperitat,
creixen per sobre de la mitjana de la barriada, i Canyelles
ha més que doblat la seva població.

La pèrdua de població de Vallbona, Verdum i la Trinitat no-
va troben la seva explicació en les expropiacions que princi-
palment per a la construcció de vials, s'han realitzat.

(1) Veure pàg. 69 : desenvolupament del municipi de Sant Andreu de Pa -
lomar

La densitat mitjana dels Nou Barris és de 256 habitants per hectàrea, però als barris es donen desviacions molt importants respecte a aquesta mitjana com a resultat de la topografia i del propi desenvolupament urbanístic. Així, mentre Vallbona compta amb 46 habitants per Ha., les Roquetes en té 599, conseqüència d'haver-se apilat les cases en el tros que, malgrat els alts i baixos del terreny, s'ha pogut edificar. Tot i que no s'ha pogut comptar amb les dades del Padró de 1980, es pot assegurar que els Nou Barris és una de les barriades que ha continuat creixent en els darrers dos anys.

Com ja s'ha dit, els Nou Barris deu el seu creixement a la població immigrada, que suposa un 57% del total dels seus veïns, sent aquesta una característica comuna a tots els barris, que oscil·len entre el 50 i el 65% de veïns procedents de fora de Barcelona. La població d'origen andalús arriba a suposar la quarta part dels qui viuen a la barriada i, en alguns barris, la tercera part dels residents.

La població nascuda a Catalunya té, en canvi, molt poca importància: no passa en cap barri del 4% de la població.

L'estructura professional dels Nou Barris mostra un fort domini de la població obrera, que constitueix el 70% de la població activa de la barriada i, en alguns barris com les Roquetes, la Ciutat Meridiana, Vallbona, Torre Baró i la Tri-

nitat Vella, arriben a suposar el 78%-79%.

Tots els barris compten amb una població molt jove; és la més jove de Barcelona i el cas més extrem el suposa la Ciutat Meridiana amb un índex de vellesa del 0,1. Destacable és el fet que els Nou Barris sigui de les poques zones de Barcelona que no ha sofert un procés d'envelliment en els darrers anys (1970-78).

TAULA 19-1

cris RRIADES	POBLACIÓ I DENSITAT			ESTRUCTURA D'EDATS			POBLACIÓ ACTIVA			IMMIGRACIÓ		
	població	Sup. Ha.	Den- sitat	% poblac. 70-78	% menors 15 anys	% majors 64 anys	índex vellesa	% di- rectius	% profes. liber. i tècn. sup.	% autòc- tona	% pobl. immigració - majoritària	
Barceloneta	24.311	88	276	- 9,8	17,2	17,0	1,0	4	1	3	58	andalusa
BARCELONETA	24.311	88	276	- 9,8	17,2	17,0	1,0	4	1	3	58	andalusa
ses de la Seat	1.637	34	48	+ 48,0	26,4	4,7	0,2	5	10	3	55	castellana
ses Barates de Port	3.288	93	35	- 9,5	21,0	11,7	0,6	1	-	3	66	andalusa
Vinya	5.104	4	1276	+ 32,4	25,1	5,9	0,2	1	4	3	44	castellana
Povorí	4.029	14	288	+ 15,0	22,0	9,1	0,4	1	1	7	38	andalusa
i Clos	1.035	18	57	- 26,4	22,2	9,6	0,4	-	-	3	51	andalusa
i Tunis	75	73	1	- 97,0	23,6	5,5	0,2	-	-	-	47	murciana
et (resta)	13.966	69	205	+ 15,2	18,7	11,9	0,6	1	2	2	53	andalusa
ZONA FRANCA - PORT	29.134	305	96	+ 3,2	23,5	6,8	0,3	2	2	3	48	andalusa
Font de la Guatlilla	9.499	42	226	+ 3,4	20,3	13,1	0,6	5	5	6	50	nord-arago.
FONT DE LA GUATLLA	9.499	42	226	+ 3,4	20,3	13,1	0,6	5	5	6	50	nord-arago.
França	15.967	26	615	- 2,1	15,9	19,2	1,2	5	2	4	56	nord-arago.
Poble Sec (resta)	29.681	44	674	- 4,0	16,5	18,6	1,2	4	2	4	56	nord-arago.
POBLE SEC	45.648	70	652	- 3,5	16,5	18,8	1,2	4	2	4	56	nord-arago.
it Antoni	49.563	79	627	+ 7,7	16,5	19,5	1,2	9	8	4	56	catalans
IT ANTONI	49.563	79	627	+ 7,7	16,5	19,5	1,2	9	8	4	56	catalans
Gòtic	28.128	70	402	-17,7	13,3	21,8	1,6	6	5	5	46	nord-arago.
Ribera	11.443	53	216	-16,6	14,6	21,5	1,5	6	3	4	49	nord-arago.
Casc Antic (resta)	26.400	36	733	- 9,3	14,6	21,7	1,5	5	3	3	50	nord-arago.
CIUTAT VELLA	65.971	159	415	-14,3	14,0	21,7	1,5	6	4	4	48	nord-arago
Fort Pio	33.669	115	293	+11,2	19,0	16,8	0,9	7	10	3	54	catalans
Parc	7.370	39	189	+13,2	19,2	14,1	0,7	4	4	10	44	castellana
FORT PIO	41.039	154	266	+11,5	19,0	16,3	0,9	7	9	5	52	catalans
Teulat	21.649	180	120	-14,6	17,2	18,8	1,1	4	2	3	61	catalans
agonal Mar	5.499	63	87	+14,7	26,1	8,8	0,3	2	1	2	53	andalusa
aguay-Perú	5.360	9	595	+93,0	27,5	5,3	0,2	2	3	3	45	castellana
Poble Nou (resta)	28.228	101	279	+ 0,5	21,0	13,5	0,6	3	2	4	55	andalusa
EL POBLE NOU	60.736	453	134	- 0,4	20,5	14,2	0,7	3	2	3	56	andalusa

TAULA 19-2

URRIS ARRIADES	POBLACIÓ I DENSITAT			%	ESTRUCTURA D'EDATS			POBLACIÓ ACTIVA			IMMIGRACIÓ		
	població	Sup. Ha.	Den- sitat		% poblac. 70-78	% menors 15 anys	% majors 64 anys	índex vellesa	% di- rectius	% profes. liber. i tècn. sup.	% artes sants i admin.	% autòc- tona	% pobl. immigració majorità- ria
Pau	11.864	20	593	- 4,0	25,6	5,4	0,2	1	2	3	33	61	46
Maresme	7.544	66	114	- 9,1	23,6	8,5	0,3	2	2	2	26	68	40
Camp de la Bota	436	10	44	- 57,1	51,3	2,7	0,05	1	-	3	24	72	67
d-Oest Besòs	20.684	70	295	- 9,4	21,2	7,5	0,4	1	1	2	27	69	49
RRIS BESOS	40.528	166	244	- 8,9	23,3	7,0	0,3	1	1	2	29	67	47
dal-Bordeta	52.202	105	526	+ 12,7	19,2	12,9	0,7	5	4	3	34	54	51
stafrancs	15.959	35	455	+ 8,4	17,2	17,8	1,0	6	4	7	33	50	59
Triangle de Sants	5.873	15	392	+ 1,7	16,5	19,8	1,2	7	3	3	35	52	64
l de Baix	39.376	95	414	+ 17,1	20,7	13,5	0,6	6	7	3	38	46	58
nts (resta)	21.379	50	428	+ 7,4	17,8	16,5	0,9	5	4	3	35	53	61
NTS	134.789	300	449	+ 12,0	19,2	14,5	0,7	5	5	4	35	51	56
Esquerra de l'Eixample	122.083	245	498	+ 1,2	16,8	19,6	1,2	9	12	4	41	34	55
ESQUERRA DE L'EIXAMPLE	122.083	245	498	+ 1,2	16,8	19,6	1,2	9	12	4	41	34	55
Dreta de l'Eixample	60.665	206	294	- 6,2	13,0	24	1,8	9	17	4	35	34	56
DRETA DE L'EIXAMPLE	60.665	206	294	- 6,2	13,0	24	1,8	9	17	4	35	34	56
Camp d'en Grassot	23.782	32	743	+ 11,1	18,5	17,5	0,9	8	9	3	43	36	59
Sagrada Família	66.321	113	587	+ 14,3	12,2	16,7	0,9	7	7	3	44	39	53
SAGRADA FAMÍLIA	90.103	145	621	+ 13,4	18,3	16,9	0,9	8	7	3	44	38	55
Clot-Camp de l'Arpa	69.762	130	537	+ 24,8	21,4	13,6	0,6	5	5	3	41	45	56
CLOT CAMP DE L'ARPA	69.762	130	537	+ 24,8	21,4	13,6	0,6	5	5	3	41	45	56
Carmel	64.794	100	648	+ 38,4	27,3	7,1	0,3	2	2	2	20	74	41
CARMEL	64.794	100	648	+ 38,4	27,3	7,1	0,3	2	2	2	20	74	41
llovas	18.749	55	341	+ 15,8	23,9	9,5	0,4	5	6	4	46	39	54
Sagrera	27.599	105	263	+ 37,0	25,3	8,1	0,3	3	5	3	42	46	50
SAGRERA	46.348	160	290	+ 27,6	24,7	8,6	0,3	4	5	3	44	44	52
Verneda Alta	26.439	61433	433	+ 32,0	29,6	5,6	0,2	2	2	4	30	62	40
Verneda Baixa	1.564	23	68	- 24,0	17,3	14,2	0,8	1	-	3	18	78	49
Palmera de Sant Martí	5.922	14	423	+106,4	28	5,2	0,2	2	4	3	40	51	49
Sant Martí de Porvençals	24.010	60	400	+ 3,6	23	8,1	0,4	2	3	4	40	51	52
SANT MARTÍ DE PROVENÇALS	57.935	138	420	+ 20,4	26,4	6,8	0,3	2	3	4	35	56	46
Sant Ramon-Collblanc	4.789	45	106	+ 55,5	23,7	9,2	0,4	7	15	3	38	37	50
les Corts	29.584	177	167	+ 12,4	23,4	11,2	0,5	12	17	4	37	30	56
LES CORTS	34.373	222	155	+ 17,0	23,5	10,9	0,5	11	17	4	37	31	56

TAULA 19-3

Llocs i llocs Llocs	POBLACIÓ I DENSITAT			ESTRUCTURA D'EDATS			POBLACIÓ ACTIVA			IMMIGRACIÓ		
	Sup. Ha.	Den- sitat	% poblac. 70-78	% menors 15 anys	% majors 64 anys	índex vellesa	% di- rectius	% profes. liber. i tècn. sup.	% artes sants	% quadres inter., venedors i admin.	% pobl. autóc- tona	% immigra- ció majori- tària
la	93.727	180	521	+ 5,7	16,8	19,7	1,2	8	6	38	40	60
LA	93.727	180	521	+ 5,7	16,8	19,7	1,2	8	6	38	40	60
Baró	12.410	18	689	+ 62,2	22,5	10,7	0,5	5	3	32	55	50
ix Guinardó	31.165	60	519	+ 16,5	21,6	10,6	0,5	7	3	40	43	52
inardó (resta)	59.475	138	431	+ 18,0	22,6	10,7	0,5	6	4	40	44	53
GINARDÓ	103.050	216	477	+ 21,6	22,3	10,7	0,5	6	4	39	45	52
ingrés	11.019	19	580	- 6,9	15,0	9,6	0,6	3	3	48	43	59
NGRÉS	11.019	19	580	- 6,9	15,0	9,6	0,6	3	3	48	43	59
Andreu	47.392	244	194	+ 36,3	23,7	12,2	0,5	4	3	38	50	55
ANDREU	47.392	244	194	+ 36,3	23,7	12,2	0,5	4	3	38	50	55
de Viver	4.979	78	64	- 13,3	20,9	10,0	0,5	2	1	22	72	50
n Pastor	13.740	82	168	+ 8,9	24,4	8,0	0,3	2	1	28	67	50
N PASTOR	18.719	160	117	+ 1,9	23,5	8,5	0,4	2	1	26	68	50
Pere Martir	1.444	142	10	+ 3,6	9,6	15,2	1,6	14	12	25	37	52
na Universitària	3.455	82	42	+ 27,0	22,4	7,3	0,3	17	13	26	23	54
lbes (resta)	6.804	72	95	+ 24,0	22,6	10,0	0,4	17	24	29	24	58
LBES	11.703	296	40	+ 21,9	21,0	9,3	0,4	17	21	28	26	56
res Torres	7.391	20	396	+ 30,8	23,3	11,7	0,5	17	22	30	31	58
à	33.529	492	68	+ 11,1	20,0	12,8	0,6	13	20	30	30	58
À	42.920	512	84	+ 19,8	20,6	12,6	0,6	13	20	30	30	58
Gervasi	123.265	603	204	+ 7,1	19,0	14,2	0,7	15	20	31	29	59
GERVASI	123.265	603	204	+ 7,1	19,0	14,2	0,7	15	20	31	29	59
oll-Vallcarca	16.118	90	179	+ 13,5	23,4	10,5	0,4	6	9	35	45	52
lut	19.755	82	241	+ 15,0	21,2	13,2	0,6	7	9	38	40	55
ARCA	35.873	172	209	+ 14,3	22,0	12,0	0,5	7	9	37	42	54
Sant Genís	8.880	152	58	+ 14,2	25,7	8,5	0,3	2	4	26	64	47
els Penitents	1.271	208	6	+ 33,5	22,6	13,7	0,6	5	13	28	44	52
la Teixonera	7.647	36	212	+ 11,7	25,4	8,5	0,3	2	1	20	74	40
Montbau	10.078	128	79	+ 11,2	23,8	11,8	0,5	3	5	38	43	52
el parc de la Vall d'Hebron	4.625	136	34	+ 30,5	29,6	8,1	0,3	3	10	39	41	42
LA VALL D'HEBRON	32.501	660	49	+ 15,3	24,5	9,7	0,4	3	5	29	57	46

barris BARRIADES	POBLACIÓ I DENSITAT			%	ESTRUCTURA D'EDATS				POBLACIÓ ACTIVA				IMMIGRACIÓ	
	població	Sup. Ha.	Den- sitat		% poblac. 70-78	% menors 15 anys	% majors 64 anys	índex vellesa	% di- rectius	% profes. liber. i tècn. sup.	% arte sants	% quadres inter., venedors i admin.	% autòc- obers tona	% pobl. autòc- tona
La Font d'en Fargues	6.018	50	120	+42,8	26,9	9,7	0,4	9	9	2	39	41	59	catalans
Horta	37.982	230	165	+24,6	24,2	10,7	0,4	4	4	4	30	57	51	andalusos
HORTA	44.000	280	157	+26,8	24,6	10,5	0,4	5	5	4	31	55	52	andalusos
Les Cases Barates d'Horta	2.838	9	315	- 7,2	17,8	16,4	0,9	3	1	2	29	65	56	andalusos
el Turó de la Peira	11.464	20	573	- 5,2	16,3	9,2	0,6	3	2	3	36	56	48	andalusos
Santa Eulàlia de Vilapis.	36.577	85	430	+16,0	22,1	9,7	0,4	4	4	3	38	51	47	castellans
Horta	31.060	68	457	+14,9	24,9	8,4	0,3	3	3	2	31	62	45	andalusos
La Torre Llobeta	3.249	5	649	- 6,8	13,8	15,0	1,1	4	4	5	42	45	50	castellans
VILAPISCINA	85.188	186	451	+10,3	21,9	9,6	0,4	3	3	3	35	56	47	castellans
el Raval	65.260	93	702	-10,7	13,9	21,1	1,5	5	2	4	26	64	50	andalusos
EL RAVAL	65.260	93	702	-10,7	13,9	21,1	1,5	5	2	4	26	64	50	andalusos
nyelles	3.821	50	76	+128,0	31,5	6,1	0,2	-	1	2	26	70	46	andalusos
Güneueta	23.701	57	416	+19,5	27,7	5,8	0,2	3	4	4	37	52	49	andalusos
s Roquetes	21.549	36	599	+14,3	28,3	6,1	0,2	1	1	2	19	78	40	andalusos
utat Meridiana	12.046	46	262	+24,8	32,6	4,8	0,1	1	1	2	17	78	41	andalusos
llbona	3.553	77	46	- 2,1	24,6	12,5	0,5	3	1	3	14	79	35	andalusos
rre Baró	7.636	86	89	+31,5	23,4	7,7	0,3	1	-	1	18	79	41	andalusos
Trinitat Vella	9.625	64	150	+26,3	28,1	7,2	0,2	1	1	2	18	78	39	andalusos
Trinitat Nova	10.281	50	206	- 8,9	16,5	9,9	0,6	1	1	3	29	66	50	andalusos
Verdum	16.157	32	505	- 4,0	24,4	8,2	0,3	2	1	2	25	70	43	andalusos
osperitat	34.205	59	578	+21,6	27,1	6,9	0,2	2	1	2	22	72	41	andalusos
S NOU BARRIS	142.574	557	256	+15,6	26,6	6,9	0,2	2	2	2	24	70	43	andalusos
llvidrera	4.051	1021	4	0	20,5	12,8	0,6	6	6	6	21	62	46	andalusos
LLVIDRERA	4.051	1021	4	0	20,5	12,8	0,6	6	6	6	21	62	46	andalusos

INTENT D'EXPLICACIÓ GLOBAL: LES ZONES DE LA CIUTAT

Si alguna ciutat serveix per explicar la teoria de la zonificació, la de la plasmació en l'espai dels interessos de classe, la dels agents urbans, la dels desequilibris provocats per un model de desenvolupament basat en la industrialització, en el creixement econòmic i en el consumisme, aquesta ciutat és Barcelona (1)

Efectivament, tota la teoria de la zonificació, elaborada per l'Escola de Xicago, troba aplicació a la nostra ciutat (naturalment salvant la distància que sempre hi ha entre la teoria i la realitat concreta)

Podem, en la ciutat de Barcelona, descobrir un "Centre" -l'espai que fou la Barcelona Vella- avui convertit en zona administrativa i comercial, on les cases han sofert un procés de deteriorament progressiu i on la població està bàsicament formada per treballadors industrials o de serveis, en gran nombre immigrants, (2). Una densitat elevada, de les màximes-

(1) Aquestes són les principals teories explicatives de la ciutat i la seva lògica. Entre els defensors de cada una de les teories es poden citar: l'Escola de Xicago de la teoria de la zonificació; en Manuel Castells, de la de la plasmació en l'espai de les contradiccions de classe; l'Horacio Capel, de la dels agents urbans, i en Henri Lefebvre de la de les conseqüències urbanes del model de desenvolupament basat en la industrialització i en el consumisme.

(2) El Raval compta amb un 64% d'obers i la Ciutat Vella amb un 54%, sobre el conjunt de la població activa. La població d'ambdues barriades és immigrada en un 50%. Si es té en compte que l'època de màxima recepció de persones no nascudes a Barcelona es produí abans de 1941 es pot considerar que la majoria dels veïns de la Barcelona Vella són immigrants o fills d'immigrants.

de Barcelona (1), i una població molt envellida (2), són - les característiques més destacables d'aquest Centre.

És, d'alguna manera, el "Bussines Center" de què parlen, a les seves teories, en Burgess i en Homer Hoyt (3), amb la - funcionalitat i dinàmica diurna per aquests autors descrita, malgrat que no és, certament, el centre despoblat de veïns que ells expliquen.

Aquest Centre, recull algunes de les característiques que, per als autors de l'Escola de Xicago, són les pròpies de - la "zona de transició" : existència de bandes, delinqüents, anonimat, distanciament dels propietaris dels edificis de la barriada...

En el "Centre" de Barcelona s'està produint un fet que cal remarcar: la zona de la Ciutat Vella, però, sobretot, la part corresponent al barri Gòtic, ha iniciat un procés de revitalització d'alguns dels seus edificis, a causa del seu "descobriment" per part de la burgesia - especialment d'intellectuals i artistes-. Aquest procés, que no ha fet més que iniciar-se, s'explica per les característiques simbòliques que té la Ciutat Vella, i és similar al que han experimentat altres ciutats europees, per idèntica raó. (4)

(1) La densitat del Raval és de 702 habitants per hectàrea -és la barriada de Barcelona que té la densitat més elevada-, i la Ciutat Vella de 415 hab./Ha.

(2) Les dues barriades que constitueixen la Barcelona Vella figuren entre les tres que comptabilitzen índex de vellesa més elevats. Ambdues registren un índex de 1,5, solament superat per la Dreta de l'Eixample

(3) Burgess, Parc, McKenzie : the City, University of Chicago Press, 1925

...ar aquesta afirmació, veure cap. sobre distribució profes
població activa i es comprovarà el major percentatge de
s liberals que viuen al barri Gòtic, comparat amb els

La Barcelona Vella ha estat força abandonada durant una llarga etapa, i solament la zona amb més edificis de valor històric i artístic -part alta del barri Gòtic- ha rebut una atenció suficient, la resta de les barriades han vist créixer les incomoditats i degradar-se la qualitat de vida : brutícia, soroll, inseguretat, són els problemes més greus per als veïns que hi viuen (1).

En segon terme hi ha l'Eixample que correspon al que en Burgess anomenà "Zona de Transició". És l'espai per on s'extén - el centre comercial. Progressivament va sent ocupat per bancs, comerços, despatxos i oficines. També aquí els edificis es deterioren per la poca cura que en tenen els seus propietaris , més pendents de realitzar un sòl -que les expectatives de convertir-se en "Centre", l'han fet augmentar de preu- que de conservar el patrimoni edificat (2).

L'elevat preu del sòl de la zona deixa fora de joc, per irrendible, la possibilitat de construir habitatges. La repercussió del preu del sòl sobre metre de sostre construït és tal que - solament poden pagar-lo les empreses. I així, tant els edificis antics, reconvertits, com les noves construccions són pro

(1) Veure, en aquest sentit, els resultats de les entrevistes fetes als veïns de la barriada de la Ciutat Vella, apartat sobre la problemàtica de la zona, pàg. 391 a 399.

(2) Veure, sobre aquest punt, els treballs realitzats per Ernest Lluch: Preus del sòl a Catalunya, Banca Catalana, Barcelona, 1972.

gressivament dedicats a activitats terciàries o quaternàries (1)

Paral·lelament, la burgesia que havia estat ocupant l'Eixample es desplaça. En part, perquè cerca el benefici de la venda de les cases -alta burgesia, propietaris del sòl - i en part, perquè fuig de les incomoditats que la transformació de la zona implica. L'Eixample deixa de ser la zona residencial, perd el seu valor simbòlic d'alt "estanding".

La classe mitjana substituirà la classe alta en els pisos que aquesta deixa lliures (2), quan aquests no són ocupats -per despatxos o activitats similars (3). En molts casos els estatges seran acoblats a la nova funcionalitat : dividits, convertits en pisos molt petits, en estudis o en despatxos, es llogaran a preus més baixos que els que correspon a les zones de residència burgesa

Fins aquí l'explicació del procés de transformació de l'Eixample de Barcelona, és força similar a la donada per l'Es-

-
- (1) Per activitat quaternària s'entén la realitzada per empreses de serveis i dirigida, fonamentalment a empreses. Veure, Amando de Miguel: Recursos humanos, clases y regiones en España, Cuadernos para el Diálogo, Madrid, 1977,
- (2) Veure anàlisi de la població a les barriades de Barcelona. Comprovi's com el percentatge de professionals liberals de la Dreta de l'Eixample, tot i sent encara alt, com resta de l'estructura ocupacional que aquest va tenir, és actualment sensiblement més baix que els de les barriades de Pedralbes, Sarrià i Sant Gervasi. En el cas de l'Esquerra de l'Eixample, la diferència és encara major.
- (3) L'ocupació de la Dreta de l'Eixample per despatxos i oficines, explica la relativament baixa densitat d'aquesta barriada, tot i que el desplaçament de la burgesia s'ha vist en part compensat per les persones que han anat a ocupar els subdividits pisos de l'Eixample.

cola de Xicago, a excepció feta de la població que va a ocupar la "Zona de Transició".

Però als eixamples de les ciutats europees, perquè conserven, a més dels avantatges d'accessibilitat, d'altres característiques de tipus simbòlic, arribat a un cert punt, el procés de terciarització s'atura (1) i novament la població torna a ocupar les seves cases (2).

Més seguint l'esquema dels sectors d'en Homer Hoyt, que no pas el de cercles d'en Burgess, es pot explicar la resta de la ciutat de Barcelona, (vegi's plànol nº 16 , i taula nº 20).

Es poden assenyalar a Barcelona tres tipus de zones ben diferenciades :

ZONA A : lloc de residència de les classes treballadores, amb densitats elevades - al menys si es parteix solament dels terrenys útils per a vivenda, ja que en aquestes zones la indústria sol ocupar amplis indrets(3)-; amb percentatges elevats de població immigrada i escàs nombre de professionals liberals i tècnics superiors. La població és una població jove.

(1) L'actual expansió del sector terciari i quaternari s'està produint cap a la part oest de Barcelona, seguint, essencialment, la línia a l'entorn de la Diagonal.

(2) Aquest "retorn" explica l'increment de població que ha registrat l'Eixample de l'Eixample en els cinc darrers anys, que és previsible es mantingui o, inclús s'estengui per la Dreta de l'Eixample.

(3) Recordi's els casos de les barriades de el Bon Pastor, la Verneda, o la Zona Franca.

ZONES	DENSITAT HAB/ Ha.	ÍNDEX DE VELLESA	% SOBRE POB.ACTIV. DE PROF. LIB. I TÈCNICS SUP.	% SOBRE POB.ACTIV. D'OBRERS	% DE POB. AUTÒCTONA SOBRE POBLACIÓ TOTAL
-------	----------------------	------------------	---	--------------------------------	---

ZONA CENTRE	520	1,5	3	59	49
ZONA EIXAMPLE	340	1,3	12	35	55
ZONA A.1	202	0,7	2	58	52
ZONA A.2	298	0,5	4	56	50
ZONA B.1	324	0,7	7	47	56
ZONA B.2	145	0,8	8	44	56
ZONA C	75	0,7	20	29	58

Barriades que formen cada zona :

ZONA CENTRE : la Ciutat Vella i el Raval

ZONA EIXAMPLE: Sant Antoni, l'Esquerra de l'Eixample , la Dreta de l'Eixample i el Fort Pio

ZONA A.1 : el Poble Sec, la Font de la Guatlilla i la Zona Franca

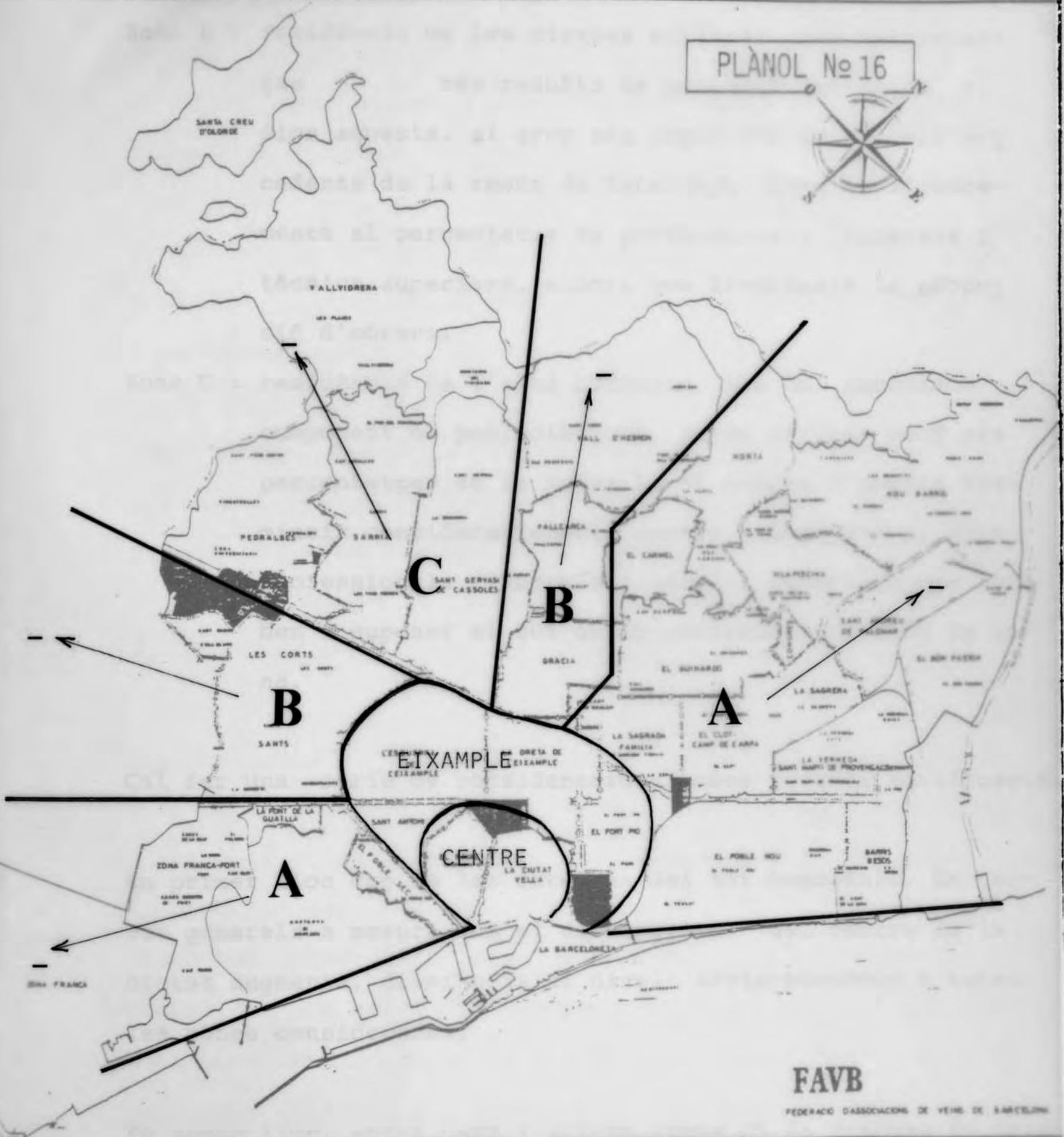
ZONA A.2 : La Barceloneta, el Poble Nou, els Barris del Besòs, la Sagrada Família, el Clot -Camp de l'Arpa, el Congrés, el Guinardó, Horta, el Carmel, els Nou Barris, Vilapiscina, Sant Andreu, el Bon Pastor, Sant Martí de Provençals i la Sagrera.

ZONA B.1 : Sants i les Corts

ZONA B.2 : Gràcia, Vallcarca i la Vall d'Hebron

ZONA C : Pedralbes, Sarrià, Sant Gervasi i Vallvidrera

PLÀNOL Nº 16

Zona B : residència de les classes mitjanes, amb percentatges més reduïts de població immigrada i, dins aquesta, el grup més important és el dels procedents de la resta de Catalunya. Zona on s'incrementa el percentatge de professionals liberals i tècnics superiors, alhora que disminueix la proporció d'obrers.

Zona C : residència de l'alta burgesia, amb un important component de població jove, sense arribar però als percentatges de la zones A. El nombre d'obrers disminueix considerablement, mentre incrementa el dels professionals liberals i tècnics superiors que arriben a suposar el 20% de la població activa de la zona.

Cal fer una sèrie de consideracions sobre aquesta zonificació:

En primer lloc cap de les zones és del tot homogènia. En termes generals a mesura que el distancament del centre de la ciutat augmenta, disminueix el nivell socio-econòmic a totes les zones considerades.

En segon lloc, entre unes i altres zones hi ha franges de transició compostes per les barriades que, en ser analitzades, s'ha dit que eren "barriades frontissa". Per posar alguns exemples, es pot observar que la Sagrada Família, el Clot i el Guinardó tenen unes característiques intermèdies entre les que són pròpies de les zones B i les que ho són de les zones A; o que

la barriada de les Corts, sense arribar a tenir el traç propi de la zona C, té en canvi característiques sócio-econòmiques més elevades que Sants.

Finalment cal recordar el que al principi de l'estudi s'indicava la parcialitat que comporta analitzar Barcelona considerant solament el municipi: la continuïtat de les zones, en la tipologia que s'està fent, queda completada per barriades d'altres municipis. Els casos més clars serien el de l'Hospitalet-Prat i el de Sant Adrià a l'altra banda de la ciutat. Si se'ls incorporés a l'anàlisi es comprovaria com tota la perifèria de la ciutat té característiques de zona A.

D'altra banda, si a més de tenir en compte les característiques de la població, es consideren també les de l'habitatge i les dels equipaments i serveis de cada una de les zones, les diferències es mantenen: a la zona alta de la ciutat hi ha cases ben construïdes, d'alt "estanding" i bons serveis. En la mesura que les zones són més populars, cada cop els edificis estan construïts amb materials de pitjor qualitat i compten amb menys serveis. Les cases de l'Obra Sindical del Hogar serien un exemple de contruccions pròpies de les zones de la classe treballadora (zones A). Si en algun cas aquest organisme ha edificat a Pedralbes, ho ha fet amb criteris ben diferents dels habituals.

Resumint, la ciutat de Barcelona, en expansionar-se, ha tendit a consolidar una estructura similar a la teoritzada per en Homer Hoyt, si bé el lloc on s'han situat les diferents classes socials difereix de l'explicat per aquest autor, a causa de les diferències existents entre la ciutat americana i la ciutat europea.

L'explicació de la lògica d'aquesta zonificació, que dóna com a resultat la plasmació en l'espai de les diferències de classe existents a la societat barcelonina, es troba en la teoria dels agents urbans. Han estat aquests, amb les estratègies que els són pròpies, els que han anat conformant la ciutat com actualment és.

El tema està prou tractat en l'obra de l'Horacio Capel com perquè calgui comentar-lo (1). Sí cal, però, afegir l'existència d'un agent urbà no considerat a l'obra d'aquest autor: els veïns, organitzats a partir de les AA.VV intentant intervenir en la planificació ja sigui per impedir noves destrosses dels seus barris, ja sigui per fomentar un planejament més adient a les seves necessitats tant materials com culturals.

Aquesta serà, precisament, la temàtica del segon volum d'aquesta tesi.

(1) CAPEL, H. , Capitalismo y morfología urbana en España. J. Batllo. Libros de cordel, Barcelona, 1977 (1a ed. 1975)

VOLUM II

LES ASSOCIACIONS DE VEÏNS DE BARCELONA

CAPÍTOL I. EL MOVIMENT D'ASSOCIACIONS
DE VEÏNS DE BARCELONA

MOVIMENT D'ASSOCIACIONS DE VEÏNS A BARCELONA

La hipòtesi de partida, que ha portat a la elaboració d'aquesta part de la tesi, és que per parlar de partits i barriades a Barcelona cal parlar de les associacions de veïns. Que sense l'existència d'aquestes els barriats no tenen un record de certes realitats històriques, però no el lloc on la gent viu: el lloc que serveix de referència. Que ha estat el moviment veïnal el que ha format, i en alguns casos creat, la consciència de pertinença a un barri, el que ha fet que els veïns s'adonessin de lurs problemes comuns i específics, i es preocupessin, prenent decisions i actuant a nivells de millorar la qualitat de vida del barri, i aquell en el qual viuen (1).

Per poder arribar a aquestes conclusions s'han analitzat els següents punts:

1. Els motius que donen origen al moviment veïnal
2. La forma com aquest es va anar desenvolupant
3. L'organització i funcionament del moviment veïnal
4. La coordinació d'associacions
5. Treball i consecucions dels moviments veïnals

CAPÍTOL I. EL MOVIMENT D'ASSOCIACIONS DE VEÏNS DE BARCELONA

(1) Per explicar aquest concepte de barri, veure el llibre de MORRIS, D., i RESS, K., El poder del veïnatge, Edició Gili, Gili, Barcelona, 1975 (Boston, 1973).

MOVIMENT D'ASSOCIACIONS DE VEÏNS A BARCELONA

La hipòtesi de partida , que ha portat a la elaboració d'aquesta part de la tesi, és que avui per parlar de barris i barriades a Barcelona cal parlar de les Associacions de Veïns. Que sense l'existència d'aquestes els barris haurien estat un record de certes realitats històriques, però no el lloc on la gent viu: el lloc que serveix de referència. Que ha estat el moviment veïnal el que ha fomentat, i en alguns casos creat, la consciència de pertinença a un barri, el que ha fet que els veïns s'adonessin de llurs problemes comuns i específics, i es preocupessin, prenent part activa -a diversos nivells- de millorar la qualitat de vida del seu barri, d'aquell en el qual viuen (1).

Per poder arribar a provar aquesta hipòtesi, s'analitzaran els següents punts :

1. Els motius que donaren origen al moviment veïnal
2. La forma com aquest es va anar desenvolupant
3. L'organització i funcionament del moviment veïnal
4. La coordinació dins el moviment
5. Treball i consecucions més importants del moviment veïnal

(1) Per ampliar aquest concepte de barri, veure el llibre de MORRIS, D., i HESS, K., El poder del vecindario. Nuevo localismo. Gustavo Gili, Barcelona, 1978 (Boston, 1975)

El desenvolupament d'aquests punts permetrà, d'una banda, fer l'anàlisi de les Associacions de Veïns de Barcelona i, d'altra banda, comptar amb els elements que han de permetre provar la hipòtesi de la influència determinant del moviment veïnal en la configuració -territorial i sociològica- dels barris de Barcelona.

La hipòtesi serà contrastada en base als resultats d'una enquesta feta a 1.300 veïns de la ciutat, sent l'explicació i l'anàlisi del seu desenvolupament i resultats l'objecte del darrer capítol d'aquesta tesi.

METODOLOGIA i FONTS

Molta de la informació sobre les AA.VV es troba en la bibliografia existent, en la premsa diària o en la premsa dels partits polítics. Aquest fou el punt de partida de l'estudi : l'anàlisi de les publicacions existents.

Però, en fer el recull de tot el publicat fins al moment, es comprovà que algunes de les qüestions que es consideraven necessàries per a poder fer una valoració del moviment associatiu veïnal havien estat oblidades pels treballs existents, o es tractaven de manera tant general o agregada que la informació sobre elles resultava insuficient. Entre aquestes qüestions hi ha el seguiment individualitzat de l'origen de les AA.VV, o les seves formes d'organització o les dificultats inherents al seu desenvolupament i consolidació.

Va fer falta, doncs, cercar directament nova informació.

Tres van ser els procediments utilitzats :

1. Entrevistes a les associacions de veïns . En base a un guió del qual s'inclou un protocol a l'anex, es realitzaren 62 entrevistes, prèviament concertades, amb els presidents de les AA.VV. La durada de cada una d'aquestes entrevistes era de 3 hores, en promig. (1)

A partir de les entrevistes s'intentà averiguar quines havien estat les causes reals -i no solament les "oficials"- de les diferents AA.VV, l'activitat que cada una realitzava, els problemes amb què s'enfrontava, les característiques de les persones que treballaven activament a cada associació, el funcionament, les relacions amb altres entitats, etc...

En principi es programà d'entrevistar a totes les AA.VV; en la pràctica han restat 7 AA.VV sense entrevistar. La dificultat de coordinar horaris va ser la principal causa de la reducció del nombre d'entrevistes. En general les persones que treballen a les AA.VV dediquen totes les seves hores lliures a les activitats que es deriven del moviment veïnal i resulta complicat trobar el moment per fer una entrevista que, com

(1) Si en algun cas l'entrevista no podia realitzar-se amb el President de l'A.VV, es realitzava a un dels membres de la Junta, procurant que aquest fos un membre actiu des de feia anys de l'A.VV. Aquesta condició no era pas massa difícil de complir ja que la majoria de les persones que treballen a les Juntes de les AA.VV porten bastants anys de treball a

aquesta, tenia una durada de tres hores i que s'havia de fer necessàriament a partir de les nou del vespre o en dia festiu (1).

Les entrevistes es realitzaren durant els mesos de juny - octubre-novembre i desembre de 1.979 i gener i febrer de 1980. (2).

Les entrevistes, que sempre que era possible es feien en el local de l'A.VV, eren aprofitades per recollir els màxims documents possibles de cada AA.VV : butlletins, revistes en les quals s'exposessin projectes de planificació urbana fomentats per les AA.VV, fulls informatius tramesos als socis, propaganda d'activitats, etc...

En fer l'anàlisi de les entrevistes realitzades i del material en elles recollit es va comprovar la manca de dades sobre dos punts que semblaven fonamentals : les comissions de barri i el desenvolupament de la coordinació de les AA.VV, és a dir, de la Coordinadora de Sant Antoni i de la FAVB (Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona).

Per cercar aquesta informació es va recórrer a :

2. Taula rodona -entrevista conjunta- amb 12 de les persones que havien estat líders de les comissions de barri.

(1) El treball de tesi s'havia de compaginar amb les tasques docents i, durant aquest període, la majoria dels dies acabava les classes de la Facultat a les 8 del vespre. Solament perquè estava dins el moviment associatiu i tenia fàcil accés als companys de les altres AA.VV vaig atrevir-me a iniciar les entrevistes

~~festiu~~ festiu va ser impossible la continuació de les entrevistes.

Aquestes persones (1) havien format part dels dos grups de comissions de barri que havien existit : els que es crearen per iniciativa de Bandera Roja i els que ho foren per iniciativa del PSUC. Entrevistar-los plegats va permetre un interessant contrast d'opinions.

L'entrevista, que va tenir una durada de quasi quatre hores, va ser gravada en cinta, i els seus resultats constitueixen la base de l'explicació que sobre les Comissions de barri es fa en aquesta tesi. (2)

3. Anàlisi de documentació de la FAVB. Per poder seguir l'evolució que havia tingut la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona es va utilitzar el llibre d'actes de la federació. Algunes coses però restaven fosques i va fer falta, per clarificar-les, entrevistar els que havien estat protagonistes en els diferents moments (3)

(1) Van participar en aquesta taula rodona : Carles Quingles (PSUC), Pep Farré (PSUC), Andreu Nebot (PSUC), Carles Prieto (B.R), Josep M. Torras (BR), Ignasi Subirats (BR), Antoni Lecha (BR), Pep Martinez (BR), Josep Brochatska (BR), Ramon Gassiot (BR), Oriol Serrano (Ind.), Marta Contiente (Ind.). Naturalment l'afiliació fa referència a l'època de funcionament de les comissions de barri.

(2) La informació fou posteriorment complementada amb l'entrevista amb el Jordi Borja

(3) A la introducció (part de metodologia, volum I pàg.13) s'ha explicat ja la temàtica de les diferents entrevistes, fetes totes elles com "entrevista lliure", i més per aclarir que per indagar nous temes o qüestions.

ORIGEN DEL MOVIMENT D'ASSOCIACIONS DE VEÏNS DE BARCELONA

Explicacions que es solen donar

Explicar l'origen, el desenvolupament i la consolidació del moviment veïnal a Barcelona no és quelcom tan senzill com la literatura existent dona sovint a entendre (1). Són molts els elements que s'entrellacen i constitueixen la base de l'explicació.

La major part dels escrits solen fer la següent consideració (2) :

(1) Molts d'aquests autors van ser protagonistes directes del moviment veïnal de barri en els seus orígens, per tant, no es pot parlar de desconeixement de la qüestió. L'explicació del perquè han arribat en els seus escrits elements que nominalment s'ha de buscar en el moment en que s'editen els seus treballs. Tot just s'acabava de sortir de la època en la qual els partits polítics eren clandestins, i descobrir el paper que aquells havien tingut en la implantació del moviment veïnal hauria pogut repercutir negativament en la imatge de les Associacions de Veïns.

Prova del que s'acaba de dir 1.1. ORIGEN DEL MOVIMENT VEÏNAL di Boris -Què són les Associacions de Veïns? Clara Cerdà, barcelonina, es dedica a recollir molts d'aquests elements, encara que sigui de forma molt elemental, ja que el tipus de llibre de què es tracta és una obra de divulgació, així ho requereix.

(2) Essencialment s'ha resumit el plantejament fet a la pàgina 131.

ORIGEN DEL MOVIMENT D'ASSOCIACIONS DE VEÏNS DE BARCELONA

Explicacions que es solen donar

Explicar l'origen, el desenvolupament i la consolidació del moviment veïnal a Barcelona no és quelcom tan senzill com la literatura existent dóna sovint a entendre (1). Són molts els elements que s'entrellacen i constitueixen la base de l'explicació.

La major part dels escrits solen fer la següent consideració (2) :

-
- (1) Molts d'aquests autors van ser protagonistes directes del moviment veïnal de barris en els seus orígens, per tant, no es pot pensar en desconeixement de la qüestió. L'explicació del perquè han oblidat en els seus escrits elements que semblen fonamentals s'ha de buscar en el moment en que s'editen els seus treballs. Tot just s'acabava de sortir de la època en la qual els partits polítics eren clandestins, i descobrir el paper que aquests havien tingut en la impulsió del moviment veïnal hauria pogut repercutir negativament en la imatge de les Associacions de Veïns.

Prova del que s'acaba de dir és que, en una obra de 1.977, d'en Jordi Borja -Qué son las Asociaciones de Vecinos, Gaya Ciencia. Barna, 1977- sí es dóna entrada a molts d'aquests elements, encara que sigui de forma molt elemental, ja que el tipus de llibre de què es tracta (es una obra de divulgació), així ho requeria.

t s'ha resumit el plantejament fet a la Revista CAU,

1. Existeixen unes condicions que en podriem dir objectives i que són la base perquè sorgeixi el moviment veïnal.

Resumides, són:

- Contradiccions de classe que es plasmen en l'espai
- Manca de serveis, deficient qualitat dels habitatges, manca d'equipaments (especialment en determinats sectors de la ciutat que són els llocs de residència de la classe treballadora)
- Planificació que no solament no ha pal·liat les contradiccions i els desequilibris existents sinó que ha tendit a accentuar-los, ignorant les necessitats de les classes populars.
- Sistema polític autoritari i no democràtic que separa l'Administració dels administrats.

2. A partir d'aquests problemes objectius, que són efectivament la base de les reivindicacions veïnals, l'evolució seguida pel moviment veïnal s'explica de la següent manera :

- Un problema concret determina -és el punt d'esclat- una reivindicació concreta (1)
- De les reivindicacions concretes es passa a reclamar el poder incidir en les decisions de política urbana (opo-

(1) La revista CAU, pàg 26 , intenta matisar aquesta explicació: "altres vegades, coincidint amb una més sòlida organització a nivell de barri, els objectius poden ser globals des dels inicis". (CAU nº 34)
 sembla fer més referència al propi moviment d'AA.VV que al dels orígens el moviment veïnal d'AA.VV tingués uns ob -

cició als plans d'urbanisme, elaboració de contra-plans...)

- La manca d' interlocutors que hi ha a l'Administració Local fa que es plantegi la necessitat de requerir una democratització dels organismes que elaboren la política urbana.
- Dels plantejaments reivindicatius a escala urbana es passa a l'esfera política i a partir d'aquí s'impulsen campanyes com la de l'amnistia, solidaritat amb els empresonats polítics, ajut a la classe treballadora, cultura catalana, etc.

Segons aquest plantejament, es passa d'una reivindicació concreta, sense plantejaments de tipus polític -o molt primaris- a una oposició al sistema polític espanyol, a partir d'una maduració del moviment.

Aquest plantejament, absolutament linial, no és del tot cert. L'origen del moviment veïnal a Barcelona i el que va fer que aquest es consolidés, no va ser l'evolució a partir de problemes concrets -encara que els problemes tinguessin molta importància- sinó l'existència de grups constituïts per persones pertanyents o no a partits polítics que, en voler canviar les relacions socials existents, van incidir sobre els problemes tractant de resoldre'ls, tot i donant una orientació política global, des del principi, al moviment d'Associacions de Veïns de Barcelona.

CAUSES DEL NAIXEMENT DE LES ASSOCIACIONS DE VEÏNS

El naixement de les diverses AA.VV no sol inferir-se a partir d'una sola causa sinó que respon a un conjunt de fets que, confluint, expliquen la seva aparició.

La taula nº 1 recull les explicacions que, com motius que originaren la creació de les respectives AA.VV, donen els seus membres.

En la majoria dels casos no hi ha solament una causa i gairebé sempre es fa referència a un problema concret com un dels motius que portà a la decisió de constituir l'A.VV:

39 Associacions donen aquest element com un dels que expliquen els orígens de les seves activitats.

Però val la pena fer una anàlisi de la resta de les causes, que ens portarà a poder valorar la importància dels grups polititzats -l·ligats o no amb partits polítics-, de la que es parlava a les pàgines anteriors, en l'origen de les AA.VV i en el seu desenvolupament.

Seguint idèntic ordre que el de la taula nº 1 es van analitzant a continuació les diverses causes, per procedir al final a una explicació global.

MOTIUS DE CONSTITUCIÓ DE LES AA.VVPER PROBLEMES
CONCRETS

la Barceloneta	Diagonal Mar	El Triangle de Sants
el Poble Sec	el Poble Nou	la Dreta de l'Eixample
el Casc Antic	la Pau	Sant Martí de Proven.
el Fort Pio	la Bordeta	la Teixonera-Penitents
la Ribera	Hostafrancs	la Trinitat Vella
Sant Genís	Horta	Sant Andreu de Palomar
Vallbona	el Verdum	Baró de Viver
Sol de Baix	la Torre Llobeta	el Baix Guinardó
el Carmel	Prosperitat	la Zona Universitària
Districte Ve.	les Corts	el Congrés
Gràcia	Pedralbes	Nostra Sra. del Port
Porta	la Guineueta	Vallvidrera
	les Roquetes	Sants (Centre Social)

A PARTIR DE
LA INICIATIVA
DE VEÏNS LLI-
GATS AMB L'ES-
GLÉSIA

Sant Antoni	el Clot-Camp de l'Arpa
el Carmel	la Font d'en Fargues
la Sagrera	Nostra Sra. del Port
la Verneda Alta	

PER INICIATI-
VA DE LA CO -
MISSIÓ DE BAR-
RI

el Guinardó	la Barceloneta	Sant Andreu de Palomar
Sant Antoni	el Casc Antic	la Sagrada Família
el Poble Sec	el Bon Pastor	el Turó de la Peira
Montbau	el Poble Nou	la Trinitat Nova
el Carmel	la Guineueta	Sants (Centre Social)
Gràcia	Horta	Vilapiscina

PER INICIATI-
VA DE VEÏNS
LLIGATS AMB
PARTITS POL.

Magòria	la Dreta de l'Eixample
el Fort Pio	l'Esquerra de l'Eixample
el Parc	Sol de Baix
Pedralbes	

PER INICIATI-
VA DE COMER -
CIANTS I AL -
GUNS VEÏNS

el Gòtic	el Triangle de Sants
el Teulat	la Sagrada Família
la Barceloneta	el Camp d'en Grassot

PER EVOLUCIÓ
D'UNA A. DE
CARRER

Navas	la Barceloneta	la Ciutat Meridiana
-------	----------------	---------------------

PER EVOLUCIÓ
D'UN CENTRE
SOCIAL

Montbau	el Carmel	Magòria
---------	-----------	---------

PER EVOLUCIÓ
D'UNA A. DE
CAPS DE FAMÍLIA

la França	Vallbona
-----------	----------

PER EVOLUCIÓ
D'UNA A. DE
PROPIETARIS

Vallvidrera	la Vall d'Hebron
-------------	------------------

El paper de l'Església

Potser cal començar aclarint que, en parlar de l'Església, hom no es refereix a la institució globalment sinó a part dels seus membres que, en ser prou nombrosos, permeten tractar el fet a cert nivell de generalització.

Foren moltes les AA.VV que en una primera època van ser impulsades per grups lligats a l'Església. En concret, i segons la taula, són els casos de : l'A.VV del Barri de Sant Antoni, la del Clot-Camp de l'Arpa, la del Carmel, la de la Sagrera, la de la Verneda Alta, la de la Font d'en Fargues i la del Barri del Port.(1)

Però l'ajut de l'Església va anar més enllà del que la llista anterior pot reflectir. Durant l'època en què el moviment veïnal no era encara legal, l'Església oferí els seus locals per a les reunions, donà coartades en cas de registre policial, proporcionà un poder de convocatòria i, els seus membres més progressistes, prengueren part activa en el recent sorgit moviment veïnal (2)

(1) Les parròquies solien tenir grups de J.I.C (Joventuts Independents Catòliques), constituïts per persones que no podien incloure's a cap altre grup de les Joventuts Catòliques, per les seves característiques professionals. Les J.I.C van ser sovint potenciadores del moviment veïnal.

(2) A part de les J.I.C, a les parròquies hi havia altres grups que col·laboraren en el moviment d'A.VV.

Aquest paper de l'Església es va anar reduint, de mica en mica, sense que això suposés problemes entre les parròquies i el moviment veïnal (1). De fet, a mida que les AA.VV es van anar legalitzant, van tendir a cercar locals propis (2), tot i mantenint, en la majoria dels casos, relació amb les parròquies que en un principi les acolliren.

Encara avui algunes AA.VV. ocupen locals que són propietat de les parròquies. En són exemple les Associacions dels barris del Port, Prosperitat, el Verdum, la Font de la Guatlla, la Font d'en Fargues i, fins fa molt poc temps, la del de Sant Antoni.

(1) Certament algunes AA.VV expliquen que han tingut problemes amb membres de les respectives parròquies, però en general no es tracta de les que aquí s'han estat comentant. De tota manera el canvi d'un rector pot fer canviar d'orientació la parròquia i donar lloc a certs problemes. De fet 9 AA.VV de les entrevistades han explicat haver tingut problemes amb la seva parròquia.

(2) veure pàg. 309, on s'analitzen les característiques dels locals de les AA.VV

Les Comissions de Barri

A partir de 1968-69, van anar sorgint organitzacions de caire no legal, més o menys lligades als partits polítics i que en el marc territorial dels barris, intentaren estendre la lluita contra la repressió, al costat de la classe treballadora. Foren les Comissions de Barri.

L'època d'aparició i el desenvolupament de les Comissions de Barri en els diversos indrets de Barcelona va ser molt desigual. Mentre en alguns barris es formaren cap al 1969, en d'altres no van aparèixer fins a 1972 o 1973; mentre en alguns casos, com es veurà, van tendir a desaparèixer quan es van constituir les Associacions de Veïns, en d'altres, desapareixeren abans que l'A.VV. es formés i, en d'altres coexistiren amb l'A.VV.

Les Comissions de Barri responien a la necessitat de trobar formes de generalització de les lluites i de fer-les arribar al major nombre de gent possible; i així des d'un principi les Comissions de Barri varen buscar la manera de tenir un poder de convocatòria important. El marc de les entitats relacionades amb l'Església, els centres socials, els centres d'escoltisme, etc., eren utilitzats per aconseguir aquesta finalitat (1)

(1) Afirmació feta per dirigents del P.S.U.C i de Bandera Roja del Moviment Popular a l'època de les Comissions de Barri.

Exemples: la Comissió de Barri de Sant Andreu realitzava les lluites al Casal, la del Guinardó a la Parròquia; la del Poble Cor i a l'ateneu Colon...

De fet les Comissions de Barri van anar molt lligades a la iniciativa de dos partits polítics : el Partit Socialista Unificat de Catalunya i l'Organització Comunista Bandera Roja (1).

La xarxa més important va aconseguir-la Bandera Roja. Compartà amb Comissions de Barri a : els Nou Barris, Horta, el Carmel, Montbau, el Bon Pastor, el Poble Nou, el Guinardó, Sants, la Barceloneta, el Casc Antic... De fet la forma d'organització pròpia de Bandera Roja va facilitar enormement aquest desenvolupament (2)

El PSUC, en canvi, va desenrotllar el moviment de barris de forma més tardana (3). Una de les explicacions d'aquest retard es troba en la caiguda que, el 1.969, va sofrir el Partit i que va suposar l'empresonament de molts militants i que d'altres haguessin d'abandonar temporalment la lluita, però, també cal constatar que els esforços del PSUC anaven sobre tot dirigits a fomentar i recolzar les organitzacions de la classe treballadora (CC.OO). Solament en el dit Sector III es va aconseguir organitzar mínimament el moviment territo -

(1) Les Comissions de Barri estaven constituïdes per persones de diferents partits polítics i per independents, però la iniciativa fou, essencialment d'ambdós partits.

(2) Bandera Roja estava organitzada per Fronts: Universitat, Fàbriques, Barris, Ensenyament. El Front més important era el de Barris que agrupava un gran nombre de militants. Dins el Front de Barris l'organització es va fer en base territorial.

(3) Generalitzar resulta perillós, així tot i que es pot afirmar que les Comissions de Barri fomentades pel PSUC és tardana, ja que els Barris n'hi havia hagut el 1966-67, i després continuades.

rial (1)

En un primer moment les Comissions del PSUC es denominaren Comissions Obreres de Barri, que de fet reflecteix un lligam més directe amb l'organització dels treballadors(CC.OO), si bé aquest lligam el tenien, d'una forma més o menys forta, totes les Comissions de Barri.

El plantejament que sobre el moviment de barris feien un i altre partit eren, en aquells moments, diferents, tot i tenint un punt en comú, que és al que abans s'ha fet referència : intent de cercar formes d'ampliar la lluita al major nombre de persones.

Efectivament, mentre el PSUC, com a tal partit, teoritzava molt poc sobre el moviment de barris (2), que considerava d'escassa importància, Bandera Roja en feia, en canvi, un dels pilars de la seva existència.

El PSUC tendia a dotar les Comissions de Barri d'una línia política que plantejava qüestions globals: carestia de la vida, amnistia... Bandera Roja tendia a inspirar a les Comissions un funcionament que plantegés accions i llui -

(1) El Sector III comprenia des del Passeig de Sant Joan fins a L'Hospitalet. Això significava tenir organitzacions en el Casc Antic, el Poble Sec, la Sagrada Família, Gràcia, el "Xino", la Zona Franca, Sants i l'Eixample.

En aquest Sector III, l'any 1969 hi havia funcionant solament una cèl.lula de tres o quatre persones a l'Eixample i una altra a Sants.

(2) Existeix un document escrit per en Lopez Raimundo i publicat l'any 1967 sobre el moviment popular als barris, però de fet fins a principis dels anys setanta el PSUC no va començar a prendre's seriosament als barris

tes concretes.

El PSUC, des del primer moment, va tendir a organitzar Comissions on estessin presents persones de diferents par - tits polítics i independents; Bandera Roja, en un principi, organitzà les Comissions de Barri en base als seus militants (posteriorment les va ampliar).

Així doncs, i resumint, les Comissions de Barri eren organitzacions de caràcter territorial que foren creades unes per iniciativa del PSUC i altres per Bandera Roja, podent passar que en el mateix barri funcionessin dues Comissions alhora amb protagonisme de cada un dels partits.

Les Comissions de Barri, en concretar els seus objectius, es van preocupar cada vegada més dels problemes dels barris en què treballaven; cada vegada van anar incluint major nombre de persones no pertanyents a partits polítics, cada cop el seu poder de convocatòria s'amplià, però, tot i que mai no va "caure" (1) cap Comissió de Barri, el fet de no ser organitzacions legals va fer que arribessin a un sostre difícil de sobrepassar. Calia cercar un marc legal que els permetés una projecció més àmplia. Aquest va ser, en molts casos, l'origen de l'Associació de Veïns de Barri. Era de fet, l'Associació de Veïns, una forma de legalitzar la Comissió de Barri.

(1) Declaració feta pels dirigents de Moviment Popular de l'època de les Comissions de Barri, assistents a la taula rodona de què abans s'ha parlat.

Però en néixer les AA.VV, les Comissions de Barri van continuar existint. En part perquè el moment polític no aconsellava desmuntar res que mínimament funcionés i en part perquè, a partir de les Comissions de Barri, es donava contingut polític a les recent creades Associacions de Veïns.

Certament, si es fa abstracció del moment històric que es travessava, sembla política-ficció la dinàmica que es va desenvolupar durant el període 1970-1974: la mateixa gent estava a les Comissions de Barri i a les AA.VV.."Podria justificar-se aquesta duplicitat perquè, en part, les Comissions de Barri i les Associacions de Veïns tenien funcions diferents. Concretament les tasques d'agitació (tirades d'octavetes convocant o defensant una vaga, pintades etc.) no podien ser fetes en el marc de l'Associació de Veïns i calia mantenir les Comissions de Barri per fer aquestes activitats clandestines"(1). Però aquesta no és pas l'única explicació del manteniment de les Comissions de Barri(2).

El que s'ha de destacar, des d'un punt de vista polític i sociològic, és que les Comissions de Barri suposaren, alhora que la garantia d'una direcció política de les AA.VV, la de la seva no absorció per un determinat partit(3). És

(1) Extret de la taula rodona que per tractar del tema de les Comissions de Barri va ser organitzada el mes de juny de 1981.

Les paraules són textualment les dites per un dirigent de moviment popular que, a l'època de les Comissions de Barri, militava a l'Organització Bandera Roja

(2) L'opinió és compartida per la resta d'assistents a la taula rodona.

(3) En aquests moments, en els quals es discuteix la conveniència de mantenir les Comissions de Barri (1974-75), aquestes comptaven amb un im de persones independents . Foren els independents els de la continuïtat de les Comissions, ja que els su- a del no domini de l'Associació de Veïns per un de- polític..

aquest el motiu pel qual perduren , en la major part dels barris, les Comissions de Barri fins al 1974-75, moment en el qual les Associacions de Veïns estaven ja consolidades.

Hi ha però diferències notables , com s'ha dit al principi, entre uns barris i uns altres : així mentre al Poble Nou , la Comissió de Barri va perdurar fins a l'any 1975 (l'A.VV. va néixer el 1971), als Nou Barris desapareix pràcticament cap al 1973 (moment àlgid de l'A.VV) i a l'Esquerra de l'Eixample no arriba al 1973 (A.VV. es va fundar el 1975)...

Malgrat tot, i com a generalització, es pot admetre que les Comissions de Barri desapareixen, no quan es creen les Associacions de Veïns, sinó quan aquestes es consoliden.

La desaparició de les Comissions va anar molt lligada, a més, amb els canvis polítics que van seguir la mort d'en Carre-ro Blanco, moment en el qual diferents partits, però espe- cialment el PSUC, van defensar que s'havia de fer les míni- mes activitats clandestines i sortir obertament a la super- fície.

Els Partits Polítics

Tractar de la influència dels Partits Polítics sobre el moviment veïnal és complex ja que, d'una banda, la informació és del tot incompleta (1), i d'altra, la multiplicitat de partits dificulta encara més l'anàlisi global i la valoració de la seva importància.

Una altra circumstància es suma, a més, a les esmentades : durant els anys que s'estan analitzant (2), els Partits polítics buscaren formes d'arribar a la gent per poder explicar els seus programes i defensar les seves idees. No podien fer-ho directament i cercaren altres plataformes. Una d'elles fou la de les Comissions de Barri, que ja s'ha explicat.

En tractar de la influència dels Partits en el naixement de les AA.VV . s'ha de tenir en compte la seva incidència a partir de les Comissions de Barri. No fer-ho seria minimitzar la importància d'aquests i oferir una imatge poc clara de la realitat.

Si s'ha decidit estudiar separatament la incidència dels Partits de la de les Comissions de Barri ha estat perquè, tot i la relació existent , el procés seguit ha estat

(1) Han estat consultades les publicacions del PSUC i de Bandera Roja i tot i que existeixen col·leccions completes, s'ha comprovat que en elles no consten tots els elements que llavors es debatien.

absolutament divers.

Les Associacions de Veïns que neixen promogudes per les Comissions de Barri responen a una evolució d'aquestes, i la seva creació és coincident amb els moments de màxima problemàtica urbana a Barcelona.

Les AA.VV que s'han inclòs en el grup "sorgides per iniciativa d'un Partit Polític" són les que han estat creades per un o més partits però sense que la seva fundació obeís una pràctica prèvia dels militants a nivell local. La decisió es prenia, generalment, a partir d'una anàlisi política feta des dels partits i basada en l'aplicació, en un determinat indret de Barcelona, de les formes de mobilització que, més o menys espontàniament, s'havien donat en altres sectors de la ciutat.

Cal però matisar aquesta explicació a partir de les situacions concretes:

A.VV del Barri de Magòria. Representa un cas singular i específic dins el moviment associatiu. Neix molt abans que la resta d'Associacions i, si bé les seves característiques són molt peculiars, s'ha de considerar com un antecedent del moviment associatiu de veïnatge.

De fet es tractava d'un centre social anomenat "Nia Nesto" (1)

(1) "Nia Nesto" significa el nostre niu, en esperanto

i tenia com a finalitats la dinamització de la vida del barri, tasques culturals, etc. De fet era la plataforma legal del F.S.F (1). El local fou clausurat per ordre governativa (2) i després s'hi instal·là una escola.

Quan el 1976 el centre social va tornar a ressorgir ho va fer ja amb el nom d'Associació de Veïns de Magòria (3). És, doncs, un cas atípic i si s'ha esmentat ha estat perquè a l'entrevista realitzada amb l'Associació de Veïns actual, ens donaren la informació que s'ha transcrit, considerant el centre social Nïa Nesto com antecedent de l'A.VV.

Associació de Veïns de Fort Pio. Neix l'any 1.975 promoguda pel PSUC. Una escassa preocupació de l'associació per la part sud del barri, fou la causa del naixement d'una segona Associació de Veïns, igualment creada per militants del PSUC: l'Associació de Veïns del Parc.

Associació de Veïns de l'Esquerra de l'Eixample. És un cas més d' A.VV promoguda, inicialment, pel PSUC (4).

- (1) Tots els militants del FSF eren socis del Centre i col·laboraven al seu manteniment.
- (2) El local de Nïa Nesto va ser també utilitzat per militants del PCE(i) i, en una agafada policial de militants d'aquest partit, el Centre fou clausurat
- (3) El nom de Magòria va ser sol·licitat perquè no se'ls va admetre el de "Font de la Guatl·la". En tot cas s'havien d'anomenar "Fuente de la Codorniz". Els Veïns van decidir canviar el nom de l'A.VV. Actualment, però, l'Associació es denomina Font de la Guatl·la.
- (4) Alhora que des dels locals de la parròquia de Sant Josep Oriol el PSUC endegava l'A.VV, als locals de Sant Isidor persones relacionades amb el PSC -llavors Convergència Socialista-, intentaven també que pensaven es denominaria "del barri del Ninot" i els dos grups, van constituir l'A.VV de l'Esquer-

Les Associacions de Veïns de la Dreta de l'Eixample i de Sol de Baix ,foren també iniciades per militants del PSUC

Associació de Veïns de Pedralbes. Els iniciadors de l'A.VV foren en aquest cas persones que militaven a Convergència Democràtica de Catalunya que, davant de problemes de mala gestió en la construcció de les urbanitzacions, van comprendre la necessitat que els veïns s'agrupessin, i van fer les gestions per legalitzar l'Associació de Veïns.

En primer lloc, hi ha Centres Socials que evolucionen cap a Associacions de Veïns. Donant origen a aquestes i donant paral·lelament un cop creada l'A.VV, seria el cas del Centre Social de la Vinya, el cas del Centre Social de la Vinya, que abans s'ha descrit.

Un segon cas seria els Centres Socials que actuen com A.VV fent les mateixes tasques i tenint l'efecte funcionalment que aquestes, però que mai no arriben a canviar el nom ni a deixar el reconeixement com A.VV. Exemples d'aquest cas són el Centre Social de la Vinya, el de San Clot, etc.

Finalment hi ha un tercer cas que es refereix a una gestió més simbòlica i de concepte que a l'existència d'un Centre Social pròpiament dit. Efectivament, algunes associacions de veïns, de les primeres que demanaren la legalització, no van fer amb el nom de "Centre Social", el motiu seria que

Associacions de Veïns que neixen com evolució d'un Centre Social

En parlar dels Centres Socials als barris i de la seva relació amb les Associacions de Veïns s'ha de distingir entre dos casos ben diferents, encara que ambdós siguin resultat de l'existència d'un Centre Social anterior al naixement de l'A.VV.

En primer lloc, hi ha Centres Socials que evolucionen cap a Associacions de Veïns, donant origen a aquestes i desapareixent un cop creada l'A.VV. Seria el cas del Carmel o, en certa mesura, el cas del Centre Social de Nia Nesto, que abans s'ha descrit.

Un segon cas serien els Centres Socials que actuen com A.VV fent les mateixes tasques i tenint idèntic funcionament que aquestes, però que mai no arriben a canviar el nom ni a demanar el reconeixement com A.VV. Exemples d'aquest cas són: el Centre Social de la Vinya, el de Can Clos, etc.

Finalment hi ha un tercer cas que fa referència més a una qüestió terminològica i de concepció que a l'existència d'un Centre Social pròpiament dit. Efectivament, algunes Associacions de Veïns, de les primeres que demanaren la legalització, ho van fer amb el nom de "Centre Social". El motiu sembla que

era un intent d'organitzar Associacions de Veïns que no solament es preocupessin de qüestions reivindicatives i de problemes materials dels barris -tal era la imatge que de les AA.VV es tenia en aquells moments-, sinó que a més, incorporessin entre les seves activitats, com a tasques pròpies del moviment veïnal, les de salvaguarda i extensió de la cultura, en el sentit més ampli d'aquesta. Aquestes són les raons que expliquen que l'Associació de Veïns de Sants es denomini "Centre Social de Sants" (1)

Posteriorment casos com el de Sants varen deixar de tenir sentit perquè el conjunt del moviment veïnal va ampliar les seves fites en el sentit d'incitar les relacions veïnals i, en general, la cultura.

Dins aquest punt hi ha dos aspectes remarcables: un és la importància dels Centres Socials en una època en què encara el moviment veïnal no s'havia desenvolupat o estava donant els primers passos i un altre és el paper fomentador del moviment veïnal que els Centres Socials van tenir.

Potser, per acabar de completar l'explicació sobre els Centres Socials calgui fer una referència, encara que sigui mínima, als Centres Socials del Patronat de l'Habitatge.

(1) L'Associació de Veïns del Carmel també es va plantejar si era millor anomenar-se Centre Social del Carmel o A.VV.

Va ser el Patronat Municipal de l'Habitacle el primer que, en els polígons que va anar construint, va instal·lar Centres Socials (1). Aquests Centres eren assistits pel propi Patronat (2), i tot i que algunes de les seves finalitats eren bastant semblants a les de les AA.VV., no estaven acollits a la Llei d'Associacions de 1.964, sinó a la Llei de Centres Socials de 1962. Aquesta Llei els definia de la següent manera :

" seu d'activitats i serveis socials, lloc de contacte amb els veïns, grups i organitzacions del barri, centre d'activitats assistencials, benèfiques, culturals, recreatives, esportives i sanitàries (...)"

Està clar que, almenys a partir de la definició de la Llei, els Centres Socials implicaven un paternalisme del qual ha estat sempre molt lluny el moviment veïnal.

Les finalitats dels Centres Socials van anar canviant i el 1975 es van elaborar uns nous estatuts que es varen presentar a l'aprovació del Govern Civil. Es tractava d'aconseguir que els Centres Socials poguessin acollir-se a la Llei d'Associacions del 1964

(1) El primer Centre Social que es va inaugurar va ser el de Can Clos, l'any 1.958. Fou construït pel sistema de prestació personal de treball dels veïns, aportant el Patronat els terrenys i la direcció tècnica.

Posteriorment, entre 1.958 i 1.972, van ser construïts els Centres Socials de la Verneda, Trinitat, Baró de Viver, la Vinya, Ramon Albó (a les Cases Barates d'Horta) i Montbau. Tots van ser construïts íntegrament pel Patronat, que endemés -excepte en el cas de Montbau- hi portà el mobiliari i l'utilitatge i col·laborà al seu manteniment

(2) A cada Centre hi havia una Assistent Social i un Delegat del Patronat per controlar les despeses i els ingressos. Aquest Delegat assistia a totes les reunions de la Junta Directiva del Centre

Les Associacions de "Cabezas de Familia"

Aquestes associacions sorgiren després de la Guerra Civil, molt lligades al "Movimiento". Suposaven la base institucional per a poder presentar-se a eleccions municipals "por el tercio familiar".

Després de la mort d'en Franco, algunes d'aquestes associacions van evolucionar i es van convertir en Associacions de Veïns. És el cas de l'A.VV de la França o els casos de Vallbona, Torre Baró i Trinitat. Algunes d'elles varen tenir ja rellevància en favor de llurs barris amb anterioritat. Tal va ser el cas d'algunes Associacions de Caps de Família dels Nou Barris, quan el Pla Comarcal. Eren, però, casos excepcionals, com excepcions constituïen els grups de persones que estaven al davant d'aquestes associacions, entre els qui es comptaven militants del PSUC que, de mica en mica, havien anat introduint-s'hi, capgirant les seves finalitats originals.

Un cas molt similar fou també el del barri del Bon Pastor, on un conjunt de persones polititzades, que es trobaven als locals de l'Església va decidir utilitzar l'A. de Caps de Família per a poder treballar en favor del barri, fins aconseguir la legalització de l'A.VV.

Associacions que sorgiren per iniciativa dels comerciants

Algunes associacions van ser fomentades per grups de comerciants que, junt amb alguns veïns, les feren servir per resoldre algun problema concret que els afectava o, simplement, com a plataforma de prestigi personal.

Tals foren els casos de les Associacions de Veïns de la Sagrada Família, la del Camp d'en Grassot, la de la Barceloneta o, posteriorment, la del Triangle de Sants o la del Barri Gòtic.

Cal fer-hi distincions perquè cada cas presenta diferències prou notables com perquè calgui una mínima matisació :

La Sagrada Família. Sembla que la principal raó de la seva creació fou la constitució d'una plataforma personal, de tipus polític-electoral pels qui varen ser els seus iniciadors. Això explica l'escassa activitat que durant molts anys va caracteritzar aquesta AA.VV.

Després de nombrosos intents per canviar el tipus de Junta que portava l'A.VV de la Sagrada Família, l'any 1974 s'aconsegueix que la candidatura progressista, encapçalada per en Xavier Casassas, guanyi les eleccions. L'Associació, a partir d'aquell moment, es va convertir en una de les més actives de Barcelona

El Camp d'en Grassot. Un conflicte que afectà sobretot els comerciants va fer que aquests decidissin crear una A.VV (1) Les activitats d'aquesta associació des del moment de la seua creació fins a 1977 van ser, com en el cas de la de la Sagrada Família, mínimes.

El Triangle de Sants. No solament els comerciants van interve nir en la fundació d'aquesta A.VV, sinó també els veïns , que estigueren presents des del primer moment.

Arrenca l'inici d'aquesta A.VV dels problemes que per a la zona -carrer Sant Antoni, carretera de Sants, Tarragona- van suposar les obres de l'estació de Sants i la posterior obertura del carrer Sant Antoni, que relegava aquest tros de Sants a una inaccessibilitat notòria.(2). La qüestió afectava tots els veïns, però, d'una manera especial els comerciants que veien perdre avantatges de localització.

Aquesta A.VV, des dels seus inicis, es programà una sèrie d'objectius a assolir, que són els propis de la resta d'AA.VV, i des de quasi el començament, comptà amb l'ajut de l'A.VV de Sants (Centre Social).

(1) Tots els anys s'organitzava una fira en el passeig de Sant Joan, que suposava una reducció de les vendes dels comerciants de la zona

(2) Mentre el tren , en travessar aquest indret, estava descobert(d'idèntica manera que a la resta del carrer Aragó) el carrer Vallespir enllacava amb el carrer Riego. En el moment que es cobreix la via del tren, i per la pendent existent a la zona, es trencà aquesta continuïtat entre els carrers del Triangle i els que baixen des de les Corts. Per anar a les cases d'aquest indret calia donar tota la volta per la part de la carretera de Sants.

Associació de Veïns de la Barceloneta. Malgrat existir una Comissió de Barri a la Barceloneta, no va ser aquesta la que va iniciar l'Associació de Veïns del barri. L'A.VV va ser impulsada pels comerciants de la zona. El Pla de la Ribera va agrupar els interessos dels veïns amb els dels comerciants. Des d'aleshores treballaren plegats contra el Pla urbà que se'ls volia imposar.

Associació de Veïns de Sarrià. Es un cas força atípic. L'Associació va ser creada abans de l'aprovació de la Llei d'Associacions del 1.964, i el permís per al seu funcionament va ser atorgat des de Madrid.

Data l'A.VV del 1960, i ningú no sap massa amb quina finalitat va ser creada, però quan els veïns de Sarrià decideixen constituir una A.VV al barri, es troben que aquesta ja existia. Posats en contacte amb els escassos membres de l'entitat no troben cap resistència per a reconvertir-la en una A.VV activa que assoleixi idèntiques finalitats que la resta d'AA.VV de barri.

El Gòtic. S'inicia la paperassa per a la seva legalització l'any 1975. Es tractava de fer una associació que fos una alternativa a Barri-Centre (qualificada com una associació de "bombillaires"), però on els comerciants tinguessin privilegis. Era, d'alguna manera, una forma ideada pels comerciants de la zona d'aprofitar-se del prestigi del moviment

veïnal. Així, s'havia pensat que la Junta estés constituïda pels presidents de les Associacions de Carrer de la zona del Gòtic (1).

Quasi des del primer moment l'Associació del barri Gòtic va ser copada per gent jove i progressista del barri que, no sense problemes, van acabar guanyant-se la Junta de l'Associació de Veïns.

Sant Martí de Provençals. El problema de l'augment del preu de les porcellanes de les cases construïdes per la ciutat de Barcelona va ser l'origen de la trobada dels veïns. Després de la guerra civil, el moviment veïnal als partits polítics - primer el PSUC i la CNT i, després, Fronte Roig - (2)

Les Cortes. Quan afectada pel Pla Parcial aprovat el 1951, una sèrie de veïns, essencialment intel·lectuals, van preocupar-se per salvar el nucli antic de les Cortes. Després

(1) La zona que era el territori de l'Associació del Gòtic és la compresa entre la Rambla i la Via Layetana i entre Fontanella i el passeig de Colón.

(2) A Sant Martí de Provençals hi havia ja una A.V. el 1945. Després de la guerra civil, el moviment veïnal a Barcelona va ser copat per gent jove i progressista del barri que, no sense problemes, van acabar guanyant-se la Junta de l'Associació de Veïns. Després de la guerra civil, el moviment veïnal als partits polítics - primer el PSUC i la CNT i, després, Fronte Roig - (2)